

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ: Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Δήμητρα Διαμαντίδου

Επιβλέπουσα: Κωνσταντίνα Μπότσιου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Κόρινθος, Οκτώβριος 2016

**University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences Department
of Political Studies and International Relations**

Master Program in

«GOVERNANCE AND PUBLIC POLICIES»

**«THE HISTORY OF THEATRE STUDIES IN
GREECE: THE IMPLEMENTATION
OF A PUBLIC POLICY»**

DIMITRA DIAMANTIDOU (16 pt)

**SUPERVISOR
KONSTANTINA BOTSIOU**

Corinth, Greece, October 2016

Ευχαριστίες

Για την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας στο πλαίσιο του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών «Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές», θα ήθελα να εκφράσω θερμότερες ευχαριστίες στην επιβλέπουσά μου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια κυρία Κωνσταντίνα Μπότσιου, για την πολύτιμη καθοδήγησή της, τη συνεχή και αμέριστη βοήθεια και στήριξή της σε όλη της διάρκεια εκπόνησης της εργασίας, αλλά και για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε. Ευχαριστώ θερμά και τα υπόλοιπα μέλη της τριμελούς επιτροπής, αξιότιμους κκ. Σωτήρη Ρούσσο, Αναπληρωτή Καθηγητή και Δημήτρη Ροζάκη, Λέκτορα, του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, για τις σημαντικές επισημάνσεις και τη συμβολή τους στην ολοκλήρωση της μελέτης.

Ευχαριστίες εκφράζω επίσης, στους Προέδρους των Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών, οι οποίοι επέτρεψαν στους γραμματείς, να μου δοθούν τα απαραίτητα στοιχεία της έρευνάς μου. Συγκεκριμένα, την Πρόεδρο του Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών, Καθηγήτρια κυρία Άννα Ταμπάκη, η οποία φρόντισε προσωπικά να μου δοθεί το απαραίτητο υλικό, τον Πρόεδρο του Τμήματος Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Καθηγητή κ. Βίκτωρα Αρδίττη και τον Πρόεδρο του Πανεπιστημίου Πατρών, Καθηγητή κ. Σταύρο Τσιτσιρίδη.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζω στη νυν και πρώην Πρόεδρο και Κοσμήτορα του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Καθηγήτρια κυρία Βασιλική Μπαρμπούση και Καθηγήτρια κυρία Άλκηστις Κοντογιάννη, αντίστοιχα, οι οποίες με βοήθησαν ποικιλοτρόπως, με παροχή στοιχείων, ενθάρρυνση και συμβουλών. Παράλληλα, θερμές ευχαριστίες εκφράζω και στους γραμματείς των Τμημάτων κ. Δημήτρη Φωτεινό, (Πατρών), κυρία Εύη Μουζά (Θεσσαλονίκης), κυρία Ελένη Μπερνιδάκη (Αθηνών), αλλά και στους υπαλλήλους της γραμματείας του Τμήματος Πελοποννήσου και στους διδάσκοντες, για τη συμπαράστασή τους και την υπομονή τους.

Τέλος, ευχαριστώ καλούς φίλους και φίλες για τις συμβουλές τους αλλά και την οικογένειά μου, που υπέμεινε τις εντάσεις και με υποστήριξε σε όλη αυτήν την πορεία.

Περιεχόμενα

Συντομογραφίες

Περίληψη

Abstract

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Οι Θεατρικές Σπουδές στην Ελλάδα έως την ίδρυση Τμημάτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

1.1	Εισαγωγή.....	1
1.2	Σκοπός και σκοπιμότητα της μελέτης.....	3
1.3	Μεθοδολογικά εργαλεία και μέθοδοι έρευνας	5
1.4	Η σπουδή του θεάτρου έως την εισαγωγή των θεατρικών σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση: Θεατρικά Εργαστήρια Ιδιωτικά, Εθνικά και Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα, Δραματικές Σχολές Θεάτρου	7
1.5	Ανακεφαλαίωση	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Δημιουργία Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

2.1	Εισαγωγή.....	13
2.2	Η Θεωρία της εθνικής εκπαιδευτικής πολιτικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση σε συνάρτηση με την ευρωπαϊκή πολιτική.....	15
2.3	Η Ίδρυση τεσσάρων Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Η εφαρμογή μιας δημόσιας εθνικής πολιτικής.....	18
2.4	Η ίδρυση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ.....	21
2.4.1	Νομοθετικό πλαίσιο και ανάλυση στόχων, ερευνητικών κατευθύνσεων και ακαδημαϊκών προοπτικών μέσα από την εφαρμογή.....	22

2.4.2	Οι θεατρικές σπουδές από την έναρξη του Τμήματος έως σήμερα μέσα από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών.....	26
2.4.3	Διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό.....	30
2.5	Η ίδρυση του Τμήματος Θεάτρου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.....	32
2.5.1	Νομοθετικό πλαίσιο και ανάλυση στόχων, ερευνητικών κατευθύνσεων και ακαδημαϊκών προοπτικών μέσα από την εφαρμογή.....	33
2.5.2	Οι θεατρικές σπουδές από την έναρξη του Τμήματος έως σήμερα μέσα από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών...	35
2.5.3	Διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό.....	39
2.6	Η ίδρυση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών.....	40
2.6.1	Νομοθετικό πλαίσιο και ανάλυση στόχων, ερευνητικών κατευθύνσεων και ακαδημαϊκών προοπτικών μέσα από την εφαρμογή.....	41
2.6.2	Οι θεατρικές σπουδές από την έναρξη του Τμήματος έως σήμερα μέσα από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών...	43
2.6.3	Διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό.....	46
2.7	Η ίδρυση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.....	47
2.7.1	Στόχοι, ερευνητικές κατευθύνσεις και ακαδημαϊκές προοπτικές.....	50
2.7.2	Οι θεατρικές σπουδές από την έναρξη του Τμήματος έως σήμερα μέσα από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών...	51
2.7.3	Διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό.....	56
2.8	Ανακεφαλαίωση.....	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Συγκριτική ανάλυση των προγραμμάτων Σπουδών ως προς τις κατευθύνσεις και τα επιστημονικά πεδία των τεσσάρων Τμημάτων

3.1 Εισαγωγή.....	59
3.2 Επιστημονική φυσιognωμία των τεσσάρων Τμημάτων θεατρικών σπουδών.....	60
3.3 Παιδαγωγική φυσιognωμία: Η θεατρική αγωγή και το θεατρικό παιχνίδι, ως θετικό αποτέλεσμα της δημόσιας πολιτικής....	68
3.4 Η σύνδεση θεωρίας και πράξης: μέσω της θεατρικής παραγωγής/παράστασης.....	70
3.5 Ανακεφαλαίωση.....	72
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	73
5.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Π.Β.1. Προγράμματα σπουδών Τ.Θ.Σ. ΕΚΠΑ.....	85
Π.Β.2. : Διδάκτορες και τίτλοι διδακτορικών διατριβών του Τ.Θ.Σ. του ΕΚΠΑ:.....	89
Π.Β.3. : Μέλη ΔΕΠ Τμήματος Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ.....	92
Π.Β.4. Ομότιμοι Καθηγητές Τμήματος Θεατρικών Σπουδών.....	93
Π.Β.5. : Επίτιμοι διδάκτορες Τμήματος Θεατρικών Σπουδών.....	94
Π.Β.6. : Πρόγραμμα σπουδών Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ.....	95
Π.Β.7. : Διδάκτορες και τίτλοι διδακτορικών διατριβών του Τμήματος Θεάτρου ΑΠΘ.....	102
Π.Β.8.: Μέλη ΔΕΠ Τμήματος Θεάτρου Α.Π.Θ.....	104

Π.Β.9. Πρόγραμμα Σπουδών ΤΘΣ Πανεπιστημίου Πατρών.....	109
Π.Β.10. : Διδάκτορες και τίτλοι διδακτορικών διατριβών του ΤΘΣ του Πανεπιστημίου Πατρών	115
Π.Β.11. : Μέλη ΔΕΠ Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πατρών	117
Π.Β.12. Πρόγραμμα Σπουδών ΤΘΣ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.....	118
Π.Β.13. : Διδάκτορες και τίτλοι διδακτορικών διατριβών ΤΘΣ	125
Π.Β.14. : Μέλη ΔΕΠ/ΕΕΠ/ΕΔΙΠ του ΤΘΣ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.....	127

Συντομογραφίες:

E.C.T.S. : European Credit Transfer System

Et. al. : and others

A.E.I. : Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

A.Δ.Ι.Π. : Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας

αι. : αιώνας

Αρ. : Αριθμός

A.Π.Θ. : Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Βλ. : Βλέπε

Γ.Σ. : Γενική Συνέλευση

Γ.Σ.Ε.Ε. : Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας

Δ.Δ. : Διδακτορική Διατριβή

Δ.Ε. : Διοικούσα Επιτροπή

Δ.Ε.Π.: Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό

ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. : Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα

Δ/ση: Διεύθυνση

Ε.Ε. : Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.ΔΙ.Π. : Ειδικό Διδακτικό Προσωπικό

Ε.Ε.Π. : Εκπαιδευτικό Ερευνητικό Προσωπικό
Εκδ. : Εκδόσεις
Ε.Κ.Π.Α. : Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Ε.Ο.Κ. : Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Ε.Τ.Ε.Π. : Ειδικό Τεχνολογικό Προσωπικό
Εκτ. : Εκτύπωση
Επιμ. : Επιμέλεια
Η.Π.Α. : Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ε.Π.Ε.Α.ΕΚ. : Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αρχικής και Επαγγελματικής Κατάρτισης
κ.α : και άλλοι
Κ.Π.Σ. : Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης
Μεταφρ. : Μετάφραση
ΜΟ.ΔΙ.Π : Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας
Π. Μ. Σ. : Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ν. : Νόμος
Ο. π. : Όπως πίσω
παρ. : Παράγραφος
ΠΑ.ΠΕΛ. : Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Π.Δ. : Προεδρικό Διάταγμα
Π.Γ.Σ. : Προσωρινή Γενική Συνέλευση
Π.Δ.Ε. : Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
Σ.Ε.Η. : Σύλλογος Ελλήνων Ηθοποιών
τ' : τεύχος
Τ.Θ. : Τμήμα Θεάτρου
Τ.Θ.Σ. : Τμήμα Θεατρικών Σπουδών
τομ. : τόμος
Υ.Α.: Υπουργική Απόφαση
Υ.Π.Ε.Π.Θ : Υπουργείο Εθνική Παιδείας και Θρησκευμάτων
ΥΠ.Π.Ε.Θ : Υπουργείου Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων,
Φ.Ε.Κ. : Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σημαντικοί Όροι: [Θεατρικές Σπουδές, Δημόσια Πολιτική, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Ακαδημαϊκά Τμήματα Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών, Πελοποννήσου, προγράμματα σπουδών, σύγκριση, αποστολή, επιστημονική φυσιογνωμία, Θεωρία και Πράξη, θεατρική αγωγή, δραματική τέχνη, θεατρική παραγωγή - παράσταση].

Περίληψη

Η ιστορία των θεατρικών σπουδών στην Ελλάδα και η διερεύνηση των δημόσιων πολιτικών που οδήγησαν στην ίδρυση ενός νέου και σύγχρονου επιστημονικού πεδίου στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Ερευνάται το θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης των τεσσάρων Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Πατρών, Θεσσαλονίκης και Πελοποννήσου, η αποστολή, οι ακαδημαϊκοί στόχοι και οι προοπτικές καθώς και η επιστημονική φυσιογνωμία κάθε Τμήματος, ώστε να διαφανεί η συμβολή τους στην επιστημονική θεατρολογική έρευνα και στις παραστατικές τέχνες, δεδομένου ότι οι θεατρικές σπουδές συνδυάζουν θεωρία και πράξη και προϋποθέτουν διεπιστημονικότητα.

Η έρευνα επικεντρώνεται στην επισκοπική παρουσίαση της ιστορίας των θεατρικών σπουδών, μέσα από τη συγκριτική εξέταση των προγραμμάτων σπουδών που αντανακλούν εικοσιπέντε χρόνια ακαδημαϊκής και ερευνητικής πορείας, ενώ επιχειρεί να αναδείξει και τους λόγους που οδήγησαν στη θεσμοθέτηση ενός ξεχωριστού ακαδημαϊκού επιστημονικού πεδίου για τις θεατρικές σπουδές καθώς και τις μεθόδους και τα εργαλεία εκείνα που οδήγησαν στην εξέλιξη τους, καταλήγοντας ότι η εισαγωγή του κλάδου αυτού στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση, αποτέλεσε μια επιτυχή δημόσια πολιτική, η οποία ωφέλησε τόσο την επιστήμη, και ειδικότερα τη θεατρολογική έρευνα, όσο και πολλούς άλλους δρώντες της καλλιτεχνικής και κοινωνικής ζωής της χώρας

THE HISTORY OF THEATRE STUDIES IN GREECE: THE IMPLEMENTATION OF A PUBLIC POLICY

Keywords: [theatrical studies, Public Policy, Higher education, Athens Academic Departments Athens, Thessaloniki, Patras, Peloponnese, courses, comparison, shipment, scientific character, Theory and action, Theatre Education, dramatic art, theatrical production-show].

Abstract

The object of the present study is the history of theatre studies in Greece and an inquiry into the public policies which led to the founding of a new and contemporary academic subject in tertiary education study looks into the institutional frame of founding the four departments of Theatre Studies in Greece, by the Universities of Athens, Patras, Thessaloniki, and the Peloponnese respectively. The investigation of the mission, aims, perspectives and overall academic character of each Department, which is undertaken in the study, is intended to reveal their contribution to theatre research and the performing arts, given that theatre studies by definition combine theory and practice and foster inter-disciplinarity.

The research project at hand offers an overview of the history of theatre studies, as it is adumbrated through the comparative examination of the programmes of study of the four pertinent departments over the last twenty five years of their academic function. The study also aims to point out the reasons for the establishment of a separate academic field for theatre studies and look into the methods and the ways that led to their development, concluding that the introduction of theatre studies in universities has proved to be a successful public policy, which has benefited not only scientific, and particularly theatre research, but also other artistic and social agents of the Greek public sphere.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Οι Θεατρικές Σπουδές στην Ελλάδα έως την ίδρυση Τμημάτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

1.1.Εισαγωγή

Το θέατρο από την αρχαιότητα έως σήμερα είναι συνυφασμένο με την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας, ενώ τα έργα των τραγικών ποιητών και κωμωδιογράφων της κλασικής εποχής, έχουν μελετηθεί από πλήθος ερευνητών, ακαδημαϊκούς, ιστορικούς, κλασικούς φιλόλογους και εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώ έχουν αποτελέσει βασική πηγή για θεατρικές παραστάσεις σε όλον τον κόσμο. Εκτός από τα κλασικά, δραματικά κείμενα, έχουν ερευνηθεί και οι χώροι θεάτρου αναφορικά με την τοποθεσία, την αρχιτεκτονική τους, την ακουστική τους και το συμβολισμό τους.¹

Αυτή η πολύσημη δυναμική του θεάτρου επηρέασε σε διεθνές επίπεδο δραματογράφους, θεατρικούς συγγραφείς και σκηνοθέτες αλλά και στοχαστές της φιλοσοφίας, της αισθητικής, της ανθρωπολογίας, και της ψυχολογίας, οι οποίοι ασχολήθηκαν είτε με τη θεωρία είτε με την έρευνα του θεάτρου και των ποικίλων μορφών τέχνης που εμπεριέχει. Το ακανθώδες ερώτημα σχετικά με την πρωτεύουσα σημασία της θεωρίας ή της πράξης σημάδεψε την προβληματική ιδιαίτερα των ανθρωπιστικών επιστημών για δεκαετίες, μέχρις ότου οι σύγχρονες διεπιστημονικές προσεγγίσεις διαμορφώσουν έναν κοινό τόπο στον οποίο θεωρία και πράξη είναι αλληλένδετες. Φυσικά, το θέατρο δεν θα μπορούσε να μην επηρεαστεί από την προβληματική αυτή. «Ο κόσμος ως θεατρική σκηνή», γράφει ο Ρίτσαρντ Σένετ, «ήταν όντως παλιά στερεότυπη έκφραση αναμορφωμένη από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα».²

¹ «Η αρχιτεκτονική κληρονομιά [...]. Τα μνημεία [...]. Έχουν τη διάσταση του πολιτιστικού κειμηλίου, που παραλαμβάνεται και παραδίδεται από γενιά ως γενιά ως αναλλοίωτο και άφθαρτο σημάδι μιας εποχής και ενός πολιτισμού». Βλ. στο Ρόϊδω Μητούλα, *Συνθήκες Διαμόρφωσης της Σύγχρονης Ελληνικής Πόλης*, Κωνσταντίνα Μπότσιου (επιμ.), εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2001, σ. 89. Επίσης, δεν είναι τυχαίο πως σήμερα στη χώρα μας δραστηριοποιείται η μεγαλύτερη ΜΚΟ ειδικά για την προστασία και ανάδειξη των αρχαίων θεάτρων το «Διάζωμα». Στην δεκαετή πορεία του έχει καταφέρει να κινητοποιήσει δεκάδες ανθρώπους των Γραμμάτων και των Τεχνών, αλλά και τις τοπικές κοινωνίες προκειμένου να συμβάλλουν στη διάσωση και την επισκευή αρχαίων θεάτρων σε ολόκληρη την Ελλάδα.

² Ρίτσαρντ Σένετ, *Η τυραννία της οικειότητας. Ο Δημόσιος και ο Ιδιωτικός χώρος στον δυτικό πολιτισμό*, Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος (επιμ.), εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1999, σ. 146.

Στο πλαίσιο αυτών των αναζητήσεων, η επιστημονική έρευνα και οι θεατρικές σπουδές δεν θα μπορούσαν να μην είναι αντικείμενο των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων. Οι θεατρικές σπουδές ως ξεχωριστό επιστημονικό πεδίο ερευνώνται στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα των Ηνωμένων Πολιτειών και των γαλλογερμανικών ευρωπαϊκών χωρών από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, σε αντίθεση με την Ελλάδα που άργησε να ενταχθεί η επιστήμη του θεάτρου στην ανώτατη εκπαίδευση.³ Έως και τη δεκαετία του '90 οι θεατρικές σπουδές περιορίζονταν σε μεταλυκειακό επίπεδο σπουδών που καλύπτονταν από μια ιδιωτική και κρατική μορφή εκπαίδευσης ενώ από τη Μεταπολίτευση και μετά υπήρξε μια έξαρση δημιουργίας ιδιωτικών και ανώτερων σχολών δραματικής τέχνης.

Η απόφαση για την εφαρμογή μιας δημόσιας πολιτικής που εντάσσει τις θεατρικές σπουδές στα Πανεπιστήμια, τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή καταδεικνύει και τις ευρύτερες αλλαγές που είχαν συντελεσθεί στην Ελλάδα, καθώς το θέατρο ιστορικά εκφράζει τις τάσεις της εποχής και τις κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές που συντελούνται σε μια κοινωνία.⁴ Ταυτόχρονα, όπως θα δούμε και στη συνέχεια, το θεατρικό παιχνίδι αρχίζει σταδιακά να αποκτά μεγάλο παιδαγωγικό ενδιαφέρον και στις δυο πρώτες βαθμίδες της εκπαίδευσης ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1990.⁵

Την περίοδο που αποφασίστηκε η ίδρυση των ακαδημαϊκών Τμημάτων για την επιστημονική έρευνα των θεατρικών σπουδών, η Ελλάδα βρισκόταν σε μια σημαντική ιστορική καμπή, εφόσον είχε σταθεροποιηθεί το δημοκρατικό της πολίτευμα και είχε

³ Ο θεατρολόγος Βάλτερ Πούχνερ αναφέρει: «η ελληνική Θεατρολογία υπάρχει θεσμοθετημένη από το 1978 στο Πανεπιστήμιο Κρήτης». *Μάθημα που δίδασκε ο ίδιος και από το 1990 και μετά είναι από τους πρώτους διδάσκοντες που στελέχωσαν το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Αθηνών*. Βλ. Βάλτερ Πούχνερ, *Μια εισαγωγή στην επιστήμη του θεάτρου*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2011, σ. 284.

⁴ «Στην παιδεία μας, οι μεγάλες στιγμές αναγέννησης του θεάτρου αντιστοιχούν με σημαντικά πολιτισμικά ανοίγματα προς τη Δύση και, κατά συνέπεια, με την εισαγωγή και αφομοίωση νέων «αστικών» αξιών», βλ στο Άννα Ταμπάκη, *Το Νεοελληνικό Θέατρο (18^{ος}-19^{ος} αι.)*, εκδόσεις Διάυλος, 2005, σ. 23.

⁵ Με το Π.Δ. 132/10-4-1990, η θεατρική παιδεία καθιερώνεται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και σταδιακά ενσωματώνεται και στα προγράμματα της δευτεροβάθμιας. Υπήρξε μάλιστα έντονο ενδιαφέρον, ιδιαίτερα την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα, καθώς οργανώθηκαν επιμορφωτικά σεμινάρια με τη συμμετοχή δεκάδων εκπαιδευτικών. Μεταξύ των συγγραφέων που ανέδειξαν τη σημασία της θεατρικής αγωγής και της κατάλληλης επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σ' αυτήν, ο Σίμος Παπαδόπουλος επισημαίνει πως «το θέατρο στην εκπαίδευση δεν αποσκοπεί κυρίως στο ανέβασμα θεατρικής παράστασης ή στην απόκτηση θεωρητικών περί θεάτρου γνώσεων. Αποσκοπεί κυρίως στην καλλιέργεια σωματικής, κινητικής και γλωσσικής έκφρασης όπως επίσης και στις ανάπτυξη επικοινωνιακών ικανοτήτων», (Θεατρική παιδεία και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Θεωρία και εφαρμογές., <https://theduarte.wordpress.com/2013/01/10/10012013>, [Πρόσβαση στις 4-4-2016].

ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως ισότιμο κράτος-μέλος της. Στο πλαίσιο αυτών των εξελίξεων, ξεκινούν και οι θεατρικές σπουδές στα ελληνικά πανεπιστήμια, που συνδυάζουν την επιστημονική γνώση και την καλλιτεχνική πράξη. Θεατρικές σπουδές, που το αντικείμενό τους «δεν είναι –ή όχι μόνο- το δραματικό κείμενο, αλλά όλες οι καλλιτεχνικές πρακτικές, που υπεισέρχονται στη χρήση της σκηνης και του ηθοποιού, σαν να λέμε, όλες οι τέχνες και οι τεχνικές, που διαθέτει μια εποχή».⁶

Η προσέγγιση της πορείας των θεατρικών σπουδών στα πανεπιστημιακά ιδρύματα, ξεκινάει με το πρώτο κεφάλαιο, στο οποίο αναλύεται ο σκοπός και η σκοπιμότητα της έρευνας των θεατρικών σπουδών. Ακολουθεί η ενότητα στην οποία αναγράφονται τα μεθοδολογικά εργαλεία που αξιοποιούνται, η μεθοδολογία της έρευνας που επιλέγεται, η οποία είναι ποιοτική και στηρίζεται στην παρατήρηση και στη βιβλιογραφία για την ανάλυση των περιεχομένων. Προκειμένου να υπάρξει μια ομαλή μετάβαση στη μελέτη για τις θεατρικές σπουδές των πανεπιστημιακών Τμημάτων, προηγείται μια συνοπτική περιγραφή για τις σπουδές που παρείχαν επαγγελματικοί θίασοι, εθνικά και περιφερειακά θέατρα καθώς και επαγγελματικές δραματικές σχολές. Το πρώτο κεφάλαιο κλείνει με την ανακεφαλαίωση.

1.1 Σκοπός και σκοπιμότητα της μελέτης.

Οι σαρωτικές αλλαγές που επήλθαν στην Ελλάδα μετά την μεταπολίτευση και την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προσδιόρισαν και τις πολιτικές στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και εκπαιδευτική ζωή των πολιτών της. Ειδικότερα, οι αλλαγές αυτές, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της τεχνολογίας, της φωτογραφίας, του video και των πολυμέσων, οδήγησαν στον επαναπροσδιορισμό των προτεραιοτήτων της ανώτατης εκπαίδευσης, εφόσον οι σύγχρονες ερευνητικές απαιτήσεις επέβαλαν τροποποιήσεις στα προγράμματα σπουδών ή την ίδρυση νέων ακαδημαϊκών Τμημάτων προκειμένου να ανταποκρίνονται στις παγκόσμιες επιστημονικές εξελίξεις. Βάσει των σύγχρονων ευρωπαϊκών και διεθνών εξελίξεων, οι δημόσιες πολιτικές, για να εναρμονίσουν τις

⁶ Patrice Pavis, *Λεξικό Θεάτρου*, Κ. Γεωργουσόπουλος (Επιμ.), εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2006, σ. 170.

θεατρικές σπουδές με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές, ενισχύουν την ίδρυση ακαδημαϊκών Τμημάτων, με στόχο τη δημιουργία σύγχρονων προγραμμάτων σπουδών τα οποία θα αναδεικνύουν το θέατρο και την επιστήμη της θεατρολογίας σε ένα ξεχωριστό επιστημονικό πεδίο των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.⁷

Ο νέος επιστημονικός κλάδος για τις θεατρικές σπουδές εντάσσεται και αρχίζει να διδάσκεται στα ελληνικά πανεπιστήμια από το 1990 και εφεξής, ωστόσο, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Βόρειο Αμερική ανάλογες σπουδές είχαν ξεκινήσει στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.⁸ Όταν ιδρύθηκαν τα Τμήματα Θεατρικών Σπουδών στην Ελλάδα, στις ανωτέρω δύο χώρες οι θεατρικές σπουδές είχαν ήδη διανύσει τρία μεγάλα στάδια εξέλιξης. Το πρώτο στάδιο εξέλιξης ήταν «στη μελέτη του δράματος, μολονότι το κέντρο βάρους έπεφτε στην παράσταση». [Το δεύτερο], «στη δεκαετία του 1970, κατά τη διάρκεια της οποίας συντελέστηκε μια ανανέωση της ονομασίας (μερικά αλλά όχι όλα) τμήματα δράματος μετονομάστηκαν σε τμήματα θεατρικών σπουδών. Και κατά το τρίτο «Η [...] εξέλιξη του επιστημονικού κλάδου αναφέρεται στην ανάπτυξη των παραστασιακών σπουδών τη δεκαετία του 1980».⁹ Στο διάστημα αυτών των εξελικτικών σταδίων, δημιουργήθηκαν και άλλα ανάλογα Τμήματα στις περισσότερες χώρες του κόσμου.

Λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό ίδρυσης των θεατρικών σπουδών στις αγγλοσαξονικές και ευρωπαϊκές χώρες, προκύπτουν ερωτήματα, όπως γιατί η Ελλάδα, στην οποία γεννήθηκε το θέατρο και αποτέλεσε τον οδηγό σε όλες τις χώρες του κόσμου, άργησε τόσο πολύ να εντάξει τις θεατρικές σπουδές στα πανεπιστήμια; Η προσπάθεια μάλιστα των μεγάλων Πανεπιστημίων, κυρίως εκείνων που διαθέτουν μια διεθνή πολιτισμική ακτινοβολία και μεγάλη εμπειρία στις εκπαιδευτικές πολιτικές σχετικά με τις Τέχνες και

⁷ Σήμερα, η προβληματική για το θέμα αυτό έχει αναπτυχθεί στο βαθμό που να προσεγγίζονται ευρύτερες και συνθετότερες έννοιες όπως η «κοινωνία» μέσω του θεάτρου. Για παράδειγμα, μια από τις πιο σύγχρονες αναλύσεις στο επίπεδο αυτό παρουσιάζεται από την Josette Féral στο τελευταίο έργο της *Théorie et Pratique du théâtre. Au delà des limites*, éd. L'entretemps, Paris, 2011, στο οποίο αφιερώνει ήδη το πρώτο κεφάλαιο στο «νέο κοινωνικό σύμβολο μεταξύ κοινωνίας και θεάτρου». «Το ερώτημα των σχέσεων ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη», σημειώνει, «βρίσκεται στο επίκεντρο της θεατρικής ανάλυσης», σ. 38.

⁸ « Το πρώτο πρόγραμμα θεατρικών σπουδών στις ΗΠΑ ιδρύθηκε το 1914 στο Carnegie Institute of Technology, [...]». Στο Ηνωμένο Βασίλειο το πρώτο Τμήμα ιδρύθηκε στο πανεπιστήμιο του Bristol το 1947», Βλ. Christopher B. Balme, *Εισαγωγή στις Θεατρικές Σπουδές*, Ρωμανός Κοκκινάκης, Βίκυ Λιακοπούλου (μεταφρ), Εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα, 2012, σ. 24.

⁹ Στο ίδιο, σσ. 24-25.

τα Γράμματα, επικεντρώνεται στο συνδυασμό της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και της επαγγελματικής σταδιοδρομίας απαντώντας, όπως θα δούμε και στη συνέχεια, στα ερωτήματα που θέτει ο πραγματικός κόσμος της εργασίας.¹⁰ Ποιοί είναι οι λόγοι που ιδρύονται τα πρώτα τμήματα στο τέλος της δεκαετίας το 1990; Ποιοί είναι οι στόχοι και τα οφέλη από την εφαρμογή αυτής της δημόσιας πολιτικής και πόσοι δρώντες εμπλέκονται και επωφελούνται από αυτήν;

Σκοπός της μελέτης είναι να βρει απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα, αξιοποιώντας τη σχετική νομοθεσία και τις αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των πανεπιστημίων, ώστε να διαφανεί η σκοπιμότητα της μελέτης που είναι η καταγραφή της ιστορίας των θεατρικών σπουδών στην Ελλάδα και η εξέλιξή τους, μέσα από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών και τη γενική λειτουργία των τεσσάρων πανεπιστημιακών τμημάτων Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών και Πελοποννήσου. Τα στοιχεία της έρευνας για τη συγκριτική μελέτη αντλούνται από τα προγράμματα σπουδών των Τμημάτων και από τις ερευνητικές κατευθύνσεις των τριών κύκλων σπουδών, δίχως αυτό να σημαίνει ότι η προσέγγιση καλύπτεται πλήρως, καθώς η έρευνα για συλλογή στοιχείων αφενός δεν είχε τα ίδια αποτελέσματα σε κάθε Τμήμα, αφετέρου οι περιορισμοί της έκτασης μιας μεταπτυχιακής εργασίας δεν επιτρέπουν μακροσκελείς αναλύσεις.

1.3. Μεθοδολογικά Εργαλεία και Μέθοδοι Έρευνας.

Τα μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην έρευνα αυτή είναι πρωτογενείς πηγές και ειδικότερα τα Προεδρικά Διατάγματα που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της

¹⁰ Η Σορβόνη, ένα από τα ιστορικά ευρωπαϊκά πανεπιστημιακά ιδρύματα αναδεικνύει τα ζητήματα αυτά σε κεντρικά θέματα της εκπαιδευτικής της πολιτικής και της οργάνωσης των προγραμμάτων σπουδών της. Σημειώνουμε, για παράδειγμα, στο πρόγραμμα των θεατρικών σπουδών το σημείο του προγράμματος με τίτλο «Εκπαιδευτικές διαδικασίες που συνδυάζουν θεωρία και πρακτική» και στο οποίο δηλώνονται τα παρακάτω :

«Το Ινστιτούτο Θεατρικών Σπουδών έχει ως αποστολή τη μεταβίβαση και την επεξεργασία, σε άμεση σύνδεση με την έρευνα και τον επαγγελματικό κόσμο, τα στοιχεία της ιστορίας και της θεωρίας του θεάτρου και του ζωντανού θεάματος. Θέτει σε συνέργεια όλους τους τρόπους προσέγγισης του θεατρικού γεγονότος. Το σύνολο των εκπαιδευτικών προσεγγίσεων στηρίζεται στην πανεπιστημιακή διδασκαλία των Επιστημών του Ανθρώπου που αρθρώνει την κριτική σκέψη και την ανάλυση με την καλλιτεχνική πρακτική και προσπαθεί να οργανώσει τις σχέσεις μεταξύ θεωρίας, έρευνας και θεατρικής πρακτικής», Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.univ-paris3.fr/departement-institut-d-etudes-theatrales-iet--18433.kjsp>, (Πρόσβαση στις 18- 4-2016).

Κυβέρνησης, σύμφωνα με τα οποία ιδρύονται τα Τμήματα Θεατρικών Σπουδών στην Ελλάδα, το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων με μεγαλύτερη αναφορά στο νόμο-πλαίσιο για τα ΑΕΙ (1268/82), καθώς και οι τροποποιήσεις- συμπληρώσεις του νόμου που ακολούθησαν από το 1982 έως σήμερα. Χρησιμοποιούνται, επίσης, και δευτερογενείς πηγές, οι οποίες αφορούν σε αποφάσεις Συγκλήτου Πανεπιστημίων και Γενικών Συνελεύσεων Τμημάτων, όπως οδηγοί σπουδών και προγράμματα σπουδών, πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων, εκδόσεις επιστημονικών περιοδικών των Τμημάτων, εσωτερικές και εξωτερικές αξιολογήσεις από τη Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟΔΠ) των ιδρυμάτων και την Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας (ΑΔΠ) του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, καθώς και επιστημονική βιβλιογραφία.¹¹

Η μέθοδος που ακολουθείται στην έρευνα είναι η ποιοτική, μολονότι δεν χρησιμοποιήθηκε κάποιο ερωτηματολόγιο για συλλογή πληροφοριών και έκδοση συμπερασμάτων, ωστόσο, κρίνεται ως ποιοτική καθώς τα στοιχεία στηρίζονται στην «παρατήρηση [...] και την ανάλυση τεκμηρίων».¹² Το γεγονός ότι η έρευνα στηρίζεται στην παρατήρηση του «πραγματικού κόσμου» συνεπάγεται ότι δεν θα διατυπωθούν «αξιολογικές κρίσεις» του ερευνητή ενώ θα τηρηθούν οι «δεοντολογικές ευθύνες» που απορρέουν από την αξιοποίηση των παρεχόμενων στοιχείων.¹³

Μετά τη συγκέντρωση των νόμων, ενδεικτικών αποφάσεων συλλογικών οργάνων και των προγραμμάτων σπουδών των Τμημάτων, επιχειρήθηκε ανάλυση περιεχομένου για τα εικοσιπέντε χρόνια λειτουργίας των Τμημάτων θεατρικών σπουδών, ώστε να ακολουθήσει η προσέγγιση της συγκριτικής μελέτης των προγραμμάτων σπουδών. Με τον τρόπο αυτό, μπορούν να εντοπισθούν διαφορές ή ταυτίσεις στα εκπαιδευτικά προγράμματα των Τμημάτων, που θα επιτρέψουν τη στοιχειοθέτηση ανάλογων

¹¹ Πρέπει να αναφερθεί ότι τα στοιχεία της έρευνας αντλούνται από εγκυκλίους, αποφάσεις συλλογικών οργάνων, οδηγούς και προγράμματα σπουδών των τεσσάρων ακαδημαϊκών Τμημάτων, τα οποία χορηγήθηκαν μετά από προσωπική ή και τηλεφωνική επαφή με τις Γραμματείες, τις βιβλιοθήκες και τους Προέδρους των Τμημάτων, που με μεγάλη προθυμία βοήθησαν στην τεκμηρίωση της έρευνας με την παροχή στοιχείων.

¹² Colin Robson, *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές* (επιμ. Καίτη Μιχαλοπούλου), εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2010, σσ. 83-84.

¹³ Στο ίδιο, σ. 105.

συμπερασμάτων, για να διαφανεί η εξέλιξη της επιστημονικής έρευνας και των σπουδών από την έναρξή τους έως και σήμερα.

1.4. Η σπουδή του θεάτρου έως την εισαγωγή των θεατρικών σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση: Θεατρικά Εργαστήρια Ιδιωτικά, Εθνικά και Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα, Δραματικές Σχολές Θεάτρου.

Η σπουδή του θεάτρου στην Ελλάδα, έως την ένταξη των θεατρικών σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση, δεν είχε υποστηριχθεί από την πολιτεία σε θεσμικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, μολονότι το θέατρο έχει συνδεθεί με την ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό και έχει αποτελέσει το πρότυπο της Δύσης, καθώς οι αρχαίοι Έλληνες ήταν αυτοί που σχεδίασαν πρωτότυπα θεατρικά οικοδομήματα και δημιούργησαν «δραματουργικά είδη αυστηρά κωδικοποιημένα και πλασμένα για να συμβάλουν στη μελλοντική εξέλιξη του θεάτρου της Δύσης».¹⁴

Ωστόσο, η εξέλιξη του θεάτρου της Δύσης δεν είχε την ανάλογη εξέλιξη στην Ελλάδα, καθώς το θέατρο διαμορφώθηκε σαν «μια ευρωπαϊκή τέχνη που παρέμενε, σε γενικές γραμμές, άγνωστη στον τόπο πριν από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα».¹⁵ Παρόλα αυτά, στο διάστημα που μεσολάβησε μέχρι να αναδειχθεί το νεοελληνικό θέατρο δεν έλειπαν παραστάσεις στα εθνικά θέατρα (και όχι μόνο) με έργα εγχώριου (Ραγκαβής-Σούτσος) και ευρωπαϊκού ρεπερτορίου (Μολιέρος, Μεταστάσιος, Γκολντόνι),¹⁶ ενώ υπήρξαν και θεατρολογικές αναζητήσεις από αρκετούς αξιόλογους δημιουργούς που έγραψαν σημαντικά έργα, τα οποία συγκροτούν τη θεατρολογική ιστοριογραφία της Ελλάδας.

Οι συστηματικές θεατρικές σπουδές, όπως έχει προαναφερθεί, άργησαν να ενταχθούν στην ανώτατη εκπαίδευση, καθώς στην ενασχόληση με το θέατρο προτεραιότητα είχε η επαγγελματική διάσταση και όχι η θεωρητική θεατρική παιδεία των νέων ηθοποιών και

¹⁴ Πάολο Μποζίζιο, *Ιστορία του Θεάτρου, Α' τόμ.*, Ελίνα Νταρακλίτσα (μεταφρ.-Επιμ.), 2^η εκδ., εκδόσεις Αιγόκερως-Θέατρο, Αθήνα, 2010, σ.13.

¹⁵ Αντώνης Γλυτζουρής, *Σκηνοθετική Τέχνη στην Ελλάδα. Η ανάδυση και η εδραίωση της τέχνης του σκηνοθέτη στο νεοελληνικό θέατρο*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2001, σ. 23.

¹⁶ Ταμπάκη, ό.π., σ.23.

καλλιτεχνών. Από την προεπαναστατική περίοδο έως την ανάπτυξη του νεοελληνικού θεάτρου η θεατρική παιδεία στηρίζεται κατά κύριο λόγο στον ερασιτεχνισμό του θεάτρου από ομάδες μπουλουκιών που περιοδεύουν στις επαρχιακές πόλεις και συγκροτούνται κυρίως από οικογένειες ή πρόσωπα με συγγενικούς δεσμούς. Η τάση επιχειρηματοποίησης του θεάτρου αρχίζει να γίνεται περισσότερο έντονη στο μεσοπόλεμο και κυρίαρχη μετά τον πόλεμο. Κύριο χαρακτηριστικό της είναι η ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία στο χώρο του θεάτρου με τη δημιουργία θιάσων, οι οποίοι οργανώνονται με ηθοποιούς που θεωρούνται «αυτοδίδακτοι ή αλληλοδίδακτοι» και ερμηνεύουν βασιζόμενοι «στην εμπειρία που είχαν αποκτήσει από τις παραστάσεις ξένων θιάσων».¹⁷

Για την εκπαίδευση των ηθοποιών ιδρύεται το 1884, ο «Εθνικός Δραματικός Σύλλογος» και ο Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός», ο οποίος συνεργάζεται με το «Μουσικόν και Δραματικόν Σύλλογον», για τη σύσταση ειδικής σχολής υποκριτικής και την ανέγερση του «Εθνικού Θεάτρου», ενώ το 1890 ιδρύεται η «Δραματική Σχολή του Ωδείου», η οποία όμως δεν καρποφορεί. Επίσης ιδρύεται (1894) η Ένωση Ελλήνων Συγγραφέων, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η κερδοσκοπία των επιχειρηματιών-θιασαρχών απέναντί τους, καθώς η «εισπρακτική επιτυχία των κωμειδυλλιακών έργων»¹⁸ δεν τους αποφέρει τα αναλογούντα ποσοστά. Παρά δε τις μεμονωμένες κινήσεις, οι ηθοποιοί δεν στηρίζουν την ιδέα μιας συγκροτημένης εκπαιδευτικής παρέμβασης στον επαγγελματικό τους τομέα. Με την έλευση, όμως, του 20^{ου} αιώνα θα επιχειρηθούν και στο επίπεδο αυτό νέες προσεγγίσεις.

Με την ίδρυση του Βασιλικού Θεάτρου στην Αθήνα (1901), ιδρύεται και η «Βασιλική Δραματική Σχολή» καθώς και η «Νέα Σκηνή» από το Λογοτέχνη Κωνσταντίνο Χρηστομάνο.¹⁹ Πρόκειται για μια πρώτη προσπάθεια συνολικής προσέγγισης του θεατρικού χώρου που προσδίδει έμφαση στην εκπαίδευση των ηθοποιών σε ευρωπαϊκά πρότυπα. Παράλληλα, για την επαγγελματική προστασία των ηθοποιών και την ενίσχυση

¹⁷ Σταματοπούλου-Βασιλάκου, Χρυσόθεμις (επιμ), *Οι Έλληνες ηθοποιοί: 1800-1017. Η δύσβατη πορεία*. Βλ. στο *Σωματείο Ελλήνων Ηθοποιών: Ογδόντα χρόνια 1917-1997*. Σταματοπούλου -Βασιλάκου. Ιστορική αναδρομή από ομάδα θεατρολόγων, Εκδόσεις Κ. & Π. Σμπιλίας, Αθήνα, 1999, σ. 47 και σ. 39.

¹⁸ Στο ίδιο, σσ. 56-60.

¹⁹ Σταματοπούλου-Βασιλάκου, ό.π., σ. 63.

της καλλιτεχνικής δημιουργίας οι ηθοποιοί συγκροτούν το Σύλλογο Ελλήνων Ηθοποιών-Σ.Ε.Η, ο οποίος συμμετέχει και στη δημιουργία των «εταιρικών θιάσων [...] ήδη από το 1918».²⁰ Για την αντιμετώπιση της κερδοσκοπίας των επιχειρήσεων, την υποστήριξη των ηθοποιών και την προώθηση της τέχνης του θεάτρου «το 1958 δημιουργείται ο Οργανισμός Εταιρικών Θιάσων (ΟΕΘ)».²¹

Παράλληλα, οι θεωρητικές αναζητήσεις του Άγγλου *Εντουαρντ Γκόρτον Γκρέηκ* που οδηγούν στη *διαμόρφωση του σκηνοθέτη-δημιουργού*,²² βάζουν τη σφραγίδα τους στα ευρωπαϊκά δρώμενα και επηρεάζουν τους Έλληνες δημιουργούς. Επηρεάζουν επίσης τις δημόσιες πολιτικές, οι οποίες, προκειμένου να ενισχύσουν την ποιοτική καλλιτεχνική δημιουργία, προωθούν την ίδρυση και άλλων θεατρικών σχολών, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα τις δραστηριότητες του Κρατικού Θεάτρου Αθηνών αλλά και την επαναλειτουργία του Βασιλικού Θεάτρου της Θεσσαλονίκης. Με πρωτοβουλία του Κωνσταντίνου Καραμανλή, *το 1961 ιδρύεται το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος. Το νέο θέατρο ήταν ήδη μια πραγματικότητα. [...]. Ωστόσο, χάρη στην αρωγή του Γιώργου Θεοδοκά και του Κωνσταντίνου Τσάτσου ο Καραντινός [...] συγκρότησε τον πρώτο θίασο [...] και τον Ιούλιο του 1961 παρουσίασε την πρώτη παραγωγή της δεύτερης κρατικής μας σκηνής στο Αρχαίο Θέατρο των Φιλίππων, τον Οιδίποδα Τύρανο του Σοφοκλή.*²³

Από το διάστημα αυτό και εφεξής, στη χώρα λειτουργούν δύο κρατικά θέατρα, των Αθηνών, με κλασικό, αρχαίο (κυρίως) ρεπερτόριο και το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδας,²⁴ το οποίο, «ήταν το πρώτο θέατρο πρόζας που καθιέρωσε το εναλλασσόμενο

²⁰ Έλση Στεφανιάκη, *Β' Εταιρικοί Θίασοι*, βλ. ό.π. Εκδόσεις Κ. & Π. Σμπύλιας, σσ. 229-240.

²¹ Στεφανιάκη, ό.π., σσ. 229-240.

²² Γλυτζουρή, ό.π., σ. 98.

²³ Σπύρος Ευαγγελάτος, «Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής και η ίδρυση του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος», Κωνσταντίνος Σβολόπουλος, Κωνσταντίνα Ε. Μπότσιου, Ευάνθης Χατζηβασιλείου (Επιμ.), «Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στον εικοστό αιώνα», τομ. ΙΙΙ, εκδόσεις ΙΔΡΥΜΑ «ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ», Αθήνα, 2007, σσ. 274-277.

²⁴ Ο Δημήτρης Σπάθης, γράφει συγκεκριμένα: «η Θεσσαλονίκη αποκτά επιτέλους το δικό της κρατικό θέατρο. Πρόκειται για ένα αίτημα που υπήρχε από την περίοδο του Μεταξά, όταν ο Κωστής Μπασιτιάς εγκαινίασε για λόγους προβολής του καθεστώτος το Βασιλικό Θέατρο, [...] χωρίς όμως να υπάρχει θίασος [...]. Έτσι φθάνουμε στο 1961 και στην ίδρυση του Κρατικού Θεάτρου Θεσσαλονίκης. Βλ. Δημήτρης Σπάθης, *Η καλλιτεχνική ανανέωση στην καλλιτεχνική σκηνή κατά τη δεκαετία 1957-1967*, σελ. 109, βλ. Δημητριάδης - Πιπινιά, et al, (επιμ.), *Σκηνική Πράξη στο Μεταπολεμικό Θέατρο. Συνέχειες και Ρήξεις*, (2014), Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο αφιερωμένο στο Νικηφόρο Παπανδρέου, Τμήμα Θεάτρου, Σχολή Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ., εκδόσεις ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2014, σσ. 106 -112.

δραματολόγιο».²⁵ Σταδιακά, η ανάπτυξη του θεατρικού χώρου και της σπουδής του αποκτά νέους προσανατολισμούς, που οδηγούν στη δημιουργία νέων πρωτοποριακών θεατρικών οργανισμών με κορυφαία την εμφάνιση του Θεάτρου Τέχνης του Καρόλου Κουν.²⁶

Το Θέατρο Τέχνης (παράρτημα Β.Α.2), υπό την επιρροή των ευρωπαϊκών εξελίξεων αλλά κυρίως του Θεάτρου Τέχνης της Μόσχας, αρχίζει τη συστηματική εκπαίδευση των ηθοποιών σύμφωνα το σύστημα Στανισλάβσκι.²⁷ Συγκεκριμένα, ο Κάρολος Κουν, ακολουθώντας αυτές τις εξελίξεις, δημιουργεί έναν σημαντικό σταθμό στην ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου, καθώς εισάγει στις παραστάσεις του τις θεατρικές καινοτομίες σχετικά με τις σχέσεις σκηνοθέτη, ηθοποιών, σκηνης και θεατή.²⁸ Μετά τις κατακτήσεις του Θεάτρου Τέχνης και άλλων πρωτοπόρων Θεατρικών Οργανισμών,²⁹ ακολούθησε η εποχή της δικτατορίας «μιας περιόδου που συχνά χαρακτηρίζεται ως η περίοδος της «σιωπής» [...] ως το 1970».³⁰ Εποχή κατά την οποία υπήρξε μια στασιμότητα όσον αφορά στις σύγχρονες θεατρολογικές εξελίξεις, αλλά ταυτόχρονα ανέδειξε τον πολιτικό ρόλο του θεάτρου, εφόσον «βρίσκει το σύνολο των θεατρικών δυνάμεων συνασπισμένο σε ένα αντιδικτατορικό μέτωπο, το οποίο επηρεάζει και διαμορφώνει το χαρακτήρα της

²⁵ Ευαγγελάτος, ό.π., σσ. 274-277.

²⁶ Σύμφωνα με τον Σπάθη, «το θέατρο Τέχνης είναι το κορυφαίο επίτευγμα αυτής της εποχής», εφόσον δημιουργεί πρωτοποριακές θεατρολογικές μεθόδους και προσεγγίσεις, που αφορούν στο ρόλο του σκηνοθέτη, την ριζικά ανανεωμένη ανάγνωση του Αριστοφάνη, όπως και την επανεξέταση σε νέα βάση της σχέσης κωμωδίας και αρχαίας τραγωδίας, ενώ, «φέρει την επανάσταση και στον τομέα του ρεπερτορίου, τόσο με την παρουσίαση της σύγχρονης ευρωπαϊκής δραματολογίας όσο και με την ανάδειξη του νεοελληνικού έργου. Γιατί ένα ακόμη χαρακτηριστικό της δεκαετίας [1957-1967] είναι η άνθηση της εγχώριας δραματολογίας». Βλ. Ό.π., Δημητριάδης-Πιπινιά, et al, (2014-επιμ.), σσ. 110-111.

²⁷ Το θέατρο Τέχνης της Μόσχας, δημιουργήθηκε από τον Κωνσταντίν Στανισλάβσκι και τον Βλαντιμίρ Νεμίροβιτς- Νταντσένκο και «η ονομασία «θέατρο τέχνης» εκφράζει συνοπτικά ένα μανιφέστο: την εξαρχής διακήρυξη μιας βούλησης που απαιτεί και υπόσχεται ποιοτικό έργο». Βλ. Jean-Francois Dusigne, *Από το θέατρο τέχνης στην τέχνη του θεάτρου. Ανθολογία θεμελιακών κειμένων του 20^{ου} αιώνα*, (2002), Μάγια Λυμπεροπούλου (επιμ.), εκδόσεις ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας, σ. 8.

²⁸ Για τις πρωτοποριακές αναζητήσεις του Θεάτρου Τέχνης, αναφέρει ο Γλυτζουρής, «ο Κουν οδήγησε στην ωρίμανση της υποδοχής του Ίβεν και ο Ίβεν λειτούργησε ως το εφαλτήριο για την εκτόξευση του Κουν στη μεταπολεμική πρωτοπορία, στον Μπρέχτ [Brecht], τον Ζενέ [Genet], τον Ιονέσκο [Ionesco], τον Μπέκετ [Beckett] τον Βάις [Weiss]. Τοντέστιν, [...] ο Κουν είχε ανοίξει μια ακόμα μεγαλύτερη και σημαντικότερη πύλη: είχε βάλει το ελληνικό θέατρο στην εποχή του μοντερνισμού», βλ. Αντώνης Γλυτζουρής, *Ο Χένρικ Ίβεν, ο Κάρολος Κουν και η διαμόρφωση του ελληνικού μοντερνισμού*, σσ. 151-163, βλ. Δημητριάδης-Πιπινιά, et al. Ό.π.

²⁹ «Βασικό σκεπτικό της ιστορικής πρωτοπορίας ήταν να αντισταθεί στην εμπορευματοποίηση και μαζικοποίηση του πολιτισμού», βλ. Σάββας Πατσαλίδης, *Θέατρο και Θεωρία, Περί (Υπο)κειμένων και (Δια)κειμένων*, εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 2004, σ. 255.

³⁰ Πλάτων Μαυρομούστακος, *Το θέατρο στην Ελλάδα 1940-2000. Μια Επισκόπηση*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 2005, σσ. 132-133.

θεατρικής δραστηριότητας».³¹ Με την έλευση της Μεταπολίτευσης (1974), αλλάζει ο εκπαιδευτικός προσανατολισμός του θεάτρου, καθώς υιοθετούνται θεσμικές μεταρρυθμίσεις σε όλους τους τομείς και ανάμεσα σε αυτούς περιλαμβάνεται και η μέριμνα της εκπαίδευσης του θεάτρου.³²

Στη δεκαετία του '80 ιδρύονται τα Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα στο πλαίσιο της αποκέντρωσης και της πολιτιστικής ανάπτυξης της περιφέρειας, ενώ παράλληλα ιδρύονται και πολλές ιδιωτικές σχολές δραματικής τέχνης, με κάποιες από αυτές να εντάσσονται στην ανώτερη εκπαίδευση. Τη δεκαετία αυτή δημιουργείται και το Αμφιθέατρο του Σπύρου Ευαγγελάτου,³³ ταλαντούχου σκηνοθέτη και ανθρώπου των γραμμάτων και των τεχνών, ο οποίος, πέραν της σκηνοθετικής του δραστηριότητας, είναι και «βαθύς γνώστης και ακάματος ερευνητής του κρητικού και επτανησιακού θεάτρου».³⁴

Το Αμφιθέατρο, το Θέατρο Τέχνης, τα νέα θεατρικά σχήματα, τα Κρατικά Θέατρα με τις ανώτερες σχολές εκπαίδευσης αλλά και οι ιδιωτικές επαγγελματικές σχολές, συμμετέχουν στην ανανέωση του θεάτρου και στη σπουδή του, έτσι ώστε μετά από μια δεκαετία να οδηγήσουν τις δημόσιες πολιτικές στην πεποίθηση ότι οι θεατρικές σπουδές είναι μια αναγκαία επιστήμη, που πρέπει να ενταχθεί στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

³¹ Την περίοδο αυτή δημιουργούνται πολλοί νέοι θίασοι, οι οποίοι μέσω κειμένων και παραστάσεων αναλαμβάνουν δράση αντίστασης κατά του καθεστώτος, γεγονός που αναδεικνύει τον κοινωνικό και πολιτικό ρόλο του θεάτρου. Βλ. Ο.π., Πλάτων Μαυρομούστακος, σ. 139.

³² «Δεκαετία του '80, η δεκαετία των μεγάλων μεταρρυθμίσεων στο χώρο του ελληνικού θεάτρου και νέοι θεσμοί: τέρμα στη λογοκρισία, ίδρυση των ΔΗΠΕΘΕ, νέος θεσμός οι επιχορηγήσεις. [...] ανανεώνεται το ξένο ρεπερτόριο, το αρχαίο δράμα ευδοκιμεί, ενώ οι συγγραφείς στρέφονται προς την προσέγγιση των προσωπικών προβλημάτων ή των ανθρώπινων σχέσεων». Βλ. Ρέα Γρηγορίου, *Ο σκηνοθέτης Τάσος Μπαντής και η συμβολή του στην ανανέωση του θεάτρου: από τον Σωσμένο του Έντουαρντ Μπόντ στον Μικρό Έγριολφ του Ερρίκου Ίψεν*, [από συνέντευξη του Πλάτωνα Μαυρομούστακου στην Ιωάννα Κλεφτόγιαννη, εφ. Ελευθεροτυπία 20 Φεβρουαρίου 2006], σ. 224. Βλ. Δημητριάδης-Πιπινιά, et al. Ο.π.

³³ Ο τίτλος δε που δίνει στο θέατρό του, *Αμφιθέατρο*, «περιέχει [...] τη φιλοσοφική θεώρηση και την ερμηνεία που δίνει ο κ. Ευαγγελάτος για το θέατρο: *Αμφί: Κοντά, ολόγυρα σε σχέση με το κοινό θέατρο.*

Αμφί: Από όλες τις πλευρές, σε σχέση με την θεατρική τέχνη, θέατρο. Αμφί: Ανάμεσα, μαζί, με, σε σχέση με την εποχή του, θέατρο». Βλ. Ελένη Γραμματικοπούλου, Προλογίζει, *Το Κρητικό και Επτανησιακό Θέατρο*, Ομιλήτης: Σπύρος Ευαγγελάτος, *Το Νεοελληνικό Θέατρο, 17^{ος}-20^{ος}*, *Επιστημονικές Επιμορφωτικές Διαλέξεις*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Φεβρουάριος-Μάρτιος 1996, ό. π., σσ. 1- 19. Βλ.

Διαθέσιμο στη δ/νση: http://www.theaterst.upatras.gr/wp-content/uploads/2015/05/PUCHNER_Episteme_Theatrou_2014.pdf, [Πρόσβαση 17.06.2016].

³⁴ Άννα Ταμπάκη, Προλογίζει Στο ίδιο, *Το Κρητικό και Επτανησιακό Θέατρο*, σσ. 1-19.

1.5 Ανακεφαλαίωση.

Στην ανωτέρω ενότητα επιχειρήθηκε να αποτυπωθεί η ιστορική εξέλιξη του θεάτρου και των θεατρικών σπουδών μέσα από τη διαδικασία ίδρυσης επαγγελματικών εταιρικών θιάσων, του Συλλόγου Ελλήνων Ηθοποιών, των ιδιωτικών και κρατικών θεάτρων Αθηνών και Θεσσαλονίκης, του Αμφιθεάτρου του Σπύρου Ευαγγελάτου και κυρίως του Θεάτρου Τέχνης του Καρόλου Κουν. Η αναφορά στο Θέατρο Τέχνης έγινε με δεδομένο ότι το συγκεκριμένο θέατρο συνέβαλε στην αλλαγή του ελληνικού θεατρικού τοπίου και εισήγαγε τις σύγχρονες ευρωπαϊκές θεατρολογικές εξελίξεις στην Ελλάδα. Η σύντομη περιγραφή ολοκληρώνεται με τις μεταρρυθμίσεις που έφερε η Μεταπολίτευση καθώς και η έκρηξη δημιουργίας θεάτρων και ανώτερων σχολών δραματικής τέχνης, γεγονός που σηματοδότησε την αναγκαιότητα ένταξης των θεατρικών σπουδών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Δημιουργία Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

2.1. Εισαγωγή

Οι ανώτερες σχολές δραματικής τέχνης, οι σχολές των εθνικών θεάτρων και τα δημοτικά περιφερειακά θέατρα που ιδρύθηκαν λίγο μετά τη μεταπολίτευση (1981) αποτυπώνουν τη βούληση της εθνικής πολιτικής να καλύψει τα κενά των θεατρικών σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση. Η εισαγωγή μαθημάτων θεατρολογίας σε Τμήματα των Φιλοσοφικών Σχολών των Α.Ε.Ι. από το 1978 είχε ήδη αναδείξει το κενό που υπήρχε αλλά και την ανάγκη διασύνδεσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την «Επιστήμη του Θεάτρου».³⁵

Επιπρόσθετα, η επιλογή για την ίδρυση ακαδημαϊκών Τμημάτων τη συγκεκριμένη περίοδο, δηλαδή μια δεκαετία πριν από την έλευση του 21^{ου} αιώνα, δεν είναι τυχαία, καθώς την περίοδο αυτή η Ελλάδα εξαιτίας της πρόσφατης ένταξής της στην Ε.Ε., έχει «αποκτήσει πρόσβαση στις αγορές της Ε.Ο.Κ.»,³⁶ ενώ η λειτουργία των Τμημάτων θα συντελέσει και στην απορροφητικότητα των επιχορηγήσεων που λαμβάνει η χώρα από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Οι εξελίξεις αυτές ενισχύουν την υπόθεση πως η θεατρική αγωγή θα συμβάλει στη γενικότερη αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας, καθώς η εκπαίδευση αναδεικνύεται και πάλι στον σημαντικότερο πυλώνα της διαδικασίας αυτής. Η προσπάθεια διαμόρφωσης δημόσιων πολιτικών στο επίπεδο αυτό εκφράστηκε με την διεύρυνση των παραδοσιακών επιστημονικών πεδίων που θα συμπεριλάβουν τις τέχνες

³⁵ «Η Επιστήμη του Θεάτρου έχει δύο άσπονδους φίλους: την επιστήμη και το θέατρο. Την επιστήμη γιατί χρησιμοποιεί μια σειρά από επιστημονικές μεθόδους των ανθρωπιστικών σπουδών, ιστορικές, φιλολογικές, γλωσσολογικές, εικονογραφικές, κοινωνιολογικές, ψυχολογικές, της επικοινωνιολογίας, διαφόρων φιλοσοφικών ρευμάτων κ.λ.π., είναι δηλαδή ένα λαμπρό παράδειγμα μιας επιστήμης με σύνθετη μεθοδολογία, και το θέατρο, γιατί αυτό έχει ως γνωστό αντικείμενο, αυτό περιγράφει, ερμηνεύει και αναλύει, αυτού γράφει την ιστορία, συγκρίνει τα φαινόμενα και νοιάζεται για τη μελλοντική πορεία». Βλ. Πούχγερ, εκδόσεις Παπαζήση, ό. π., σ. 23.

³⁶ Mark Mazower, *Σκοτεινή ήπειρος. Ο Ευρωπαϊκός εικοστός αιώνας*, Κώστας Κουρεμένος (μετάφραση), εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2004, σ. 351.

και ειδικά το θέατρο ως ξεχωριστό ακαδημαϊκό κλάδο.³⁷ Με βάση την έκδοση σχετικών Προεδρικών Διαταγμάτων ιδρύονται αρχικά τρία Τμήματα Θεατρικών Σπουδών, με πρώτο το Τμήμα Θεάτρου στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (1984), ακολούθως ιδρύεται το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (1989) και την ίδια χρονιά με ένα μήνα διαφορά ιδρύεται ανάλογο Τμήμα στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου είναι το νεότερο ιδρυθέν Τμήμα (2003). Ανεξάρτητα, όμως, από την έκδοση των Προεδρικών Διαταγμάτων, η ουσιαστική έναρξη των σπουδών διαφοροποιήθηκε και το πρώτο Τμήμα που ξεκίνησε τη λειτουργία του είναι εκείνο του Πανεπιστημίου Αθηνών και όχι της Θεσσαλονίκης.

Η αποστολή και των τεσσάρων Τμημάτων παρουσιάζεται στην ανάλυση που ακολουθεί, όπου θα διαφανούν ταυτίσεις και διαφορές στους στόχους, στους προσανατολισμούς και στον επιστημονικό χαρακτήρα που προσδίδει κάθε Τμήμα στις θεατρικές σπουδές. Διαφορές παρατηρούνται και στις Σχολές ένταξης, ενώ υπάρχει μια επιπλέον διαφορά στο Τμήμα Θεάτρου Θεσσαλονίκης, δεδομένου ότι οι προπτυχιακές σπουδές είναι πενταετούς φοίτησης, έναντι των άλλων τριών Τμημάτων που είναι τετραετούς φοίτησης, γεγονός που στερεί το δικαίωμα μετεγγραφής στους φοιτητές του συγκεκριμένου τμήματος σε ομοειδή Τμήματα.

Στη παρούσα μελέτη, ωστόσο, συμπεριλαμβάνεται και η έρευνα του Τμήματος Θεάτρου Θεσσαλονίκης,³⁸ μιας και η μη αντιστοιχία με τα υπόλοιπα Τμήματα τέθηκε σε ισχύ από το 2006, καθώς τα προηγούμενα έτη υπήρχε η δυνατότητα μετεγγραφής φοιτητών. Επιπλέον, δεν εξαιρείται από την έρευνα, εφόσον θεωρείται ως το πρότυπο που ακολούθησε και το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στην επιστημονική και καλλιτεχνική διάρθρωση των σπουδών του.

³⁷ Στο εξωτερικό είχε ήδη επιτευχθεί από το 1914 με τον «ιδρυτή των θεατρικών σπουδών [τον] Μαξ Χέρμαν», Βλ. Balme, ό.π., σ. 150.

³⁸ Με την Υπουργική Απόφαση 67859/Β1/2006, που δημοσιεύτηκε στο υπ'αρ.874/Β/10.07.2006 Φ.Ε.Κ., διαπιστώνονται οι αντιστοιχίες των Πανεπιστημιακών Τμημάτων, στο άρθρο 3, παρ. ι, και το Τμήμα Θεάτρου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, ορίζεται ως μη αντίστοιχο Τμήμα με κανένα άλλο Πανεπιστημιακό Τμήμα Βλ. *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, αρ. Φύλλου 874/10.07.2006*, τεύχος Β', Αθήνα, 2006, Εθνικό Τυπογραφείο, 2006, Αθήνα.

Η διάρθρωση των προγραμμάτων σπουδών και οι στόχοι που θέτει το κάθε Τμήμα επιχειρείται να διαφανεί κατά την αναλυτική περιγραφή που ακολουθείται στις ενότητες και υποενότητες του παρόντος κεφαλαίου, μέσα από τη μελέτη πηγών, όπως είναι ο νόμος - πλαίσιο για τη λειτουργία των ΑΕΙ, ιδρυτικοί νόμοι, προεδρικά διατάγματα και ενδεικτικά προγράμματα σπουδών των Τμημάτων. Στόχος της έρευνας είναι να διαφανεί η ιστορική πορεία εικοσιπέντε χρόνων λειτουργίας των θεατρικών σπουδών και η συγκριτική μελέτη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων τους, στα οποία διακρίνονται τομείς επιστημονικές, ερευνητικές, καλλιτεχνικές και παιδαγωγικές, σε συνάρτηση πάντα με τους ιδρυτικούς στόχους των Τμημάτων.

2.2 Η θεωρία της εθνικής εκπαιδευτικής πολιτικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση σε συνάρτηση με την ευρωπαϊκή πολιτική.

Μεγάλες τομές επήλθαν στη δομή και στη λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της χώρας μετά την μεταπολίτευση, με τη ψήφιση του νέου νόμου-πλάσιο για τα ΑΕΙ. Με το νόμο 1268/82, επανακαθορίζονται οι βασικές αρχές της αποστολής και της λειτουργίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, ορίζοντας στο πρώτο άρθρο του νόμου την υποχρέωση του Κράτους «να παρέχει την ανώτατη εκπαίδευση σε κάθε Έλληνα πολίτη που το επιθυμεί».³⁹ Εισάγει τις ακαδημαϊκές ελευθερίες και το πανεπιστημιακό άσυλο, ορίζοντας ως βασική αρχή την ακαδημαϊκή ελευθερία στη διδασκαλία, στην έρευνα και στην ελεύθερη διακίνηση ιδεών. Για την κατοχύρωση αυτών των ελευθεριών ορίζεται η έννοια του πανεπιστημιακού ασύλου, δηλαδή η απαγόρευση επέμβασης των Αρχών στους πανεπιστημιακούς χώρους.⁴⁰ Θεσπίστηκε, επίσης, εκ νέου το αυτοδιοίκητο των Πανεπιστημίων ως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου με εποπτεύουσα αρχή το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.⁴¹ Καθορίστηκαν τα όργανα διοίκησης, η λειτουργία των συλλογικών οργάνων των

³⁹ Νόμος 1268/82 που δημοσιεύτηκε στο *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, αρ. Φύλλον 87/16.07.1982, τ. Α*, εκδ. Εθνικό Τυπογραφείο Ελλάδας, Αθήνα, 1982.

⁴⁰ Πληρέστερη ενημέρωση για πανεπιστημιακό άσυλο, βλ. ν.1268/82, διατάξεις άρθρου 2, παρ. 5 έως και 8. Ωστόσο, το πανεπιστημιακό άσυλο, καταργήθηκε με το νέο νόμο για τα ΑΕΙ, που ψηφίστηκε το 2011 από τη Βουλή των Ελλήνων (ν.4009/2011), αν και επανήλθε σε ισχύ με το νόμο 4386/2016.

⁴¹ Έκτοτε μετονομάστηκε πάλι το Υπουργείο και η σημερινή ονομασία του είναι «Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων».

Πανεπιστημίων, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας, καθώς και ο κανονισμός λειτουργίας για προπτυχιακές-μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές.

Στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης της δομής και της λειτουργίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων που επέφερε ο νέος νόμος - πλαίσιο, άρχισαν να ιδρύονται πολλές νέες Σχολές και Τμήματα στα Ελληνικά Πανεπιστήμια. Στην ίδρυση του νέου νόμου για την ανώτατη εκπαίδευση συνέβαλε και η ανάγκη εκσυγχρονισμού και σύμπλευσης εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών, δεδομένου ότι από το 1981 η Ελλάδα εντάσσεται στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ακολούθως Ε.Ε.), ως το δέκατο κράτος - μέλος της.⁴² Ως ισότιμο μέλος η Ελλάδα, με την ένταξη της όφειλε να εναρμονίσει τις εκπαιδευτικές της πολιτικές, να ενισχύσει την επιστημονική έρευνα και να υιοθετήσει «κριτήρια ποιότητας για τις εισροές του εκπαιδευτικού συστήματος».⁴³

Με την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, στα τέλη της δεκαετίας του 1980 άρχισαν να υλοποιούνται συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ελληνικό κράτος, πολλά από τα οποία αξιοποιήθηκαν από τα Πανεπιστήμια για την ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας και την εναρμόνισή τους με την ευρωπαϊκή εκπαίδευση, δεδομένου ότι «η παιδεία ως βασικό κοινωνικό αγαθό και η εκπαίδευση ως η διαδικασία που το παράγει αποτελούν βασικό γνώρισμα

⁴² «Το 1981 η Ελλάδα εντάσσεται στην ΕΟΚ, μετά τις προσπάθειες του τότε πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή, εφόσον είχε προηγηθεί αντίστοιχη αίτηση από το 1963, η οποία όμως είχε ανασταλεί λόγω της δικτατορίας του 1967, [...]». Βλ. Ευάγγελος Ι. Καραφωτάκης, *Οι Διευρύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο: Μαραβέγιας, Τσινισιζέλης, (επιμ.) *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτικές*, 50 χρόνια, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα, 2007, σ. 785.

⁴³ Ως εισροές εκπαιδευτικού συστήματος: (τα προγράμματα σπουδών, η υλικοτεχνική υποδομή, η διοικητική-επιστημονική υποστήριξη του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου, τα διαθέσιμα εκπαιδευτικά υλικά, και κυρίως η βασική εκπαίδευση/κατάρτιση και η συνεχής μετεκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού της εκπαίδευσης) δεν αποτελούν απλές προϋποθέσεις για τη λειτουργία της παρεχόμενης υπηρεσίας, αλλά ουσιαστικές παραμέτρους αποτελεσματικότητας και δείκτες διασφάλισης της ποιότητας, όχι απλά του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου, αλλά της ίδιας της κοινωνικής -εκπαιδευτικής, τεχνολογικής, και πολιτιστικής καινοτομίας», βλ. *Τα Βασικά Μεγέθη της Εκπαίδευσης 2012-2013, Η ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση* Μέρος Α : το ευρωπαϊκό & διεθνές πλαίσιο αναφοράς (2001-2012), Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας, σ.11. Διαθέσιμο στη δ/νση: http://www.tovima.gr/files/1/2013/10/23/vivlio_ekthesis_2012-2013.pdf, [Πρόσβαση 9.07.2016 & 22.08.2016].

της κοινωνικής λειτουργίας, αφού προσδίδουν ποιοτικά χαρακτηριστικά στο μοντέλο ανάπτυξης της χώρας, [και] στην στήριξη της κοινωνικής συνοχής των τοπικών κοινωνιών».⁴⁴

Τη συγκεκριμένη περίοδο η Ελλάδα, ως εταίρος της Ευρώπης αρχίζει να αναπτύσσεται σε όλους τους τομείς, παράλληλα με τις διεθνείς εξελίξεις και κυρίως αυτές που αφορούν στη βιομηχανία των μέσων επικοινωνίας και των πολυμέσων. Οι τεχνολογικές εξελίξεις επηρεάζουν και τις θεατρικές σπουδές, κυρίως στο Ηνωμένο Βασίλειο και στις ΗΠΑ, καθώς από τη δεκαετία του 1980 τροποποιούν το επιστημονικό τους πεδίο και εκτός από την ιστορική έρευνα οργανώνουν και τις παραστασιακές σπουδές, (αντίθετα με τις γερμανόφωνες χώρες που είχαν εξ αρχής θεωρητική κατεύθυνση στις θεατρικές σπουδές), «μολονότι ακόμα και σήμερα, η μελέτη των δραματικών κειμένων εξακολουθεί να αποτελεί κεντρικό σκοπό του επιστημονικού κλάδου».⁴⁵

Στο πλαίσιο αυτών των εξελίξεων,⁴⁶ η δημιουργία ακαδημαϊκών Τμημάτων για τις θεατρικές σπουδές στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Ελλάδας θεωρείται ως φυσικό επακόλουθο, καθώς «η τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να ανταποκριθεί σε ορισμένες μείζονες διεθνείς προκλήσεις [και] οφείλει να διασφαλίσει ένα επίπεδο ποιότητας εφάμιλλο των διεθνών προτύπων».⁴⁷

Οι προθέσεις των σχεδιαστών των δημόσιων πολιτικών για την υποστήριξη του θεάτρου ως ένα σημαντικό «πολιτιστικό κεφάλαιο (cultural capital) », ⁴⁸ το οποίο θα

⁴⁴ Γ.Σ.Ε.Ε., ό.π., σ. 11.

⁴⁵ Balme, ό.π., σ. 25.

⁴⁶ Παγκόσμιες εξελίξεις, σε συνάρτηση και με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η οποία επέφερε μεταβολή στην ευρωπαϊκή ισορροπία δυνάμεων, όπου επαναπροσδιορίστηκαν οικονομικοί και κοινωνικοί - πολιτικοί στόχοι των κρατών, σε σχέση με τη δημοκρατία. Σύμφωνα με τον Mazower, «Αυτή η απώλεια των ψευδαισθήσεων δίνει τον τόνο στον παράξενο θρίαμβο της δημοκρατίας στην Ευρώπη μετά το 1989. [...] [Αν και], «Ο πραγματικός νικητής του 1989, δεν ήταν η δημοκρατία, αλλά ο καπιταλισμός». Βλ Mazower, ό.π., σσ. 377-379.

⁴⁷ «Ευρυδίκη, δίκτυο ενημέρωσης για την εκπαίδευση στην Ευρώπη» Βλ. στο Ευρωπαϊκή Επιτροπή. EURYDICE 2008, ΓΔ. Εκπαίδευση και Πολιτισμός *Διακυβέρνηση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Πολιτικές, δόμες, χρηματοδότηση και ακαδημαϊκό προσωπικό*, Βλ. Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.eurydice.org>, [Πρόσβαση 28 Ιανουαρίου 2016].

⁴⁸ «*Τρία είδη κεφαλαίων στην κοινωνία προσδιορίζουν τις σχέσεις εξουσίας και τις κοινωνικές ανισότητες. Πρώτον, το οικονομικό κεφάλαιο (economic capital), [...] Δεύτερον, το κοινωνικό κεφάλαιο (social*

κάλυπτε οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς, τουριστικούς πολιτισμικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς, εφαρμόζονται με την ένταξη των θεατρικών σπουδών στα Πανεπιστήμια. Η εποχή αυτή του μεγάλου ενδιαφέροντος για το θέατρο, που όπως είδαμε και στο πρώτο κεφάλαιο, επανατοποθετείται το ζήτημα της θεατρικής αγωγής, με τη δημιουργία σχολών και την αυξανόμενη προσπάθεια μύησης μαθητών και εκπαιδευτικών στη θεατρική εκπαίδευση, οδηγεί στη δημιουργία της επιστήμης της θεατρολογίας, η οποία «εμπεριέχει την επιστήμη και την τέχνη».⁴⁹

Στο πλαίσιο αυτό, ξεκινούν και οι διαδικασίες για τη δημιουργία Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τα οποία, εκτός από την έρευνα στην επιστήμη της θεατρολογίας και των ποικίλων καλλιτεχνικών κλάδων που εμπεριέχει, θα συμβάλουν στην ανάπτυξη κέντρου και περιφέρειας, στη «μείωση της ανεργίας»,⁵⁰ στην ανάπτυξη του τουρισμού και στην «εκμετάλλευση, προώθηση και προβολή της πλούσιας κληρονομιάς μας».⁵¹

2.3 Η Ίδρυση τεσσάρων Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Η εφαρμογή μιας δημόσιας εθνικής πολιτικής.

Στην Ελλάδα, η μελέτη του Θεάτρου σε πανεπιστημιακό επίπεδο ξεκινάει την τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, κατά τη διάρκεια μιας περιόδου που σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι θεωρίες του Λακάν, του Φουκώ, του Ντερντά, της μετα-αποικιακής θεωρίας, του δορισμού και του μεταδορισμού έχουν επηρεάσει τις θεατρικές και

capital), [...] Και τρίτον, το λεγόμενο **πολιτιστικό κεφάλαιο** (*cultural capital*), με το οποίο ασχολήθηκε ιδιαίτερα ο Πιέρ Μπουρντιέ». Βλ. Philip Smith, *Πολιτιστική Θεωρία. Μία Εισαγωγή*, Νίκος Μπουμπάρης (Εισαγωγή-Επιμ.), εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 2006, σ. 216.

⁴⁹ Βάλτερ Πούχνερ και Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστημίου Πατρών, *Η επιστήμη του θεάτρου στον 21^ο αιώνα*, εκδόσεις ΚΙΧΛΗ, Αθήνα, 2014, σ. 12, Διαθέσιμο στο http://www.theaterst.upatras.gr/wp-content/uploads/2015/05/PUCHNER_Episteme_Theatrou_2014.pdf, [Πρόσβαση 11.09.2016].

⁵⁰ «Η Παγκόσμια Τράπεζα έβγαλε ορισμένα εντυπωσιακά συμπεράσματα:[...]. Ο δρόμος για τη μείωση της ανεργίας ήταν οι δεξιότητες και η κατάρτιση, όχι η «ευελιξία» και η φτηνή εργασία. Βλ Mazower, ό.π., σ. 343.

⁵¹ Π.Δ. 527/1989, *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*, αρ. Φύλλου, 223/ 6.10.1989., τ. Α', *Ίδρυση ΤΘΣ ΕΚΠΑ*, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο, 1989, Αθήνα.

πολιτισμικές σπουδές, με το «κύριο ενδιαφέρον των ερευνητών να έχει μετατοπισθεί από τις κοινωνικές επιστήμες στις τέχνες».⁵² Οι θεατρικές σπουδές, οι οποίες συνδιαλέγονται με πολλές επιστήμες και τέχνες, δεν θα μπορούσαν να μην ερευνώνται σε ακαδημαϊκό επίπεδο και στην Ελλάδα.

Η πρόθεση για τη σπουδή του θεάτρου, ενταγμένου στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών, είχε ήδη εκφραστεί από το 1967. Σε συνέδριο που πραγματοποίησε το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών στο πλαίσιο του εορτασμού για τα 20 χρόνια λειτουργίας του, ο Καθηγητής Ζώρας αναφέρει: «το 1967, σχεδιαζόταν η ίδρυση Σχολής Θεάτρου στη Φιλοσοφική Σχολή, που ωστόσο δεν υλοποιήθηκε, εξαιτίας της έκρυθμης τότε κατάστασης στην πολιτική ζωή του τόπου». Σε σημείωμα της Έμυς Πανάγου, με τίτλο «Ιδρύεται Σχολή Θεάτρου στο Πανεπιστήμιο», που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *Η Βραδυνή* της 18ης Νοεμβρίου 1967, αναφέρονταν τα εξής: «Σκηνή Πανεπιστημιακού Δράματος ιδρύεται εντός των προσεχών μηνών στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών».⁵³

Εξαιτίας της έκρυθμης πολιτικής κατάστασης της χώρας, χρειάστηκε τελικά να περάσουν πάνω από είκοσι χρόνια από την αρχικά εκφρασμένη πρόθεση ίδρυσης Σχολής Θεάτρου για να υλοποιηθεί σχετικό Τμήμα. Κατά τη δεκαετία του '90, στο πλαίσιο της αναζωπύρωσης του ενδιαφέροντος για τις θεατρικές σπουδές, κάποιοι πρωτοπόροι καθηγητές Πανεπιστημίου, που διδάσκουν θεατρολογία σε Τμήματα Φιλοσοφικών Σχολών, όπως ο Βάλτερ Πούχγερ και ο Σπύρος Ευαγγελάτος, Καθηγητής & Σκηνοθέτης, προωθούν διαδικασίες ίδρυσης Τμήματος Θεατρικών Σπουδών στο ΕΚΠΑ, με τη σύμπραξη του Καθηγητή Μιχάλη Σταθόπουλου, που ήταν Πρύτανης του ιδρύματος. Οι διαδικασίες σύστασης ανώτατων θεατρικών σπουδών ολοκληρώνονται και το 1989 ιδρύεται το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ενταγμένο στη Φιλοσοφική Σχολή. Ωστόσο, οι πρώτοι

⁵² Smith, ό.π., σ. 255.

⁵³ Γεράσιμος Ζώρας, *Οι θεατρικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο πριν από την ίδρυση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Αθηνών*. Βλ. Γωγώ Κ. Βαρζελιώτη (επιμ.), Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, *Από τη χώρα των κειμένων στο βασίλειο της σκηνής*, Αθήνα 26-30 Ιανουαρίου 2011, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Αθήνα, 2014, σσ. 45-54, βλ. διαθέσιμο στη δ/ση: <http://20theatre.files.wordpress.com/2011/01/programmateliko.pdf>, [Πρόσβαση 17-6-16].

φοιτητές και φοιτήτριες που εγγράφονται στο Τμήμα είναι κατά το ακαδημαϊκό έτος 1991-92.

Από την ίδρυσή του έως σήμερα, το Τμήμα έχει διανύσει μια δημιουργική ακαδημαϊκή πορεία είκοσι πέντε χρόνων, ως το πρώτο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών. Η πρωτοπορία ωστόσο, για την ίδρυση του πρώτου (τυπικά) Πανεπιστημιακού Τμήματος για θεατρικές σπουδές, ανήκει στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ιδρύθηκε σ' αυτό το 1984 η Σχολή Καλών Τεχνών, την οποία απαρτίζουν τρία Τμήματα και ένα εξ αυτών είναι το Τμήμα Θεάτρου.⁵⁴ Η έναρξη λειτουργίας του Τμήματος Θεάτρου πραγματοποιείται το 1992 και δέχεται τους πρώτους φοιτητές κατά το ακαδημαϊκό έτος 1992-1993.

Παρατηρώντας τα στοιχεία ίδρυσης, διαφαίνεται ότι ο στόχος για τη δημιουργία ενός Πανεπιστημιακού Τμήματος για τις θεατρικές σπουδές ξεκίνησε από τη Θεσσαλονίκη. Ανεξάρτητα όμως από τις προθέσεις, τελικά το Τμήμα λειτούργησε εννέα χρόνια μετά την ψήφιση του σχετικού προεδρικού διατάγματος. Την ίδια χρονιά (1989), που ιδρύθηκε το Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών, ιδρύθηκε και το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών, το οποίο εντάχθηκε στη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών». ⁵⁵ Μολονότι το Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών ιδρύθηκε το 1989, ωστόσο, τους πρώτους εισακτέους φοιτητές και φοιτήτριες τους δέχεται κατά το ακαδημαϊκό έτος 1992-1993.

Το τέταρτο και νεώτερο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών που ιδρύθηκε είναι αυτό του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Το νέο Τμήμα δημιουργήθηκε μετά τη λειτουργία τριών χρόνων του νεοϊδρυθέντος ιδρύματος (2000) στην περιφέρεια Πελοποννήσου, με έδρα την Τρίπολη, στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων,

⁵⁴ Με το ΠΔ. 169/84 (ΦΕΚ.Α/57/3.5.1984), ιδρύεται η Σχολή Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με τρία Τμήματα: α. Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, β. Τμήμα Μουσικών Σπουδών και γ. Τμήμα Θεάτρου, και από το 2004-05 άρχισε να λειτουργεί και Τμήμα Κινηματογράφου.

⁵⁵ Ακόμα και στην Ευρώπη οι θεατρικές σπουδές άρχισαν να ενταχθούν σε ξεχωριστό επιστημονικό πεδίο, « όπως αναφέρει και ο Πούχγερ « *Η απογαλάκτωση και ανεξαρτητοποίηση της Ειδικής Επιστήμης του Θεάτρου από τις επιστήμες της Φιλολογίας έγινε [...] με το Max Hermann (1865-1942) στη Γερμανία του Μεσοπολέμου*» βλ. Πούχγερ, Εκδόσεις Παπαζήση, ό.π., σ. 24.

εφόσον η αρχική λειτουργία του στηρίχτηκε κυρίως στις επιχορηγήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2003 ιδρύθηκε η Σχολή Καλών Τεχνών στο Ναύπλιο, με δύο Τμήματα, με ένα εξ αυτών το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, το οποίο δέχτηκε τους πρώτους πενήντα φοιτητές κατά το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004. Η δημιουργία του Θεατρικού Τμήματος στην Πελοπόννησο, εκφράζει αφενός τη σπουδαιότητα που αρχίζουν να έχουν οι θεατρικές σπουδές για τους σχεδιαστές των δημόσιων πολιτικών και αφετέρου τη μέριμνα για την ανάπτυξη και ενίσχυση της περιφέρειας. Η πορεία δεκατριών χρόνων του Τμήματος, όπως και των τριών άλλων Τμημάτων, αναλύεται στις ακόλουθες ενότητες και υποενότητες του παρόντος κεφαλαίου.

2.4 Η ίδρυση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ.

Στα εκατόν πενήντα χρόνια λειτουργίας του Πανεπιστημίου Αθηνών,⁵⁶ ιδρύθηκαν πολλές Σχολές και Τμήματα, και με μια τόσο βαρύνουσα ιστορία το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο δεν θα μπορούσε να υστερεί έναντι των άλλων Πανεπιστημίων και κυρίως των ευρωπαϊκών ως προς την έρευνα και τη σπουδή στην επιστήμη του θεάτρου και των τεχνών• όχι μόνο για λόγους ιστορικούς και ακαδημαϊκούς, αλλά και για λόγους αρχής, δεδομένου ότι η Ελλάδα είναι η χώρα στην οποία γεννήθηκε και αναπτύχθηκε το θέατρο, η τραγωδία και η κωμωδία. Όπως εύστοχα καταγράφεται και στον πρώτο οδηγό σπουδών του Τμήματος, η «Αθήνα, ως λίκνον του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού και ως το μεγαλύτερο βαλκανικό πολιτιστικό κέντρο με σημαντική θεατρική κίνηση, δεν μπορεί να μην έχει μια ερευνητική και

⁵⁶ «Η ιδέα της ίδρυσης του Πανεπιστημίου στην Ελλάδα, υπαρκτή ήδη από τον καιρό του Αγώνα για την Ανεξαρτησία, υλοποιήθηκε στις 14 Απριλίου 1837 με την έκδοση του διατάγματος «Περί συστάσεως του Πανεπιστημίου», που οδήγησε στην ίδρυση και λειτουργία του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι το πρώτο Πανεπιστήμιο όχι μόνο του ελληνικού κράτους αλλά και ολόκληρης της Βαλκανικής Χερσονήσου και της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου. [...] Μετά από σχεδόν ένα αιώνα (1932) λειτουργίας το Πανεπιστήμιο αλλάζει ονομασία και «ονομάστηκε επίσημα σε Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, προς τιμή του Ιωάννη Καποδίστρια, του πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας». Βλ. ' Επετηρίδα , Πανεπιστημιακού έτους 2012-13, Πρυτανεία Θεοδοσίου Ν. Πελεgrίνη, Αθήνα, 2014, σσ. 6-19, Διαθέσιμο στη δ/ση: http://www.uoa.gr/fileadmin/user_upload/PDF-files/organa/Epethrida_2014.pdf, [Πρόσβαση 08.07.2016].

διδασκαλία μονάδα ακαδημαϊκής στάθμης για τη θεωρητική και ιστορική ενασχόληση με το δράμα και το θέατρο».⁵⁷

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ξεκίνησε τη λειτουργία του το ακαδημαϊκό έτος 1991-92, σύμφωνα με το ΠΔ. 527/1989 (ΦΕΚ. 223/6.10.1989, τ. Α'). Η έλλειψη της Ελλάδας ως προς τη θεατρολογική έρευνα σε πανεπιστημιακό επίπεδο σε σχέση με τις άλλες χώρες επισημαίνεται και στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος, στο οποίο αναγράφεται ότι, η «επιστήμη του θεάτρου η θεατρολογία υπάρχει ως ξεχωριστός ακαδημαϊκός κλάδος από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα στα μεγάλα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια και σήμερα δεν υπάρχει χώρα της Ευρώπης που να μη διαθέτει τον επιστημονικό αυτό κλάδο (ακόμα και η Αίγυπτος και η Γιουγκοσλαβία, η Βουλγαρία και η Τουρκία· η τελευταία διαθέτει τρία τέτοια Τμήματα)».⁵⁸

Η αλλαγή προσανατολισμού που παίρνουν οι θεατρικές σπουδές με την ίδρυση ξεχωριστού θεατρολογικού Τμήματος είναι εμφανής, καθώς κατά τη διάρκεια της ένταξης των θεατρικών σπουδών στη Φιλοσοφική Σχολή η προσέγγισή τους γινόταν υπό πρίσμα πρωτίστως ιστορικό-φιλολογικό. Η ανάγκη μιας συνθετότερης προσέγγισης του θεάτρου ως πολιτισμικού φαινομένου και πολιτιστικού προϊόντος με καλλιτεχνική, παιδευτική και κοινωνική αποστολή,⁵⁹ αρχίζει από το 1989 να καλύπτεται μέσα από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών.

2.4.1 Νομοθετικό πλαίσιο και ανάλυση στόχων, ερευνητικών κατευθύνσεων και ακαδημαϊκών προοπτικών μέσα από την εφαρμογή.

Με το προεδρικό διάταγμα 527/1989, ιδρύεται το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών στο ΕΚΠΑ και στο άρθρο 2, ορίζεται η αποστολή και ο σκοπός ίδρυσης του ακαδημαϊκού κλάδου ως εξής: α) *Να προάγουν την επιστήμη [...], του θεάτρου [...]. β) Να καλλιεργούν*

⁵⁷ Βάλτερ Πούχνερ, *Οδηγός Σπουδών ακαδημαϊκού έτους 1991-1992*, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Αθήνα, 1991.

⁵⁸ Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, *Οδηγός Σπουδών ακαδημαϊκού έτους 1991-21*, Αθήνα 1991.

⁵⁹ Γεράσιμος Ζώρας, *ό.π.*, σσ. 45-54.

την τέχνη στον τόπο μας με την ταυτόχρονη διατήρηση, εκμετάλλευση, προώθηση και προβολή της πλούσιας κληρονομιάς μας. γ) Να μεταδίδουν τη γνώση με τη συστηματική μελέτη και έρευνα στα πεδία [...], του θεάτρου [...]. δ) Να παρέχουν στους πτυχιούχους τους τα απαραίτητα εφόδια που εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για την επιστημονική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία. ε) Να καταρτίζουν κατάλληλα εκπαιδευμένο διδακτικό προσωπικό για την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών εκπαίδευσης και άλλων τομέων της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής.⁶⁰

Ακολούθως, στο άρθρο 3, ορίζεται ότι το Τμήμα χορηγεί ενιαίο πτυχίο, ενώ η ελάχιστη διάρκεια σπουδών για τη λήψη του είναι τα δέκα εξάμηνα. Μολονότι, οι σπουδές ορίζονταν σε δέκα εξάμηνα, ωστόσο, η διοίκηση του Τμήματος δεν ακολούθησε αυτόν τον όρο, ούτε κατά το πρώτο ακαδημαϊκό έτος λειτουργίας του, καθώς στους αρχικούς οδηγούς σπουδών του Τμήματος αναγράφεται «Οι σπουδές στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών διαρκούν οκτώ εξάμηνα (έως την αναμενόμενη τροποποίηση του Π.Δ. 527 άρθρο 3 δέκα εξάμηνα)».⁶¹ Η τροποποίηση του αναφερόμενου Π.Δ. πραγματοποιήθηκε με το Π.Δ. 189/94, όπου στο μόνον άρθρο του ορίζεται ότι «από το ακαδημαϊκό έτος 1994-95 ελάχιστα εξάμηνα φοίτησης για λήψη πτυχίου είναι τα οκτώ εξάμηνα».⁶²

Αρμόδιο συλλογικό όργανο για λήψη αποφάσεων έως την αυτοδύναμη λειτουργία του Τμήματος είναι η Προσωρινή Γενική Συνέλευση, την οποία απαρτίζουν οριζόμενα μέλη από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου. Η Σύγκλητος είναι και το αποφασιστικό όργανο που εγκρίνει τα προγράμματα σπουδών που εισηγείται η Π.Γ.Σ. του Τμήματος. Μετά την αυτοδυναμία των Τμημάτων αρχίζει και η λειτουργία της Γενικής Συνέλευσης Τμήματος που τη συγκροτούν εκλεγμένα μέλη και εκλεγμένος Πρόεδρος.⁶³

⁶⁰ Π.Δ. 527/1989, ό.π.

⁶¹ Πούχγερ, ό.π. Οδηγός Σπουδών 1991-1992.

⁶² Π.Δ. 189/94, *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*, αρ. Φύλλου 126/4.8.1994, τ. Α', Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο Ελλάδας, Αθήνα, 1994.

⁶³ Σχετικά με Πανεπιστημιακά Όργανα Τμήματος, βλ. στο νόμο 1351/83, άρθρο 6, παρ. 2, Επίσης, σχετικά με τη Γενική Συνέλευση Σχολής: βλ. ΥΠΕΠΘ Α/178/14.11.01, όπου αναγράφεται το εξής: *στα ιδρυτικά Π.Δ. των νέων Τμημάτων ορίζεται ότι, μέχρι την έναρξη της αυτοδύναμης λειτουργίας τους, η διοίκησή τους ασκείται από την Προσωρινή Γενική Συνέλευση η οποία έχει όλες τις αρμοδιότητες που προβλέπονται για τη Γενική Συνέλευση Τμήματος (σύμφωνα με άρθρο 4 του Ν. 2083/92), εκτός από εκείνες που αφορούν την πλήρωση των θέσεων ΔΕΠ και λοιπού προσωπικού*, βλ. Σωτηρίου Ε. Μπένου, *Ο νόμος 1268/82 και οι μεταγενέστερες ρυθμίσεις για τα Α.Ε.Ι.*, Εκδόσεις: Γ. Μπένου (ζ' έκ.), Αθήνα, 2008, σσ. 115 & 149.

Στο πλαίσιο αυτό, στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ έως την αυτοδυναμία του συγκροτήθηκε εικοσαμελής Π.Γ.Σ. από τη Σύγκλητο, με Προεδρεύοντα τον τότε Πρύτανη του Πανεπιστημίου Καθηγητή Μιχάλη Π. Σταθόπουλο, τους δύο Αντιπρυτάνεις, δεκαπέντε μέλη ΔΕΠ και δύο εκπροσώπους φοιτητών. Αναλογικά με το φύλο, επισημαίνεται, ότι στα δέκα επτά μέλη (πλην των φοιτητών που δεν αναφέρονται στοιχεία), τα δέκα πέντε είναι άνδρες και τα δύο γυναίκες.

Σύμφωνα με τη σύνθεση της Π.Γ.Σ., παρατηρήθηκε ότι τα περισσότερα μέλη, πλην δύο μελών των πρυτανικών αρχών και δύο μελών από τα ανεξάρτητα Τμήματα της Παιδαγωγικής, προέρχονται από Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής. Η επιλογή αυτή, ίσως να ερμηνεύεται από το γεγονός ότι ανάλογα Τμήματα θεατρολογίας δεν υπήρχαν, ούτε και ικανός αριθμός διορισμένων μελών ΔΕΠ με συναφή γνωστικά αντικείμενα. Η κατάρτιση των προγραμμάτων σπουδών και η επιλογή των γνωστικών αντικειμένων για τις προκηρύξεις των πρώτων μελών Δ.Ε.Π είναι αποτέλεσμα των αποφάσεων των μελών της Π.Γ.Σ., οι οποίες και προσδιόρισαν την επιστημονική θεωρητική κατεύθυνση, όρισαν τους βασικούς προσανατολισμούς των θεατρικών σπουδών και τη σκοπιμότητα αυτών, «σε τρία επίπεδα: 1) την έρευνα, 2) τη διδασκαλία και 3) την κοινωνική προσφορά».

Στο επίπεδο της έρευνας, σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος, εντοπίζονται τα μεγάλα κενά της θεατρολογικής έρευνας στην Ελλάδα και η υστέρησή της σε σχέση με ανάλογη έρευνα άλλων χωρών. Η έλλειψη αυτή εστιάζεται τόσο στην ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου και της νεοελληνικής δραματοουργίας, όσο και στη θεωρία του νεοελληνικού θεάτρου και της νεοελληνικής δραματολογίας από την εποχή της Κρητικής Αναγέννησης έως σήμερα. Επισημαίνονται, επίσης, σημαντικές ελλείψεις θεμελιακών έργων στα ανωτέρω γνωστικά πεδία καθώς και σε έργα ιστορίας ευρωπαϊκού θεάτρου, ελληνικού Δράματος, Λαϊκού Θεάτρου και πολλών άλλων, τις οποίες και στοχεύει να καλύψει το Τμήμα σταδιακά.⁶⁴

⁶⁴ Πούχγερ, Οδηγός Σπουδών, ό.π., σσ. 1- 35.

Σχετικά με τη σημασία της *θεατρικής παιδείας σε πανεπιστημιακό επίπεδο*, αναγράφεται η σπουδαιότητα της θεσμοθέτησης των θεατρικών σπουδών, οι οποίες θα έχουν αντίκτυπο και στις άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης, μέσα από την κατάρτιση θεατρολόγων, ενώ τονίζεται το ενδιαφέρον των αποφοίτων, για την έρευνα και τη συγκριτική μελέτη στο ελληνικό θέατρο, με την προϋπόθεση της κατάλληλης και στερεής απόκτησης απαραίτητων θεωρητικών γνώσεων. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις, το Τμήμα καλύπτει συγκεκριμένα κενά, με συνδιδασκαλίες άλλων Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής.

Οι συνδιδασκαλίες επιτρέπουν μια πιο ευέλικτη αντιμετώπιση του ζητήματος των γενικών γνώσεων και εμπλουτίζει τις απαραίτητες για μια επαγγελματική αποκατάσταση ικανότητες και δεξιότητες. Η τελευταία αποκτά μια σημαντικά ενδιαφέρουσα διάσταση, από τη στιγμή που δίνεται η δυνατότητα πρόσληψης θεατρολόγων στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όπου εντάσσεται στα προγράμματά τους η θεατρική αγωγή και το θεατρικό παιχνίδι. Επομένως, χρειάζεται οι μελλοντικοί θεατρολόγοι, να αποκτήσουν τεχνικές δεξιότητες και γνώσεις για το εφαρμοσμένο θέατρο, *το οποίο ξεφεύγει από τη παραδοσιακή, δυτική αντίληψη της αισθητικής, όπου η τέχνη δεν πρέπει να είναι μέσο αλλά σκοπός. Το εφαρμοσμένο θέατρο έχει πάντα κάποιον άλλο σκοπό εκτός του θεάτρου. [...] Το ενδιαφέρον βρίσκεται ακριβώς στη δύναμη των θεατρικών εννοιών και τεχνικών να πετύχουν συγκεκριμένους κοινωνικούς σκοπούς.*⁶⁵

Τέλος, στο επίπεδο της Κοινωνικής Προσφοράς, επισημαίνεται η συμβολή των θεατρικών σπουδών στην ενδυνάμωση της θεατρικής ζωής της χώρας, όσον αφορά παραγωγούς και θεατές. Στους άμεσους στόχους του Τμήματος είναι η προβολή της εθνικής θεατρικής κληρονομιάς από την αρχαιότητα έως σήμερα, σε εσωτερικό και εξωτερικό, μέσα από συνέδρια, εκθέσεις, διαλέξεις ανταλλαγές, παραστάσεις και συνεργασίες με τοπικούς και διεθνείς οργανισμούς.⁶⁶ Στο επίπεδο αυτό, εντάσσεται επίσης και ο θεσμός των ακροατών, που υιοθέτησε το Τμήμα, ώστε να δίνεται η δυνατότητα, σε όποιον σπουδαστή

⁶⁵ Blame, *ό.π.*, σ. 220.

⁶⁶ Πούχγερ, *Οδηγός Σπουδών*, *ό.π.*, σσ. 1-35.

δραματικών σχολών, ηθοποιό, σκηνοθέτη ή ενδιαφερόμενο του ευρύτερου θεατρικού χώρου, να μπορεί να παρακολουθεί ελεύθερα όποια μαθήματα επιθυμεί. Μια δραστηριότητα που αφορά τόσο στον κοινωνικό ρόλο των θεατρικών σπουδών και στην επικοινωνία, όσο και σε αυτό που «γράφει ο Pierre Chaunu, [ότι] το θέατρο έχει σα σκοπό την «τέρψη» ή τη διδαχή».⁶⁷

2.4.2 Οι θεατρικές σπουδές από την έναρξη του Τμήματος έως σήμερα μέσα από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών.

Κατά την εικοσιπενταετή πορεία του Τμήματος, τα προγράμματα σπουδών που καταρτίστηκαν από τα συλλογικά όργανα της διοίκησης, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και το ιδρυτικό προεδρικό διάταγμα του Τμήματος, αναδεικνύουν το «διεθνή (κατεξοχήν ευρωπαϊκό) προσανατολισμό [των θεατρικών σπουδών] με επίκεντρο τα ελληνικά φαινόμενα». Τα προγράμματα σπουδών του Τμήματος, όπως καταγράφεται σε όλους τους οδηγούς σπουδών (από το 1990-1991 έως και 2015-2016), αποτελούνται από τρία μέρη: την ιστορία του θεάτρου, τη θεωρία του θεάτρου και την ανάλυση της παραγωγής της θεατρικής παράστασης.⁶⁸

Η θεωρητική κατεύθυνση των θεατρικών σπουδών του Τμήματος, με επίκεντρο στο νεοελληνικό θέατρο και με έμφαση στην ιστορία του ευρωπαϊκού θεάτρου, αλλά με επικέντρωση ιδίως στο ελληνικό, αρχαίο, νεότερο και σύγχρονο θέατρο, μέσα από θεατρολογικές αναλύσεις δραματικών κειμένων, από την ευρωπαϊκή και την ελληνική δραματολογία, ακολουθείται σε όλα τα προγράμματα σπουδών, σύμφωνα με τα οποία χορηγείται ενιαίο πτυχίο, χωρίς να την παροχή ειδικοτήτων. Ωστόσο, η μη ύπαρξη ειδικοτήτων δεν δημιουργεί έλλειψη στις παρεχόμενες γνώσεις, εφόσον δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να διαμορφώσουν το πρόγραμμα σπουδών που επιθυμούν, καθώς μπορούν να επιλέξουν, μέσα από μια ποικιλία επιλεγμένων μαθημάτων, ώστε να αποκτήσουν εισαγωγικές θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις σε αντικείμενα, όπως είναι,

⁶⁷ Άννα Ταμπάκη, *Η νεοελληνική δραματολογία και οι δυτικές της επιδράσεις (18^{ος}-19^{ος} αι, εκδόσεις Ergo, Αθήνα, 2002, σ. 16.*

⁶⁸ Πούχγερ, *Οδηγός Σπουδών, ό.π., σσ. 1-35.*

το μουσικό θέατρο, η σκηνογραφία και ενδυματολογία, η υποκριτική και η σκηνοθεσία, η ιστορία τέχνης ή σε θέματα που αφορούν στον κινηματογράφο.

Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος, από την έναρξη λειτουργίας του έως και σήμερα, δεν τροποποίησε τους βασικούς προσανατολισμούς του, οι οποίοι όμως ενισχύονται από τα γνωστικά αντικείμενα νέων μελών ΔΕΠ, από συμβασιούχους διδάσκοντες βάσει του ΠΔ 407/80, από εξωτερικούς συνεργάτες, καθώς και από ερευνητικά ευρωπαϊκά προγράμματα, που υλοποιεί το Τμήμα. Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, πραγματοποιήθηκε κατά το 2003 αναμόρφωση στο πρόγραμμα σπουδών, στο πλαίσιο ενός ερευνητικού προγράμματος, το οποίο ήταν συγχρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), με τίτλο «Ελληνικό και Ευρωπαϊκό Θέατρο: Θεωρία και Πράξη (2003-2008)», χωρίς όμως να τροποποιηθεί η βασική δομή του προγράμματος, καθώς ο απώτερος στόχος, εστιάστηκε στην πιλοτική εφαρμογή δύο κατευθύνσεων, μέσα από επιλεγόμενα μαθήματα και από τη λειτουργία ενός κύκλου εξειδικευμένων εργαστηρίων, σκηνοθεσίας, σκηνογραφίας, ή υποκριτικής. Ως επιμέρους στόχους είχε τη «βαθμιαία οργάνωση των μαθημάτων, σεμιναρίων και εργαστηρίων σε συνεκτικούς και ολοκληρωμένους κύκλους μαθημάτων [...] [καθώς και στη] σταδιακή εξοικείωση των φοιτητών με τις νέες τεχνολογίες».⁶⁹

Τα προγράμματα σπουδών του Τμήματος παρείχαν και πρακτική άσκηση στους φοιτητές και φοιτήτριες από το 1997, σε διάφορους θεατρικούς δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, προκειμένου να εφαρμόσουν στην πράξη τις θεωρητικές γνώσεις που αποκτούν, ώστε να μην υπολείπονται των ευρωπαϊκών προτύπων. Έχοντας ως αρχή ότι η εκπαίδευση, μπορεί να αποτελέσει τη βάση και την κινητήριου δύναμη για τη βελτίωση των δεξιοτήτων των φοιτητών και την προετοιμασία τους για ένταξη σε ένα ανταγωνιστικό εργασιακό περιβάλλον, που θα μπορέσει να συνδέσει άμεσα τις σπουδές τους τόσο με την εσωτερική όσο και την ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και «υπό το πρίσμα

⁶⁹ Κωνσταντζα Γεωργακάκη, (Επιμ.) *Είκοσι Χρόνια Τμήμα Θεατρικών Σπουδών 1990-2010*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, εκδόσεις ERGO, Αθήνα, 2010, σ. 25.

των νέων απαιτήσεων της κοινωνίας της γνώσης και των μεταβαλλόμενων προτύπων διδασκαλίας και μάθησης». ⁷⁰

Ειδικότερα, τα μαθήματα που παρέχει το Τμήμα, υποχρεωτικά και επιλεγόμενα, όπως καταγράφονται στα προγράμματα σπουδών του, από το πρώτο έτος λειτουργίας του (1990-91), κατά την αναμόρφωση αυτού (2003-2004) και έως το πιο πρόσφατο (2015-2016), είναι κυρίως θεωρητικά και αφορούν ιστορικές, θεωρητικές και δραματολογικές αναλύσεις του νεοελληνικού, του ευρωπαϊκού και του παγκόσμιου θεάτρου, μέσα από κείμενα Ελλήνων και ξένων δραματουργών. Η προσέγγιση αυτών των μαθημάτων και των φιλοσοφικών και αισθητικών εννοιών πραγματοποιείται με τη χρονολογική εξέλιξη που έχουν εμφανισθεί ιστορικά όλες οι μορφές και τα είδη του θεατρικού φαινομένου, ενώ υποστηρίζονται κυρίως από θεατρολόγους, οι οποίοι σε ποσοστό 33% περίπου έχουν πραγματοποιήσει ένα κύκλο σπουδών (προπτυχιακό, μεταπτυχιακό ή διδακτορικό), στο ίδιο το Τμήμα, (Παράρτημα Π.Β.1. προγράμματα σπουδών). Σημαντική εξέλιξη στις σπουδές του ΤΘΣ είναι ότι εγκρίθηκε πρόγραμμα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας, με στόχο την πλήρη παιδαγωγική κατάρτιση των φοιτητών, το οποίο πραγματοποιείται σε συνεργασία και με άλλα Τμήματα του Ιδρύματος (εκτενέστερη αναφορά ακολουθεί στην τρίτη ενότητα).

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης των παρεχομένων γνώσεων και της έρευνας, λειτουργεί στο δεύτερο κύκλο σπουδών Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) από το 1993, το οποίο αναμορφώθηκε το 1997 στο πλαίσιο του προγράμματος Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ, σε συνεργασία με το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου και με τίτλο «Το Ελληνικό θέατρο από την αρχαιότητα έως σήμερα: Θεωρία και παράσταση». Μετά τη λήξη του προγράμματος, τροποποιήθηκε εκ νέου το Π.Μ.Σ. με τον τίτλο «Θέατρο: Θεωρία και Πράξη- Ιστορία και Παρόν», ενώ από το 2007-2008 έως σήμερα λειτουργεί με τίτλο «Παγκόσμιο Θέατρο: Πράξη-Δραματολογία-Θεωρία». Από την έναρξη του Π.Μ.Σ. (εικοσαετής λειτουργία 1990-2010), παρατηρείται μια εναλλαγή στις ερευνητικές θεματικές περιοχές, οι οποίες καλύπτουν τις θεατρολογικές αναζητήσεις του Τμήματος

⁷⁰ Νίκος Παπαδάκης, *Η Εκπαιδευτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο Ναπολέον Μαραβέγιας, Μιχάλης Τσινιζέλης, (επιμ.), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτικές, 50 χρόνια*, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα, 2007, σ. 759.

και το ενδιαφέρον των πτυχιούχων είναι φανερό, εφόσον έχουν αποφοιτήσει εκατόν εξήντα επτά μεταπτυχιακοί φοιτητές.⁷¹

Στο Π.Μ.Σ. λειτουργεί, επίσης, ένα καινοτόμο και εντατικό πρόγραμμα για τη μελέτη παραστάσεων αρχαίου ελληνικού δράματος - *Εργαστήριο αρχαίου δράματος και θεατρολογικής έρευνας*.⁷² Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μεταπτυχιακούς φοιτητές από όλη την Ευρώπη σε συνεργασία με το Δήμο, ενώ διοργανώνεται από το *Ευρωπαϊκό Δίκτυο Έρευνας και Τεκμηρίωσης Παραστάσεων Αρχαίου Ελληνικού Δράματος*.⁷³ Η συστηματική έρευνα στο αρχαίο δράμα καταδεικνύει τη διεύρυνση της έρευνας στο θεατρικό χώρο που καθιερώθηκε και αναδείχτηκε το αρχαίο δράμα, ενώ επικυρώνει τη διεπιστημονική συνεργασία, δεδομένου ότι συμμετέχουν φοιτητές από όλον τον κόσμο.

Οι επιστημονικές κατευθύνσεις του Τμήματος, με έμφαση στο νεοελληνικό θέατρο είναι εμφανείς, όταν παρατηρούμε τους τίτλους των διδακτορικών διατριβών που εκπονούνται στον τρίτο κύκλο σπουδών του Τμήματος. Τριάντα έξι διδάκτορες έχουν ανακηρυχθεί και οι έντεκα εξ αυτών, έχουν παρακολουθήσει το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος σε συνέχεια της έρευνά τους, που αφορά κυρίως στο νεοελληνικό θέατρο, (Παράρτημα Π.Β.2., Διδάκτορες και τίτλοι Δ.Δ.).⁷⁴ Παρατηρώντας τους τίτλους των διδακτορικών διατριβών, διαπιστώνεται η επικέντρωση της έρευνας στην ιστορική εξέλιξη, κυρίως του νεοελληνικού θεάτρου, ακολουθεί το αρχαίο θέατρο ενώ υπάρχουν

⁷¹ Γεωργακάκη, (Επιμ.), ό.π., σσ. 41 & 171 - 175.

⁷² «Το πρόγραμμα υλοποιείται στο Δήμο Ασκληπιείου Επιδαύρου, υπό την εποπτεία του Καθηγητή Πλάτωνα Μαυρομούστακου». Στο πλαίσιο ανάλογων συνεργασιών και το ΤΘΣ Πελοποννήσου την άνοιξη του 2016, σύναψε σύμφωνο συνεργασίας με το Φεστιβάλ Αθηνών-Επιδαύρου, προκειμένου να υλοποιήσουν κοινές εκπαιδευτικές, καλλιτεχνικές και επιστημονικές δράσεις αναφορικά με το *Λύκειον Επιδαύρου*, με στόχο τη λειτουργία Θερινού Σχολείου Αρχαίου Δράματος, το οποίο θα φιλοξενεί σπουδαστές από όλον τον κόσμο (υπό την εποπτεία του Αναπληρωτή Καθηγητή Γιάννη Λεοντάρη και της Χριστίνας Ζώνιου (μέλος ΕΕΠ), ενώ θα συμμετέχουν και όλοι οι καθηγητές του ΤΘΣ Ναυπλίου.

⁷³ Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο, «ιδρύθηκε το 1997, με πρωτοβουλία του Καθηγητή του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πλάτωνα Μαυρομούστακου και του Καθηγητή Ολιβερ Τάπλιν από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Πρωταρχικός στόχος του Δικτύου είναι να κινήσει το ενδιαφέρον της ακαδημαϊκής κοινότητας για μια επαναπροσέγγιση του Αρχαίου Ελληνικού Δράματος και να ανανεώσει τους τρόπους διδασκαλίας του εισάγοντας μια σειρά νέων μεθόδων, με τη μελέτη της αναβίωσής του στις σύγχρονες σκηνές», βλ. Γεωργακάκη, (Επιμ.), ό.π., σσ. 47-48.

⁷⁴ Για Διδάκτορες Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, βλ. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.theatre.uoa.gr/spoydes/metaptyxiakes-spydes/didaktoriko-diplwma/didaktors-toy-tmimatos.html>, [Πρόσβαση 25.09.2016].

ευρωπαϊκές αναζητήσεις σε σχέση με ελληνικά φαινόμενα, αλλά και διεθνών δραματοργών.⁷⁵

Επίσης, αρκετοί υποψήφιοι διδάκτορες (πενήντα τρεις έως το 2010), εκπονούν διδακτορικές διατριβές σε σύγχρονα ερευνητικά θέματα, τα οποία στοχεύουν να συμβάλουν στην εξέλιξη της θεατρολογικής έρευνας, αλλά και στις επιμέρους μορφές τέχνης που θεραπεύει το Τμήμα. Πρέπει να σημειωθεί ότι σαράντα εξ αυτών παρακολούθησαν το Π.Μ.Σ. και ασχολήθηκαν με ποικίλα ερευνητικά θέματα. Έχουν εκπονηθεί, επίσης, διδακτορικές έρευνες που αφορούν στη σκηνογραφία-ενδυματολογία, στη σκηνική παρουσίαση των έργων του Σαίξπηρ στην Ελλάδα του 20^{ου} αι., στην εποχή αναγέννησης και μπαρόκ, στο νεοελληνικό θέατρο και στη δραματολογία, στο θέατρο μεταναστών στην Αυστραλία, στην πρόσληψη του ισπανικού και αμερικάνικου θεάτρου, στην πρόσληψη του Goldoni, του Strindberg, του θεάτρου του παραλόγου, καθώς και στο αρχαίο δράμα, στους θιάσους ή στον κινηματογράφο.⁷⁶

2.4.3 Διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό.

Τα μαθήματα που περιλαμβάνονται στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών και στο Π.Μ.Σ. υποστηρίζονται από το διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό του Τμήματος, το οποίο έχει συναφή γνωστικά αντικείμενα με τις θεατρικές σπουδές. Κατά τη διάρκεια λειτουργίας του Τμήματος, αυξήθηκε και αριθμός των μελών ΔΕΠ, ο οποίος έφτασε έως και τα είκοσι τρία μέλη. Σήμερα, ύστερα από αφυπηρητήσεις ορισμένων μελών, υπηρετούν δέκα εννέα μέλη ΔΕΠ στο Τμήμα, που στην πλειοψηφία τους είναι θεατρολόγοι με ειδικεύσεις σε νεοελληνικό (κυρίως) ή ευρωπαϊκό θέατρο, στην ιστορία του θεάτρου, στη συγκριτική ανάλυση ιδεών και στη δραματολογία ή στο αρχαίο δράμα. Τρία μέλη από τα δεκαεννέα έχουν διαφοροποιήσεις στα γνωστικά τους αντικείμενα, όπως ιστορία κινηματογράφου, ιστορία μουσικού θεάτρου-όπερα ή ιστορία ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού (Παράρτημα, Π.Β.3, μέλη ΔΕΠ).

⁷⁵ Διεθνείς δραματοργοί όπως, Ο'Neil, Tennessee Williams, Arthur Miller.

⁷⁶ Γεωργακάκη, ό.π., σσ. 171-182.

Το Τμήμα συνεργάζεται βάσει ανάθεσης και με αρκετούς εξωτερικούς συνεργάτες και μέλη ΔΕΠ, που προέρχονται από άλλα τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής, για ενίσχυση αντικειμένων όπως τα Παιδαγωγικά, η Κοινωνιολογία και η Ψυχολογία. Επιπλέον, διδάσκουν ή αναλαμβάνουν εργαστήρια και τα μέλη Ειδικού Επιστημονικού Προσωπικού- Ε.Ε.Π., Ειδικού Διδακτικού Προσωπικού- Ε.ΔΙ.Π. και Ειδικού Τεχνικού Προσωπικού -Ε.Τ.Ε.Π του Τμήματος, ενώ οκτώ, πρώην μέλη ΔΕΠ που έχουν αφυπηρητήσει, είναι ομότιμοι Καθηγητές, που συνεχίζουν να ενισχύουν το Τμήμα, σε εθελοντική βάση (Παράρτημα, Π.Β.4. Ομότιμοι Καθηγητές και Εξωτερικοί Συνεργάτες Τ.Θ.Σ.).

Κατά την εικοσιπενταετή πορεία του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, είναι πολλοί και αξιόλογοι οι συντελεστές που συνέβαλλαν στην ενίσχυσή του, παράλληλα με τα σύγχρονα προγράμματα σπουδών, που υλοποιήθηκαν και στους τρεις κύκλους σπουδών, αλλά και με τα πολλά ερευνητικά προγράμματα, τα οποία επικυρώνουν τον επιστημονικό και ευρωπαϊκό προσανατολισμό των θεατρικών σπουδών⁷⁷. Ο στόχος του Τμήματος, για την προαγωγή της έρευνας και της αριστείας, καλύπτεται από μια συστηματική εκπαίδευση και από ένα πλήθος ερευνών.

Η επιστημονική και ερευνητική κατεύθυνση του Τμήματος επικυρώνεται και από την έκδοση του επιστημονικού περιοδικού *«Παράβασις»*, το οποίο από το 2003 έως σήμερα, μετράει δεκατρία τεύχη. Το περιοδικό αποτελεί ένα σημαντικό επιστημονικό βοήθημα για διδάσκοντες, φοιτητές ή ερευνητές, εφόσον περιλαμβάνει μελέτες και επιστημονικά άρθρα κυρίως γύρω από την ιστορία και θεωρία του νεοελληνικού θεάτρου.⁷⁸ Περιλαμβάνει, επίσης, βιβλιοκρισίες για επιστημονικά συγγράμματα γύρω από τις

⁷⁷ Το τμήμα υλοποίησε πολλά ερευνητικά προγράμματα, από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης, Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Ι (1994-99) και ΙΙ (2000-2006) από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και ειδικότερα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης, το οποίο επιχορηγείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από το Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, τα οποία όμως, δεν μπορούν να καταγραφούν στην παρούσα μελέτη, λόγω όγκου.

⁷⁸ Γωγώ Βαρζελιώτη (Επιμ.), *ΠΑΡΑΒΑΣΙΣ Επιστημονικό Περιοδικό Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών*, τ, 12, Αθήνα, 2014, σσ. 1- 433, Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.theatre.uoa.gr/ereyna/ekdoseis/parabasis/parabasis-online.html> , [Πρόσβαση 4.09.2016.]

διεθνείς έρευνες και προσεγγίσεις στη θεατρολογία, ενώ δημοσιεύει και ανέκδοτα θεατρικά έργα. Επισημαίνεται ότι στην παρούσα μελέτη αξιοποιήθηκαν στοιχεία γνώσεις και απόψεις από επιστημονικά κείμενα του περιοδικού, για την καλύτερη προσέγγιση της έρευνας .

2.5 Η ίδρυση του Τμήματος Θεάτρου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το δεύτερο μεγαλύτερο Πανεπιστήμιο της Ελλάδας και των Βαλκανίων,⁷⁹ «ιδρύθηκε από την πρώτη Ελληνική Δημοκρατία. Με εισήγηση του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, η Δ΄ Εθνοσυνέλευση ψήφισε στις 5 Ιουνίου 1925 τον Νόμο 3341, με τον οποίο ιδρύονται πέντε σχολές. Πρώτη άρχισε τη λειτουργία της η Φιλοσοφική το 1926».⁸⁰ Ύστερα από 58 χρόνια λειτουργίας του Πανεπιστημίου (1984), ιδρύεται με το Προεδρικό διάταγμα 169/84 η Σχολή Καλών Τεχνών στην οποία συμπεριλαμβάνεται και το Τμήμα Θεάτρου.⁸¹ Η μέριμνα των Πρυτανικών αρχών και της Συγκλήτου να ιδρύσουν το πρώτο ακαδημαϊκό Τμήμα για το θέατρο και τις τέχνες στη συμπρωτεύουσα της Βόρειας Ελλάδας δηλώνει την πρόθεσή τους για την επιστημονική προσέγγιση του θεάτρου και την ενίσχυση της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Ωστόσο, μολονότι το Τμήμα, όπως προαναφέρθηκε, ιδρύθηκε το 1984, δέχτηκε τους πρώτους εισακτέους φοιτητές και φοιτήτριες, κατά το ακαδημαϊκό έτος 1992-1993.

Η ακαδημαϊκή πορεία είκοσι τριών χρόνων που έχει διανύσει το Τμήμα Θεάτρου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης είναι ανάλογη με αυτήν του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών των Αθηνών, όσον αφορά στη συμβολή του στην εξέλιξη της

⁷⁹ Αν και στους Οδηγούς Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αναγράφεται (και στο 2010-2011, που ισχύει και για το 2015-2016), το εξής: «*Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης είναι σήμερα το μεγαλύτερο Πανεπιστήμιο της χώρας αλλά και των Βαλκανίων*». Βλ. στο Παπανδρέου - Βαφειάδη, et al (Επιμ.), *2010-2011 Οδηγός Σπουδών, Τμήμα Θεάτρου, Σχολή Καλών Τεχνών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, εκτ. University Studio Press, 2010, Θεσσαλονίκη, σ. 7.

⁸⁰ Νικηφόρος Παπανδρέου (Επιμ.), *Οδηγός Σπουδών 2004-2005, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Καλών Τεχνών, Τμήμα Θεάτρου*, Θεσσαλονίκη, εκτ. University Studio Press, 2004, σ. 5.

⁸¹ ΠΔ. 169/84 (ΦΕΚ.Α/57/3.5.1984).

επιστήμης του θεάτρου και των τεχνών, αλλά με μια διαφορετική προσέγγιση στα προγράμματα σπουδών του, αποδεικνύοντας ότι η επιστήμη της θεατρολογίας «είναι αναγκαστικά μια επιστήμη που χειρίζεται πολλές και διαφορετικές μεθοδολογίες, εξαιτίας του σύνθετου χαρακτήρα του γνωστικού της αντικειμένου, ανάλογα με το σκοπό της εκάστοτε συγκεκριμένης μελέτης και ανάλογα με το θεματικό πεδίο στο οποίο κινείται κάθε φορά. Και είναι μια επιστήμη που κρύβει μέσα της την αντίφαση όλων των επιστημών των τεχνών».⁸²

Το Τμήμα Θεάτρου, μέσα από ένα ευρύ θεματικό πεδίο και τέσσερις καλλιτεχνικές κατευθύνσεις, διαρθρώνει τις θεατρικές σπουδές σε τρεις κύκλους σπουδών, παράλληλα με την επιστημονική έρευνα και με την πλούσια καλλιτεχνική δημιουργία, μέσω διοργάνωσης εργαστηρίων, σεμιναρίων, παραστάσεων και εκδηλώσεων.

2.5.1 Νομοθετικό πλαίσιο και ανάλυση στόχων, ερευνητικών κατευθύνσεων και ακαδημαϊκών προοπτικών μέσα από την εφαρμογή.

Το Τμήμα Θεάτρου του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε σύμφωνα με το νόμο πλαίσιο για τα Ανώτατα Ιδρύματα (ν. 1268/82) και κατόπιν αποφάσεων της Συγκλήτου. Με το Προεδρικό Διάταγμα 169/84 (ΦΕΚ.Α/57/3.5.1984), δημιουργείται η Σχολή Καλών Τεχνών και ανάμεσα στα τρία Τμήματα που τη συγκροτούν είναι και το Τμήμα Θεάτρου. Στις διατάξεις του άρθρου 2 ορίζεται η αποστολή της Σχολής και των Τμημάτων ως εξής: παρ. α) Να καλλιεργούν και να προάγουν τις τέχνες με την ακαδημαϊκή και εφαρμοσμένη διδασκαλία, έρευνα και καλλιτεχνική αναζήτηση. β) Να παρέχουν στους φοιτητές τους τα απαραίτητα εφόδια που εξασφαλίζουν άρτια κατάρτιση για την καλλιτεχνική σταδιοδρομία και εξέλιξή τους. γ) Να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της αισθητικής αγωγής και αντίληψης του λαού [...]

⁸² Βάλτερ Πούγνερ, *Τοπίο μέσα στο τοπίο. Το δραματικό κείμενο στη δραματική σκηνή*. Βλ. Γωγώ Κ. Βαρζελιώτη (επιμ.), Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, *Από τη χώρα των κειμένων στο βασίλειο της σκηνής*, Αθήνα 26-30 Ιανουαρίου 2011, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Αθήνα, 2014, σ. 25, Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://20theatre.files.wordpress.com/2011/01/programmateliko.pdf>, [Πρόσβαση 17-6-16]

για το ρόλο και τη σημασία της τέχνης στη ζωή. δ) Να συμβάλλουν ποικιλότροπα στην ανάπτυξη του πολιτιστικού επιπέδου του τόπου.⁸³ Σύμφωνα με το ανωτέρω απόσπασμα, είναι εμφανές ότι οι στόχοι που θέτουν τα όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, για το Τμήμα Θεάτρου, είναι η προαγωγή των τεχνών μέσα από την ακαδημαϊκή διδασκαλία και έρευνα, η καλλιτεχνική αναζήτηση και σταδιοδρομία των φοιτητών τους και η πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου.

Στο πλαίσιο αυτής της αποστολής, ξεκίνησε η λειτουργία του Τμήματος και όπως όλα τα νεοϊδρυθέντα Τμήματα, έτσι και το Τμήμα Θεάτρου του Α.Π.Θ., διοικείται από Προσωρινή Γενική Συνέλευση, έως το διορισμό εννέα μελών Δ.Ε.Π., που αποτελεί βασική προϋπόθεση για απόκτηση αυτοδυναμίας, σύμφωνα και με τον σχετικό νόμο. Επισημαίνεται ότι για τη σύνθεση της πρώτης Π.Γ.Σ. και τις Σχολές προέλευσης των μελών, η έρευνα δεν διαθέτει σχετικά στοιχεία, μολονότι αναζητήθηκαν.

Το φθινόπωρο του 1992 το Τμήμα δέχτηκε του πρώτους φοιτητές και το πρόγραμμα σπουδών καταρτίζεται σύμφωνα με τις επιστημονικές κατευθύνσεις του Τμήματος, οι οποίες δηλώνουν το διττό χαρακτήρα των σπουδών. Η σκοπιμότητα των σχεδιαστών της συγκεκριμένης πολιτικής διαγράφει ως επιδιωκόμενο στόχο το συνδυασμό επιστημονικής θεωρίας και πράξης, μέσα από την επιστημονική μελέτη του θεατρικού φαινομένου και την καλλιέργεια της θεατρικής τέχνης.⁸⁴

Επιπλέον, οι ακαδημαϊκές προοπτικές του Τμήματος, πλην της δημιουργίας και εξέλιξης ενός πρότυπου ακαδημαϊκού Τμήματος διεθνών προδιαγραφών, στοχεύει στη διαμόρφωση «επιστημόνων και καλλιτεχνών του θεάτρου με σφαιρική παιδεία».⁸⁵ Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών του Τμήματος, όπως αναλύονται στην επόμενη υποενότητα, αποτυπώνουν αυτόν το διττό χαρακτήρα του Τμήματος για τον προπτυχιακό και μεταπτυχιακό κύκλο σπουδών, παρέχοντας συστηματικές σπουδές τόσο στην επιστημονική θεωρία όσο και στην πρακτική του θεάτρου.

⁸³ ΠΔ. 169/84 (ΦΕΚ.Α/57/3.5.1984), σσ. 1-3.

⁸⁴ Παπανδρέου, ό. π., σ. 12.

⁸⁵ Στο ίδιο.

2.5.2 Οι θεατρικές σπουδές από την έναρξη του Τμήματος έως σήμερα μέσα από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών.

Το Τμήμα Θεάτρου, στην ακαδημαϊκή και καλλιτεχνική του πορεία, προσδιόρισε τον προσανατολισμό των θεατρικών σπουδών από το πρώτο έτος λειτουργίας του. Στα αρχικά προγράμματα σπουδών, ορίζονται τα μαθήματα που θα διδαχθούν οι φοιτητές και έως το διορισμό των επτά πρώτων μελών ΔΕΠ, οι διδάσκοντες προέρχονταν είτε από άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου είτε ήταν εξωτερικοί συνεργάτες, βάσει του Π.Δ. 407/80.

Τα προγράμματα σπουδών του Τμήματος, ξεκίνησαν έχοντας ως βασικό κορμό τη θεατρολογική κατάρτιση και επιμέρους επιστημονικές ειδικεύσεις σχετικές με διάφορες μορφές τέχνης. Κατά την έναρξη του τμήματος έως και το ακαδημαϊκό έτος 1994-1995, στο πρόγραμμα σπουδών συμπεριλαμβάνονταν εισαγωγικά μαθήματα με θέματα που αφορούσαν στην Τέχνη του θεάτρου, στη δραματολογία, στο θέατρο της αρχαιότητας, στην Ιστορία Τέχνης και του πολιτισμού.

Προσφέρονταν, επίσης, μαθήματα για την Ιστορία του Παγκόσμιου και Νεοελληνικού θεάτρου, Κείμενα Θεωρίας Θεάτρου και Ανάγνωση θεατρικών Παραστάσεων, καθώς και Στοιχεία Σκηνογραφίας-Ενδυματολογίας, Υποκριτικής, Μορφές Θεατρικών Χώρων, Δραματολογικές και Σκηνοθετικές Προσεγγίσεις και Ξένη Γλώσσα. Το πρώτο ολοκληρωμένο πρόγραμμα σπουδών είναι του ακαδημαϊκού έτους 1996-1997, δηλαδή ύστερα από πέντε χρόνια λειτουργίας του Τμήματος, δεδομένου ότι κατά τα πρώτα τέσσερα διδακτικά έτη το πρόγραμμα σχεδίαζόταν τμηματικά/ανά ακαδημαϊκό έτος και κατά το πέμπτο έτος λειτουργίας του οριστικοποιήθηκαν και οι κατευθύνσεις.⁸⁶

Μολονότι στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, δεν αναγράφονται οι κατευθύνσεις, εντούτοις συμπεριλαμβάνονται πολλά επιλεγόμενα μαθήματα, τα οποία μάλλον προσδιόριζαν και τις άτυπες κατευθύνσεις. Στους οδηγούς σπουδών των επόμενων ετών και ειδικότερα

⁸⁶ Τα αναγραφόμενα στοιχεία έχουν αντληθεί από φωτοτυπίες του προγράμματος σπουδών ακαδημαϊκού έτους 1996-1997 του Τμήματος Θεάτρου του Α.Π.Θ, που με προθυμία χορήγησε η Γραμματεία του Τμήματος και η Βιβλιοθήκη του ιδρύματος, καθώς ο συγκεκριμένος, αλλά και οι προηγούμενοι οδηγοί σπουδών (σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή), δεν κατέστη δυνατόν να χορηγηθούν.

από το ακαδημαϊκό έτος 2002-2003 είναι καταγεγραμμένες οι κατευθύνσεις, καθώς και οι κύκλοι σπουδών που παρέχει το Τμήμα έως σήμερα. Τροποποίηση στο πρόγραμμα σπουδών πραγματοποιήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2002-2003, αν και μετά από οκτώ χρόνια, αναμορφώθηκε εκ νέου και από το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 υλοποιείται το νέο αναμορφωμένο πρόγραμμα έως και σήμερα (Παράρτημα Π.Β.6., Πρόγραμμα Σπουδών Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ).

Σύμφωνα με τους οδηγούς σπουδών και τις σχετικές αποφάσεις Συγκλήτου και Τμήματος, οι σπουδές διαρκούν δέκα εξάμηνα, όπου στα εννέα εξάμηνα διδάσκονται οι φοιτητές υποχρεωτικά, προαπαιτούμενα, υποχρεωτικής επιλογής και ελεύθερης επιλογής μαθήματα, ενώ στο δέκατο εξάμηνο σπουδών, εκπονούν υποχρεωτικά διπλωματική εργασία. Τα υποχρεωτικά περιλαμβάνουν επτά κύκλους μαθημάτων, που είναι α) Θεωρία Θεάτρου-Δραματολογία, β) Θέατρο της Αρχαιότητας, γ) Ιστορία του Παγκόσμιου Θεάτρου, δ) Ιστορία του Νεοελληνικού Θεάτρου, ε) Σκηνογραφία-Ενδυματολογία-Θεατρικός Χώρος, στ) Στοιχεία Υποκριτικής και Σκηνοθεσίας και ζ) Διασταυρώσεις (με Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης και Εισαγωγή στη Νεοελληνική Λογοτεχνία).

Από το πέμπτο εξάμηνο σπουδών οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν είτε τη γενική κατεύθυνση της Θεατρολογίας και της διδακτικής του θεάτρου, είτε μία από τις τρεις κατευθύνσεις που παρέχει το Τμήμα: α) Δραματολογία-Παραστασιολογία, στην οποία ανάμεσα στα μαθήματα που διδάσκονται είναι δραματουργικές αναλύσεις σύγχρονων κειμένων όπως του Martin Crimp και της Sarah Kane από τη βρετανική θεατρική σκηνή, οι οποίοι με το «Θέατρο στα Μούτρα» (IYF THEATER), άλλαξαν το διεθνές θεατρικό τοπίο,⁸⁷ β) Σκηνογραφία –Ενδυματολογία, όπου παρέχονται και πολλά μαθήματα και εργαστήρια σχετικά με τον σκηνογραφικό σχεδιασμό, (ελεύθερο και γραμμικό σχέδιο, θεατρικό κοστούμι, μάσκες και κούκλες), και γ) Υποκριτική, όπου στον συγκεκριμένο κύκλο, ο αριθμός μαθημάτων ανέρχεται στα έντεκα μαθήματα.

⁸⁷ Όπως γράφουν στον οδηγό σπουδών οι διδάσκουσες Σταυρακοπούλου – Χατζηβασιλείου, «Αν και οι ίδιοι αρνήθηκαν την κατηγοριοποίησή τους ως συγγραφείς του «Θεάτρου στα Μούτρα» (IYF THEATER), δραματουργικά εντάσσονται στη συγκεκριμένη κίνηση». Στο μάθημα μελετούν «επιλεγμένα έργα [...] εστιάζοντας στην συγκριτική δραματολογία και στο φάσμα της διακειμενικότητας που διέπει τα έργα αυτά». Βλ. Παπανδρέου - Βαφειάδη, et al (2010-Επιμ.), ό.π., σ. 72.

Με τις αναμορφώσεις του προγράμματος σπουδών (2010-2011), εκτός των τεσσάρων κύριων κατευθύνσεων, οργανώνονται και ειδικοί κύκλοι μαθημάτων στην Σκηνοθεσία και στον Κινηματογράφο, ως «επιμέρους ειδικεύσεις (μικροί κύκλοι 4-6 μαθημάτων), οι οποίες είναι προαιρετικές και μπορούν να προστεθούν στην κύρια κατεύθυνση»,⁸⁸ ενώ παρέχεται και ολοκληρωμένο πρόγραμμα για το Θέατρο στην Εκπαίδευση. Η μέριμνα για την επαγγελματική αποκατάσταση των πτυχιούχων που επιθυμούν να ενταχθούν στα σχολεία προβλέπεται από την ύπαρξη υποχρεωτικών μαθημάτων, που εστιάζουν στην εμπύχωση θεατρικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και για τη διδασκαλία θεατρικής αγωγής παράλληλα με μαθήματα τα οποία αφορούν στην παιδαγωγική και τη διδακτική του θεάτρου.⁸⁹

Στα μαθήματα του προπτυχιακού κύκλου σπουδών και στη διπλωματική εργασία αναλογούν πιστωτικές μονάδες, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πιστοποίησης, όπου για τη λήψη πτυχίου απαιτούνται τριακόσιες μονάδες ECTS,⁹⁰ γεγονός που σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθιστά ισότιμο και ανταγωνίσιμο το πτυχίο που χορηγεί το Τμήμα. Υποστηρίζεται, επίσης, η κινητικότητα των φοιτητών σε ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια και Τμήματα συναφών ειδικοτήτων μέσω του προγράμματος ανταλλαγών Erasmus, που συμβάλλει στην πληρέστερη κατάρτιση των φοιτητών και στην ερευνητική δραστηριότητα του Τμήματος. Επιπρόσθετα, η συμμετοχή των φοιτητών στα καλλιτεχνικά μαθήματα και στην παραγωγή θεατρικών παραστάσεων, σε συνεργασία με τους διδάσκοντες, ακολουθούν διεθνή πρότυπα, ενώ η απήχηση που έχουν, καταδεικνύει «αυτήν την πρωτοποριακή παραγωγή, οργανικό μέρος του ερευνητικού Τμήματος».⁹¹

Το Τμήμα Θεάτρου άρχισε να υλοποιήσει πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών, εφόσον σχετικό πρόγραμμα ξεκίνησε το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007, σύμφωνα με εγκριτικές

⁸⁸ Παπανδρέου - Βαφειάδη, et al, (2010-Επιμ.), ό.π., σ. 19.

⁸⁹ Παπανδρέου, ό.π., σ. 20.

⁹⁰ *Ευρωπαϊκό Σύστημα Μονάδων Κατοχύρωσης Μαθημάτων (European Credit Transfer System). Είναι ένα σύστημα για την ακαδημαϊκή αναγνώριση σπουδών το οποίο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus για τη διακίνηση των φοιτητών και που επιτρέπει τα συνεργασία μεταξύ των ανωτάτων ευρωπαϊκών ιδρυμάτων στην Ευρώπη*, βλ. Φελοπούλου - Αλτουβά, et al (επιμ.), *Οδηγός Σπουδών, Ακαδημαϊκό έτος 2015-2016, ΕΚΠΑ Τμήμα Θεατρικών Σπουδών*, Αθήνα, 2015, σ. 17.

⁹¹ Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας και Πιστοποίησης στην Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ανώτατη Εκπαίδευση (Α.Δ.Ι.Π.), σ. 1-18, βλ. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.thea.auth.gr/the-school-of-drama/external-evaluation-2014>, [Πρόσβαση 25.8.16].

αποφάσεις της Συγκλήτου και του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το Π.Μ.Σ., δημοσιεύτηκε στο Φ.Ε.Κ./Β'/ 592/11 Μαΐου 2006, με τίτλο, *Η θεατρική παράσταση: ιστορία, θεωρία και πρακτική* και ως αντικείμενο του προγράμματος (άρθρο 1) είναι «η μελέτη της θεατρικής παράστασης στη σύγχρονη και διαχρονική της διάσταση (ιστορία, θεωρία και κριτική ανάλυση) αφ' ενός και η εφαρμοσμένη έρευνα πάνω στα εκφραστικά μέσα και τους ειδικούς κώδικες που συνδυάζονται κατά την πραγματοποίηση της θεατρικής παράστασης, αφ' ετέρου».⁹²

Ο σκοπός του Π.Μ.Σ., σύμφωνα με το άρθρο 2, «είναι η προαγωγή της γνώσης, η ανάπτυξη της έρευνας, η καλλιέργεια της θεατρολογικής επιστήμης και της θεατρικής τέχνης με άξονα τη θεατρική παράσταση, η εξειδίκευση επιστημόνων και καλλιτεχνών του Θεάτρου, με στόχο την κάλυψη των αναγκών της παιδείας και της θεατρικής ζωής του τόπου σε εξειδικευμένα στελέχη».⁹³ Οι δε επιμέρους στόχοι του προγράμματος, είναι επιστημονικοί, καλλιτεχνικοί, εκπαιδευτικοί, οικονομικοί- κοινωνικοί και επαγγελματικοί, δεδομένου ότι το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης, προσφέρει πέντε (5) κατευθύνσεις, για επιλογή από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές. Οι κατευθύνσεις που παρέχονται είναι: Σκηνοθεσία α) Παραστασιολογία-Δραματολογία, β) Σκηνοθεσία, γ) Σκηνογραφία- Ενδυματολογία, δ) Υποκριτική και ε) Παιδαγωγική του θεάτρου.

Στον τρίτο κύκλο σπουδών του Τμήματος έχουν ανακηρυχθεί δέκα εννέα διδάκτορες, οι οποίοι έχουν συμβάλει στην εξέλιξη της επιστημονικής έρευνας, της θεατρολογίας και της τέχνης, όπου είναι εμφανές, ότι οι ερευνητικές επιλογές, εντάσσονται στο διττό χαρακτήρα του Τμήματος, σχετικά με τη σύζευξη θεωρίας και πράξης, (Παράρτημα Π.Β.7. Διδάκτορες και τίτλοι διδακτορικών διατριβών του Τ.Θ. ΑΠΘ).⁹⁴

Ο διττός χαρακτήρας των σπουδών αποτυπώνεται επίσης, στα άρθρα, στα κείμενα και στον επιστημονικό και καλλιτεχνικό διάλογο που αναπτύσσεται στο επιστημονικό

⁹² *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Κυβέρνησης, αρ. Φύλλου 592/11.5.2006, τ. Β'*, Εκδ. Εθνικό Τυπογραφείο Ελλάδας, 2006, Αθήνα.

⁹³ Στο ίδιο.

⁹⁴ Σχετικά με Διδάκτορες Τμήματος Θεάτρου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, βλ Διαθέσιμο στη Δ/ση: <http://www.thea.auth.gr/postgraduate-studies/>, [Πρόσβαση 25.08.2016].

περιοδικό που εκδίδει το Τμήμα Θεάτρου με τίτλο «Σκηνή». Το επιστημονικό περιοδικό έως σήμερα, αριθμεί επτά τεύχη ενώ το πρώτο εκδόθηκε το 2010.

2.5.3 Διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό.

Τα προγράμματα σπουδών υποστηρίζονται από το διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό του Τμήματος, το οποίο αντικατοπτρίζει και τη σύζευξη της επιστημονικής θεωρίας και πράξης, καθώς τα γνωστικά αντικείμενα των δεκαεννέα μελών, που υπηρετούν σήμερα στο Τμήμα, αφορούν στην επιστήμη του θεάτρου αλλά και στις καλλιτεχνικές κατευθύνσεις, που περιλαμβάνονται στα προγράμματα σπουδών του Τμήματος. Τα οκτώ από τα δεκαεννέα μέλη ΔΕΠ είναι θεατρολόγοι με ειδικεύσεις στο νεοελληνικό, ευρωπαϊκό και αρχαίο θέατρο, στη θεατρολογία-παραστασιολογία και στην ιστορία του θεάτρου. Ένα μέλος έχει γνωστικό αντικείμενο Ιστορία και θεωρία της Λογοτεχνίας και τα υπόλοιπα δέκα μέλη έχουν αντικείμενα καλλιτεχνικά, όπως Υποκριτική, Σκηνοθεσία, Σκηνογραφία, Γραμμικό σχέδιο και θεατρικό φωτισμό. Ο ισομερής καταμερισμός των μελών ΔΕΠ, με γνωστικά αντικείμενα που αντιστοιχούν σε θεωρητικά και βιωματικά μαθήματα, καταδεικνύει ότι η πρόθεση των σχεδιαστών για μια δημόσια πολιτική που στόχευε στη διττή διάσταση των θεατρικών σπουδών βρήκε την πλήρη εφαρμογή της στο Τμήμα Θεάτρου του Α.Π.Θ. (Παράρτημα, Π.Β.8, μέλη ΔΕΠ Τ.Θ.ΑΠΘ).

Το Τμήμα, μέσα από το συνδυασμό θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων, τη συμβολή των πρωτοπόρων Καθηγητών, Νικηφόρο Παπανδρέου και Απόστολου Βέττα, των υπολοίπων μελών του Τμήματος και των εξωτερικών συνεργατών, οδήγησαν τον μαθησιακό και ερευνητικό τομέα των σπουδών στην ωριμότητά του, με αποτέλεσμα να επιτελεί πάνω από μια εικοσαετία, τον κυρίαρχο στόχο του, που είναι η καλλιτεχνική εκπαίδευση, αλλά και η μελέτη του θεατρικού φαινομένου, και όπως δήλωσαν και οι εξωτερικοί αξιολογητές της Α.Δ.ΙΠ., «ως μεγάλο πλεονέκτημα του προγράμματος,

κρίθηκε, η καλλιτεχνική και θεωρητική πολυφωνία, μια σοφά ενορχηστρωμένη πολυφωνία».⁹⁵

2.6 Η ίδρυση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών.

Στην γεωγραφική περιφέρεια της Πελοποννήσου, το 1964, ιδρύεται το Πανεπιστήμιο Πατρών, το οποίο είναι και το τρίτο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα της Χώρας.⁹⁶ Ύστερα από τριάντα πέντε χρόνια λειτουργίας του ιδρύματος, ιδρύεται και το τρίτο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών.⁹⁷

Η μέριμνα για την ύπαρξη ενός ακόμη συναφούς Τμήματος με τα άλλα δύο Τμήματα Αθηνών και Θεσσαλονίκης δηλώνει μια εθνική δημόσια πολιτική, αλλά και την πρόθεση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Πατρών να υποστηρίξει τη δυτική Ελλάδα,⁹⁸ με τη δημιουργία πρότυπων ακαδημαϊκών Τμημάτων, με διεθνή χαρακτήρα στην αποστολή τους, τα οποία θα συμβάλλουν στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του τόπου, θα καλυφθούν θέσεις θεατρολόγων, στην εκπαίδευση και στους δημόσιους φορείς, ενώ θα αξιοποιηθούν και οι επιχορηγήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πρώτοι φοιτητές εισάγονται κατά τα ακαδημαϊκό έτος 1992-1993, εποχή κατά την οποία υπογράφηκε η συνθήκη του Μάαστριχτ στην Ευρωπαϊκή Ένωση (1992), που καθόρισε τους βασικούς άξονες εκπαιδευτικής πολιτικής, για την ανάπτυξη της Ευρώπης, παράλληλα με τη νομική

⁹⁵ Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας Α.Π.Θ (Μ.Ο.Δ.Ι.Π.), *Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης 2010-2014, Αυτοαξιολόγηση Α.Π.Θ.*, Αναθεωρημένη έκδοση Ιούλιος 2014, σσ. 166-168, βλ. Διαθέσιμο στη δ/ση: https://qa.auth.gr/documents/modip/Exoteriki_Axiologisi.pdf, [Πρόσβαση 04.09.21.16].

⁹⁶ Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Θεάτρου, *Οδηγός Σπουδών ακαδημαϊκού έτους 2004-2005*, Πάτρα, 2004, σσ. 1- 64.

⁹⁷ Με το Π.Δ. 378/89 (ΦΕΚ.Α. 166/16.6.1989), ιδρύεται η Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών, με τρία Τμήματα: α. Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, β. Τμήμα Νηπιαγωγών και γ. Τμήμα Θεατρικών Σπουδών. Βλ. στο Π.Δ. 378/89 *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, αρ. Φύλλου 166/16.6.1989, τ. Α', Αθήνα (1989)*, Εθνικό Τυπογραφείο Ελλάδας, Αθήνα, 1989.

⁹⁸ Ο νομός Αχαΐας, γεωγραφικά ανήκει στην Πελοπόννησο, αλλά από το 1997 και μετά την εφαρμογή του «Σχεδίου Καποδίστριας», διοικητικά υπάγεται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Για το Πρόγραμμα ή Σχέδιο «Καποδίστριας», βλ. στο νόμο 2539/97, (ΦΕΚ. 244/4.12.1997, τ. Α') σχετικά με «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης», βλ. Διαθέσιμο στη δ/ση: file:///C:/Users/Support/Downloads/document%20(53).pdf [Πρόσβαση 29.08.2016].

ισχύ του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, στον οποίο αναφέρεται ότι «κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση».⁹⁹

Στο πλαίσιο αυτό, το Πανεπιστήμιο Πατρών κινητοποιείται και αξιοποιεί τις δυνατότητες που παρέχει η Ε.Ε., μέσω της δημιουργίας σχολών και Τμημάτων, που θα ενισχύουν τη διεθνή διάσταση και την πολύπλευρη εκπαίδευση. Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών ξεκινά τη λειτουργία του με τους πρώτους πενήντα φοιτητές και βάσει του σχετικού νομοθετικού πλαισίου αρχίζει να εφαρμόζει τους στόχους ίδρυσης του, ορίζοντας τον επιστημονικό χαρακτήρα των σπουδών, ο οποίος «είναι θεωρητικού προσανατολισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στη σπουδή του αρχαίου ελληνικού θεάτρου».¹⁰⁰

2.6.1 Νομοθετικό πλαίσιο και ανάλυση στόχων, ερευνητικών κατευθύνσεων και ακαδημαϊκών προοπτικών μέσα από την εφαρμογή.

Ιδρύεται το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών και στις διατάξεις του άρθρου 4 του Π.Δ., ορίζεται η αποστολή του, η οποία επικεντρώνεται σε τέσσερις στόχους: α) *Να καλλιεργεί και να προάγει την επιστήμη του θεάτρου με την ακαδημαϊκή και εφαρμοσμένη διδασκαλία έρευνα και αναζήτηση.* β) *Να παρέχει στους φοιτητές του απαραίτητα εφόδια που εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για την επιστημονική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία και εξέλιξη.* γ) *Να συμβάλλει στην ανάπτυξη της θεατρικής αγωγής και αντίληψης του λαού και στη συνειδητοποίηση για το ρόλο, και τη σημασία του θεάτρου στη ζωή.* γ) *Να συμβάλλει ποικιλότροπα στην ανάπτυξη του πολιτιστικού επιπέδου του τόπου αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση αυτή.*¹⁰¹

⁹⁹ Σχετικά με Εκπαίδευση και Επαγγελματική Κατάρτιση, Βλ. Διαθέσιμο στη δ/νση: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.13.3.html [Πρόσβαση 31.08.16].

¹⁰⁰ Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Θεάτρου, *Οδηγός Σπουδών ακαδημαϊκού έτους 2015-2016*, Πάτρα, 2015, σσ. 1- 40.

¹⁰¹ ΠΔ. 378/89, ό.π.

Το Τμήμα, έχει διανύσει είκοσι τρία χρόνια ακαδημαϊκής και ερευνητικής πορείας, υλοποιώντας τους στόχους που θέτει. Τα ερευνητικά του πεδία, τα οποία ορίστηκαν από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου και τη διοίκηση του Τμήματος, είναι ποικίλα και διαμορφώνουν τις ακαδημαϊκές προοπτικές που επιδιώκει το ίδρυμα, ώστε μέσα από τη διδασκαλία και την έρευνα το Πανεπιστήμιο Πατρών και τα Τμήματα που το συγκροτούν, να δημιουργήσουν ένα πρότυπο ακαδημαϊκό ίδρυμα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτών των αρχών, συγκροτείται και η πρώτη Προσωρινή Γενική Συνέλευση του Τμήματος, με την υπ'αρ. 120/29.11.1989 απόφαση Συγκλήτου Πανεπιστημίου Πατρών, από τον τότε Πρύτανη Καθηγητή, Αλέξιο Λυκουριώτη (Τμήμα Χημείας), ως Προεδρεύοντα και έξι μέλη, από άλλα Τμήματα του ιδρύματος.¹⁰² Όπως παρατηρείται, οι Σχολές και τα Τμήματα που συγκροτούσαν την πρώτη Π.Γ.Σ., πλην των δύο μελών που προέρχονταν από Παιδαγωγικά Τμήματα, τα υπόλοιπα ανήκαν σε σχολές τεχνολογικής και θετικής κατεύθυνσης, και όσον αφορά στο φύλο, στα επτά μέλη δεν συμπεριλαμβάνεται καμία γυναίκα. Μολονότι, κανένα μέλος δεν προέρχονταν από Φιλοσοφική σχολή, οι επιστημονικές κατευθύνσεις που ορίστηκαν για τις θεατρικές σπουδές, επικεντρώνονται στη θεωρία και στην έρευνα, κυρίως του αρχαίου ελληνικού θεάτρου.

Στο πλαίσιο των στόχων και των προοπτικών, το Τμήμα διαμορφώνει και υλοποιεί τα προγράμματα σπουδών του, σε προπτυχιακό, μεταπτυχιακό και διδακτορικό κύκλο. Οι σπουδές σε προπτυχιακό επίπεδο, σύμφωνα με το Π.Δ. διαρκούν δέκα εξάμηνα, ωστόσο, η διοίκηση τροποποίησε ακολούθως αυτή τη διάταξη και τα εξάμηνα φοίτησης για λήψη πτυχίου ορίστηκαν σε οκτώ, έχοντας ως επίκεντρο τη μελέτη του αρχαίου θεάτρου. Με το Π.Δ. 344/94 (ΦΕΚ 181/31.10.1994, τ. Α'), τροποποιήθηκε το αρχικό Π.Δ., και από το ακαδημαϊκό έτος 194-95, τα εξάμηνα φοίτησης ορίστηκαν στα οκτώ για λήψη πτυχίου αντί για τα δέκα που είχαν ορισθεί αρχικά.¹⁰³

¹⁰² Τα τμήματα προέλευσης των μελών που συγκροτούσαν την ΠΓΣ, ήταν, από Τμήμα Χημείας, Πολυτεχνική Σχολή, Σχολή Επιστημών Υγείας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογικών Επιστημών, Τμήμα Βιολογίας και Τμήμα Νηπιαγωγών.

¹⁰³ ΠΔ 344/94, *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, αρ. Φύλλου*, ΦΕΚ 181/31.10.1994, Εθνικό Τυπογραφείο Ελλάδας, Αθήνα, 1994.

2.6.2 Οι θεατρικές σπουδές από την έναρξη του Τμήματος έως σήμερα μέσα από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών.

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών επιτυγχάνει τους στόχους του, έχοντας ως επίκεντρο τη μελέτη του αρχαίου θεάτρου, ενώ παράλληλα υλοποιεί την έρευνα και την πρακτική του θεάτρου. Στα προγράμματα σπουδών που καταρτίζει και υλοποιεί, παρατηρείται ότι η παρεχόμενη γνώση «αναδιαρθρώνεται σε σφαιρική θεωρία [με] τη μετάβαση από τη μελέτη του κειμένου στη μελέτη της παράστασης, συνδέοντας διάφορους τομείς γνώσεων».¹⁰⁴

Ειδικότερα, το Τμήμα από το 1992 έως και σήμερα «δραστηριοποιείται σε ένα σύνολο διαφορετικών ερευνητικών πεδίων που προάγουν την επιστήμη του θεάτρου (ιστορία, θεωρία και ερμηνεία του θεάτρου, ανάλυση θεατρικής παράστασης) και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα των ανθρωπιστικών σπουδών:

- Αρχαίο ελληνικό θέατρο και αρχαία ελληνική γραμματεία,
- Νεότερο ελληνικό, ευρωπαϊκό και αμερικάνικο θέατρο, Αρχαιολογία του αρχαίου θεάτρου,
- Νεότερη ελληνική και ευρωπαϊκή λογοτεχνία,
- Θεωρία της λογοτεχνίας,
- Ιστορία του κινηματογράφου,
- Θεωρία του χορού,
- Και ιστορία της τέχνης».¹⁰⁵

Ο προσανατολισμός του Τμήματος, μολονότι είναι θεωρητικός, ωστόσο, έχει εντάξει στα προγράμματα του, σεμινάρια και εργαστήρια, τα οποία στοχεύουν, στην «εξοικείωση των φοιτητών με τη θεατρική πράξη και αποβλέπουν στη καλύτερη κατανόηση της

¹⁰⁴ Pavis, ό.π., σ. 171.

¹⁰⁵ Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πατρών, για τα ακαδημαϊκά έτη 2005-2006 έως 2010-2011, σσ.1- 110, βλ. Διαθέσιμο στη δ/ση: http://modip.upatras.gr/sites/modip.upatras.gr/files/uploaded_reports_files/theaterst_2006-11.pdf, [Πρόσβαση 13.07.2016].

συγκεκριμένης όψης του θεατρικού φαινομένου».¹⁰⁶ Τα εργαστήρια λειτουργούν συμπληρωματικά στα εισαγωγικά μαθήματα που παρέχει το Τμήμα και αφορούν στην υποκριτική, στη σκηνοθεσία, στη σκηνογραφία, καθώς και στη θεατρική γραφή και στη δραματουργία σε παράσταση. Αυτή η σφαιρική γνώση που παρέχεται στους φοιτητές μέσα από τα προγράμματα σπουδών αφενός προάγει τη επιστήμη του θεάτρου, αφετέρου δίνει τη δυνατότητα στους πτυχιούχους να απασχοληθούν σε «νέες δουλειές που υπερβαίνουν τη συμβατική κατηγοριοποίηση των ειδών».¹⁰⁷

Στο πλαίσιο των μαθημάτων που παρέχει το πρόγραμμα σπουδών, όπως δηλώνεται και στην περιγραφή τους, επιχειρείται η μελέτη και έρευνα του αρχαίου δράματος, η διακειμενική προσέγγιση των λογοτεχνικών και των αρχαίων κειμένων και η πραγμάτευση εννοιών από την *Ποιητική* του Αριστοτέλη, όπως μίμησις, κάθαρσις, και μύθος. Η ιστορία και η εξέλιξη του νεοελληνικού και ευρωπαϊκού θεάτρου συνδυάζεται παράλληλα με τις αναλύσεις των πρωτοποριακών κινημάτων, όπως ο Νατουραλισμός, ο Συμβολισμός, ο Εξπρεσιονισμός, ο Φουτουρισμός, ο Υπερρεαλισμός, σε συνάρτηση με τις φιλοσοφικές προσεγγίσεις για την αισθητική και με την δραματουργική ανάλυση θεατρικών έργων όλων των περιόδων του θεατρικού φαινομένου.¹⁰⁸ Όλες αυτές οι θεωρητικές προσεγγίσεις συνοδεύονται από αναλύσεις για τις υποκριτικές, σκηνοθετικές και χορογραφικές θεωρίες που απαιτούνται, ώστε οι φοιτητές να αποκτήσουν μια γνωριμία με τις παραστατικές τέχνες (Παράρτημα , Π.Β.9. Πρόγραμμα Σπουδών ΤΘΣ Πανεπιστημίου Πατρών).

Στο πλαίσιο του επιστημονικού προσανατολισμού του Τμήματος, από το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005 λειτουργεί Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με αντικείμενο το «Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο» και η έρευνα των μεταπτυχιακών φοιτητών εστιάζεται σε ανάλογες ερευνητικές αναζητήσεις, που στοιχειοθετούνται και από ενδεικτικούς τίτλους μεταπτυχιακών εργασιών, όπως «Ο έλεος και ο φόβος στο έργο του Αριστοτέλη» ή «Οι παραστάσεις των αρχαίοθεμων έργων του Heiner Müller στην ελληνική σκηνή».

¹⁰⁶ Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πατρών, *Οδηγός Σπουδών έτους ακαδημαϊκού έτους 2015-2016*, 2015, Πάτρα, σσ. 1- 40.

¹⁰⁷ Blume, ό.π., σ. 16.

¹⁰⁸ Πρόγραμμα Σπουδών Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πατρών (2015), ό.π., σσ. 1-40

Σε παρόμοιο θεματικό άξονα κινείται και η έρευνα των διδακτορικών διατριβών, εφόσον επικεντρώνεται στις επιστημονικές κατευθύνσεις και έρευνες του Τμήματος, με επίκεντρο το αρχαίο θέατρο ή τις λειτουργίες του, δίχως να αποκλείονται και γενικότερες έρευνες, όπως, νεοελληνικού θεάτρου ή θεατρικής αγωγής.

Ο πρώτος Διδάκτορας του Τμήματος έχει ήδη ανακηρυχθεί από το 2011 με τίτλο διατριβής, *Ιδεολογική και αισθητική λειτουργία του θανάτου στη δραματολογία του Βασίλη Ζιώγα*, ενώ ακολούθησε η ανακήρυξη δύο ακόμη διδακτόρων το 2011 και 2012, με τίτλους *Καβάφης και Αρχαίο Θέατρο*, και *Η διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων μέσω της θεατρικής αγωγής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*.

Εκπονούν, επίσης, διδακτορικές διατριβές είκοσι ένας υποψήφιοι διδάκτορες, σε ερευνητικά θέματα, που αφορούν κυρίως στο αρχαίο θέατρο, όπως για τον Ευριπίδη, για την αρχαία ελληνική τραγωδία, για τον Πλούταρχο και το Αρχαίο Θέατρο, Σκηνικά ζητήματα στον Αριστοφάνη, αλλά και σε θέματα Νεοελληνικού και Ευρωπαϊκού Θεάτρου, όπως Ο επαγγελματίας και ο ερασιτέχνης ηθοποιός στον νεοελληνικό κινηματογράφο, σχετικά με το μεταμοντέρνο θέατρο ή ακόμα Λογοτεχνία και Σκηνή σχετικά με το έργο του Ντοστογιέφσκι και την πρόσληψή του στην Ελλάδα ή ακόμη και για τον Καραγκιόζη.

Μια πολύπλευρη έρευνα, η οποία αντικατοπτρίζει και τα ακαδημαϊκά ενδιαφέροντα του Τμήματος, τα οποία επικεντρώνονται στη μελέτη του αρχαίου ελληνικού θεάτρου, αλλά στο πλαίσιο της διεπιστημονικότητας των σπουδών προσεγγίζουν ερευνητικά και ζητήματα του νεοελληνικού, του σύγχρονου και μεταμοντέρνου θεάτρου ή της ποιητικής του λαϊκού θεάτρου. Γενικά, διερευνά το Τμήμα ευρύτερες θεματικές περιοχές, που αφορούν στην Επιστήμη του Θεάτρου, (Παράρτημα Π.Β.10. Διδάκτορες και τίτλοι Δ.Δ).¹⁰⁹

¹⁰⁹ Διδάκτορες Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πατρών, βλ. Διαθέσιμο στη δ/νση: http://www.theaterst.upatras.gr/?page_id=235, [Πρόσβαση 19.0.16]

2.6.3. Διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό *Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πατρών.*

Τα προγράμματα σπουδών υποστηρίζονται από το διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό του Τμήματος, το οποίο αντικατοπτρίζει και την επικέντρωση των θεατρικών σπουδών στο θεωρητικό προσανατολισμό του Τμήματος και ιδιαίτερα στο αρχαίο ελληνικό θέατρο. Σήμερα, υπηρετούν δεκατέσσερα μέλη Δ.Ε.Π. (πρόσφατα αφυπηρέτησαν δύο μέλη) που τα γνωστικά τους αντικείμενα, στο πλαίσιο μιας πολύπλευρης γνώσης, δεν περιορίζονται μόνο στο αρχαίο και νεοελληνικό θέατρο, αλλά περιλαμβάνουν ευρωπαϊκό θέατρο και αντικείμενα θεωρίας και νεότερης λογοτεχνίας, ιστορία κινηματογράφου, ιστορία και θεωρία του χορού και ιστορία της τέχνης.

Υπάρχουν, επίσης, και εξειδικεύσεις των θεατρολόγων, που εστιάζουν στο αρχαίο ελληνικό θέατρο και δράμα, στη σημειωτική του θεάτρου και θεωρία της επιτέλεσης ή στις σκηνικές προσεγγίσεις του αρχαίου δράματος. Η διαφορετικότητα των γνωστικών αντικειμένων των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος, επικυρώνει την πολυπλοκότητα των θεατρικών σπουδών και αναδεικνύει τη μέριμνα του Τμήματος για επιστημονικό στοχασμό στις διάφορες μορφές που περιλαμβάνει η επιστήμη της θεατρολογίας, σε συνδυασμό με τη θεωρητική γνώση της θεατρικής παράστασης, (Παράρτημα Π.Β.11. Μέλη ΔΕΠ Τ.Θ. Πατρών).

Στο πλαίσιο των ερευνητικών αναζητήσεων του Τμήματος και της συμβολής του στην εξέλιξη της επιστήμης της θεατρολογίας, εκδίδεται το επιστημονικό περιοδικό με τίτλο «*Λογείον*».¹¹⁰ Το περιοδικό έχει εκδώσει πέντε τεύχη και επικεντρώνεται κυρίως σε

¹¹⁰ Στην έναρξη του Δ' Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου που διοργάνωσε το ΤΘΣ το 2011, με τίτλο «*Το αρχαίο ελληνικό θέατρο και η πρόσληψή του*», ο Καθηγητής Σταύρος Τσιτσιρίδης (Πρόεδρος Οργανωτικής Επιτροπής Συνεδρίου), ανακοίνωσε την ίδρυση του διεθνούς επιστημονικού Περιοδικού για το Αρχαίο Θέατρο και την πρόσληψή του με τον τίτλο *Λογείον*, από το ΤΘΣ σε συνεργασία με τις Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης. Βλ. Κωνσταντίνος Κυριακός (επιμ.) Πρακτικά του Δ' Θεατρολογικού Επιστημονικού Συνεδρίου, Διοργάνωση: Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστήμιου Πατρών, Πάτρα 2015, σ. xiv, Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.theaterst.upatras.gr/wp-content/uploads/2015/11/%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%94%CE%A1%CE%99%CE%9F-%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%9F.pdf>, [Πρόσβαση 22.09.2016]. Επισημαίνεται η συνομιλία και η συνεργασία των τεσσάρων Τμημάτων, μέσα από τη διοργάνωση πέντε Πανελληνίων θεατρολογικών συνεδρίων. Το Στ' επιστημονικό συνέδριο θα πραγματοποιηθεί το Μάιο

επιστημονικά άρθρα που αφορούν στο αρχαίο ελληνικό θέατρο, ενώ φιλοξενούνται και αναλύσεις για το θέατρο από διακεκριμένους επιστήμονες άλλων τμημάτων εσωτερικού ή εξωτερικού.

2.7 Η ίδρυση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Το τέταρτο και πιο πρόσφατο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών που ιδρύθηκε σε ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα είναι του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, που έχει έδρα το Ναύπλιο, ιδρύθηκε το 2003 με το Προεδρικό διάταγμα 118/2003.¹¹¹ Το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου είναι ένα νέο ίδρυμα, το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, ιδρύθηκε το 2000, ενώ οι πρώτες Σχολές και Τμήματα ιδρύθηκαν το 2002. Η δημιουργία του ιδρύματος τη συγκεκριμένη εποχή δηλώνει την πρόθεση των σχεδιαστών για την εφαρμογή μιας δημόσιας πολιτικής, η οποία θα συνέβαλε στην ανάπτυξη της περιφέρειας Πελοποννήσου, ενώ η ίδρυση ενός πανεπιστημιακού ιδρύματος θα βοηθούσε παράλληλα στην απορρόφηση των επιχορηγήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τους σκοπούς αυτούς.

Η δημόσια βούληση εκφράζεται με σαφήνεια στο υπ'αρ. 13/2000 Προεδρικό Διάταγμα ίδρυσης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, στο οποίο ορίζεται ως ευθύνη της ορισθείσας από το Υπουργείο Παιδείας, Διοικούσας Επιτροπής, «η διατύπωση εισήγησης για τη διασφάλιση των αναγκαίων πόρων [...] εντός ενός έτους».¹¹² Η υποχρέωση αυτή έγινε πράξη με το Π.Δ. 138/2002, σύμφωνα με το οποίο ιδρύονται οι πρώτες σχολές του ΠΑΠΕΛ και οριστικοποιείται ο τρόπος εξασφάλισης πόρων. Ειδικότερα, ο

του 2017 στο Ναύπλιο, το οποίο διοργανώνεται από το ΤΘΣ του ΠΑΠΕΛ, σε συνεργασία με τα άλλα τρία Τμήματα.

¹¹¹ Με το ΠΔ 118/2003, ιδρύεται η Σχολή Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, με έδρα το Ναύπλιο. Στη Σχολή εντάσσονται δύο Τμήματα: α) το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών και β) το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών. Ωστόσο, το δεύτερο Τμήμα δεν λειτούργησε ποτέ και καταργήθηκε το 2013 από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, κατ' εφαρμογή του σχεδίου Αθηνά (ίδρυση, κατάργηση, συγχώνευση-μετονομασία και συγκρότηση σχολών), σύμφωνα με το ΠΔ.70/2013 (ΦΕΚ 119/ Α' / 28.5.2013).

¹¹² Π.Δ., 13/2000, *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, αρ. Φύλλου*, ΦΕΚ. 12/1.2.2000, τ. Α, Εθνικό Τυπογραφείο Ελλάδας, Αθήνα, 2000.

προϋπολογισμός του Πανεπιστημίου καλύπτεται κατά 90% από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Πελοποννήσου και 6% από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.) του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Κ.Π.Σ).

Μόνο το 4% των πιστώσεων κάλυπτε το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.), που κάλυπτε τη σίτιση των φοιτητών, τα συγγράμματα, τα επιδόματα σε θέσεις ευθύνης και τα έξοδα παράστασης. Όλες οι υπόλοιπες δαπάνες, που αφορούσαν κτιριακές εγκαταστάσεις, προσλήψεις, αμοιβές μελών Δ.Ε.Π και λειτουργικές δαπάνες των Τμημάτων, καλύπτονταν από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα της Ε.Ε. Από το 2007 και εφεξής, οι δαπάνες θα καλύπτονταν σταδιακά από τον τακτικό προϋπολογισμό του Κράτους.¹¹³ Συνεπώς, η ίδρυση και η λειτουργία του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου έως και το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007, επιχορηγούνταν σχεδόν αποκλειστικά από την Ε.Ε., αξιοποιώντας τις δυνατότητες που έδινε η ευρωπαϊκή πολιτική για την υποστήριξη των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

Ένα χρόνο μετά την ίδρυση των πρώτων σχολών του ιδρύματος, εκδίδεται και το Π.Δ. για την ίδρυση της Σχολής Καλών Τεχνών, στην οποία συμπεριλαμβάνεται και το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών. Η επιλογή να δημιουργηθεί ένα Τμήμα θεατρικών σπουδών στο Ναύπλιο ίσως να οφείλεται στην εγγύτητα της πόλης του Ναυπλίου με το αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου, ενός διαχρονικού θεάτρου με διεθνή ακτινοβολία,¹¹⁴ λόγω της αρχιτεκτονικής του, της ακουστικής του και της σύνδεσής του με τον ελληνικό πολιτισμό και τη μακρόχρονη ιστορία του θεάτρου. Στον αρχαιολογικό αυτό χώρο, έχουν ανεβεί παραστάσεις Ελλήνων ποιητών και ξένων δραματουργών από καταξιωμένους διεθνείς και Έλληνες σκηνοθέτες.¹¹⁵ Η δημιουργία ενός Τμήματος Θεατρικών Σπουδών κοντά στο αρχαίο θέατρο αναδεικνυε με τον καλύτερο τρόπο τον προσανατολισμό μιας δημόσιας

¹¹³ Π.Δ., 138/2002, *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*, αρ. Φύλλου, ΦΕΚ. 114/24.5.2002, τ. Α', Αθήνα, 2002.

¹¹⁴ «Η ελληνική προέλευση της λέξης «θέατρο» αποκαλύπτει ένα ξεχασμένο, αλλά θεμελιώδες γνώρισμα αυτής της τέχνης: είναι ο τόπος από τον οποίο το κοινό παρακολουθεί τη δράση που του παρουσιάζεται σε έναν άλλο χώρο», βλ. Pavis, ό.π., σ. 204.

¹¹⁵ Αναδεικνύοντας, αφενός τη διαχρονικότητα του θεάτρου και προβάλλοντας αφετέρου την αρχαιοελληνική κληρονομιά.

πολιτικής, που εκμεταλλευόταν τον πολιτισμικό πλούτο της περιοχής και τον συνδύαζε με τη λειτουργία ανώτατης θεατρικής σχολής.¹¹⁶

Στο Π.Δ. ίδρυσης του Τμήματος και στις διατάξεις του άρθρου 1, παρ. ζ, ορίζεται η αποστολή των θεατρικών σπουδών ως εξής: *i) να καλλιεργεί και να προάγει τη γνώση της τέχνης και της επιστήμης της θεατρολογίας, να συνδυάζει δηλαδή την πρακτική του θεάτρου με τη θεωρητική σκέψη, τη φιλολογική ανάλυση και την επιστημονική μεθοδολογία, ii) να παρέχει στους φοιτητές και στις φοιτήτριες τα απαραίτητα εφόδια που εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για επιστημονική και επαγγελματική σταδιοδρομία, iii) να οργανώνει μεταπτυχιακές σπουδές που οδηγούν στην κατάρτιση επιστημόνων με εξειδικευμένες γνώσεις σε επιμέρους γνωστικά αντικείμενα του Τμήματος, iv) να συμβάλλει στη μελέτη του θεάτρου σε διεθνές επίπεδο.*¹¹⁷

Στο πλαίσιο αυτών των αρχών και στόχων για την αποστολή του ΤΘΣ, συγκροτείται η πρώτη Π.Γ.Σ. του Τμήματος, με προεδρεύοντα, τον τότε Πρύτανη του ΠΑΠΕΛ Κωνσταντίνο Δημόπουλο και με οκτώ μέλη, που προέρχονταν από άλλα Τμήματα του ιδρύματος, όπως Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, ή από άλλες σχολές και Τμήματα Πανεπιστημίων εσωτερικού, όπως, Ψυχολογία Παντείου, Γεωπονικό και Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στην ανασυγκρότηση της Π.Γ.Σ., που πραγματοποιήθηκε μετά την παρέλευση λίγων μηνών (Ιούνιος 2004), συμμετείχαν διδάσκοντες από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Αθηνών και από το Τμήμα Θεάτρου της Θεσσαλονίκης.

Στις τροποποιήσεις που ακολούθησαν, η πλειονότητα των μελών της Π.Γ.Σ. προέρχονταν από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και κυρίως από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, κάποια μέλη από άλλα τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής και ένα μέλος, που διετέλεσε και Πρόεδρος του Τμήματος, από το Παιδαγωγικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Η διαφορά του Τμήματος του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, συγκριτικά με τα άλλα τρία

¹¹⁶ Για τη δύναμη του θεάτρου, «ο Στανισλάβσκι αναφέρει «το θέατρο είναι το πιο ισχυρό βήμα, και η επιρροή του μεγαλύτερη από των βιβλίων και του τύπου», βλ. Κωνσταντίν Στανισλάσκι, *Στο θέατρο δεν αρκεί μόνο το ταλέντο*. Βλ. Jean-Francois Dusigne, ό.π., σ. 22.

¹¹⁷ ΠΔ 118/2003, ό.π.

ομοειδή Τμήματα Θεατρικών Σπουδών, έγκειται στο ότι λόγω της δεκαετούς λειτουργίας των άλλων τριών Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών, υπήρχαν καθηγητές με γνωστικά αντικείμενα στη θεατρολογία και στις τέχνες του θεάτρου, που εντάχθηκαν στην Π.Γ.Σ. του Τμήματος Πελοποννήσου. Οι επιστημονικές κατευθύνσεις και ο προσανατολισμός του Τμήματος, σύμφωνα και με τις αρχές της ίδρυσής του και τις αποφάσεις της Διοικούσας Επιτροπής και της Π.Γ.Σ, αποτυπώθηκαν στο πρόγραμμα σπουδών του ακαδημαϊκού έτους 2003-2004, δεδομένου ότι το φθινόπωρο του 2003 το Τμήμα δέχεται τους πρώτους φοιτητές και ξεκινάει η ακαδημαϊκή του πορεία, η οποία ανέρχεται στα δεκατρία έτη.

2.7.1 Στόχοι, ερευνητικές κατευθύνσεις και ακαδημαϊκές προοπτικές.

Οι στόχοι του νέου Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πελοποννήσου και οι ερευνητικές κατευθύνσεις, προσδιορίζονται στην αποστολή του, όπως αναγράφονται και στο σχετικό Π.Δ. Στο πλαίσιο αυτό, το Τμήμα οριοθετεί τους στόχους του, όχι μόνο ως προς τη θεωρητική προσέγγιση της επιστήμης της θεατρολογίας, αλλά και ως προς την προαγωγή της τέχνης, έτσι ώστε να συνδυάζεται η πρακτική του θεάτρου με τη θεωρητική σκέψη, τις φιλολογικές αναλύσεις κειμένων, τις προσεγγίσεις φιλοσοφικών εννοιών που άπτονται της θεατρολογίας και των κινημάτων που επηρεάζουν την αντίληψη περί τέχνης, ενώ οι στόχοι αυτοί υποστηρίζονται μέσω των σύγχρονων μεθοδολογικών αναλύσεων.

Σύμφωνα με αυτές τις αρχές, το Τμήμα ορίζει τη διττή του επιστημονική διάσταση, η οποία είναι η σύνδεση θεωρίας και πράξης, ώστε μέσα από την παροχή τεχνικών και θεωρητικών γνώσεων, να δίνει στους φοιτητές του όλα εκείνα τα εφόδια που θα τους επιτρέψουν την επιστημονική ή επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Οι ακαδημαϊκές προοπτικές αποτελούν συνάρτηση των στόχων και του επιστημονικού προσανατολισμού του Τμήματος, που είναι η κατάκτηση της έγκυρης γνώσης, η προαγωγή της επιστήμης της θεατρολογίας και η συμβολή του στην εξέλιξη της έρευνας.

2.7.2 Οι θεατρικές σπουδές από την έναρξη του Τμήματος έως σήμερα μέσα από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών.

Το πρώτο ακαδημαϊκό έτος που λειτούργησε το Τμήμα είναι το 2003-2004. Οι σπουδές για λήψη πτυχίου διαρκούν οκτώ εξάμηνα, αν και ο αρχικός σχεδιασμός της διοίκησης ήταν για δέκα, αλλά το Υπουργείο Παιδείας, δεν απεδέχθη την τροποποίηση, και στο πλαίσιο αυτό καταρτίσθηκε το πρόγραμμα σπουδών, στο οποίο αποτυπώνεται ο επιστημονικός και καλλιτεχνικός προσανατολισμός των θεατρικών σπουδών, εφόσον διαρθρώνεται βάσει θεωρητικών και καλλιτεχνικών κατευθύνσεων.

Ειδικότερα, το πρόγραμμα σπουδών του 2006-2007, το οποίο είναι το πρώτο πλήρες πρόγραμμα τετραετούς φοίτησης,¹¹⁸ περιλαμβάνει μαθήματα κορμού, που οφείλουν να παρακολουθήσουν όλοι οι φοιτητές, κατά τα δύο πρώτα έτη σπουδών. Τα μαθήματα που διδάσκονται είναι, τόσο θεωρητικά όσο και βιωματικά, όπως αρχαίο θέατρο (Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης), νεοελληνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο θέατρο, ελληνική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια λογοτεχνία, συγκριτική δραματολογία, σκηνοθετικές προσεγγίσεις αρχαίου δράματος και σύγχρονου θεάτρου, Ιστορία Τέχνης, Ιστορία Νεότερου Ελληνισμού, Μεθοδολογία της έρευνας, Δρώμενα και Μορφές Λαϊκού θεάτρου, Θέατρο & Κινηματογράφος, Υποκριτική, Σκηνοθεσία, Σκηνογραφία, το δράμα και το θέατρο στην εκπαίδευση, καθώς και Διδακτική του Θεάτρου στην Εκπαίδευση.

Κατά το τρίτο και τέταρτο έτος σπουδών, παρέχονται τέσσερις (άτυπες) κατευθύνσεις, εκ των οποίων, η μία είναι θεωρητική και οι υπόλοιπες τρεις καλλιτεχνικές. Ο κάθε φοιτητής μπορεί να επιλέξει ή τη βασική κατεύθυνση Θεατρολογίας ή μια από τις καλλιτεχνικές κατευθύνσεις, που είναι: α) Υποκριτικής Σκηνοθεσίας, β) Σκηνογραφίας-Ενδυματολογίας και γ) Χορού. Οι κατευθύνσεις προσφέρουν μαθήματα συναφή με τους τίτλους τους, όπως (ενδεικτικοί τίτλοι) Υποκριτική, Σκηνοθεσία, Αγωγή του Λόγου, Σωματική και Φωνητική Εκπαίδευση του Ηθοποιού, Πλαστική Μακέτα, Γραμμικό και Ελεύθερο Σχέδιο: Χρώμα, Ενδυματολογία, Σκηνογραφία & Performance, Σχεδιασμός & Πραγματοποίηση Χορευτικής Παράστασης, Χορός & Μουσική ή Μέθοδοι Εκπαίδευσης Σώματος, ενώ

¹¹⁸ Τμήμα Θεατρικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Πρόγραμμα σπουδών ακαδημαϊκού έτους 2006-2007, Ναύπλιο, 2006.

παράλληλα, πραγματοποιούνται σεμινάρια και εργαστήρια για πρακτική εφαρμογή των αποκτηθέντων θεωρητικών γνώσεων.

Το διάστημα αυτό, λόγω των πιστώσεων από Ε.Ε., παρέχονται, επίσης, πολλά μαθήματα επιλογής και αρκετά εργαστήρια σε ποικίλα θέματα που άπτονται των ειδικοτήσεων του Τμήματος, όπως Παραστατικές Τέχνες & Μέσα Επικοινωνίας, Λυρικό Θέατρο, Θεατρική Κριτική, Πολιτική Θεατρικών Εκδόσεων, Πολιτική & Ηθική Φιλοσοφία και Παραστατικές Τέχνες. Επιπλέον, το θέατρο στο ραδιόφωνο ή εργαστήρια Υποκριτικής, Σκηνοθεσίας, Ενδυματολογίας, Σκηνογραφίας, Δημιουργικής Γραφής Παιδικού Θεάτρου, Πολυμέσων, Χορού, Μπαλέτου, Κατασκευή Μάσκας, Ισπανόφωνο Θέατρο, Πληροφορική, Εργαστήριο Φωτισμού, και Ξένες γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ισπανικά), με επικέντρωση στη θεατρική ορολογία.

Το πρόγραμμα σπουδών τροποποιήθηκε, όταν τις αποφάσεις για το σχεδιασμό του τις παίρνουν πλέον εκλεγμένα μέλη του Τμήματος, δεδομένου ότι έως και το 2009 το Τμήμα διοικούνταν από Διοικούσα Επιτροπή, η οποία όριζε τα μέλη και τον Πρόεδρο της Π.Γ.Σ., που προέρχονταν κυρίως από άλλα ιδρύματα και Τμήματα. Το 2010 αυτονομήθηκε το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και η Σύγκλητος συγκρότησε εκ νέου τις Π.Γ.Σ. στα μη αυτοδύναμα Τμήματα,¹¹⁹ έτσι ώστε στη σύνθεση της Π.Γ.Σ. του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Ναυπλίου συμμετέχουν πλέον μόνο τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, που ανέρχονταν στα δέκα τρία, συν τους εκπροσώπους των φοιτητών, ενώ ως Πρόεδρος ορίστηκε μέλος του Τμήματος.

Στο πλαίσιο αυτών των αλλαγών, τροποποιείται το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος, με ισχύ από το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012 (Παράρτημα Π.Β.12. Πρόγραμμα σπουδών ΤΘΣ του ΠΑΠΕΛ). Οι αλλαγές που επήλθαν στο πρόγραμμα αφορούν στις καλλιτεχνικές κατευθύνσεις, εφόσον καταργήθηκαν οι αρχικά τρεις και στη θέση τους ορίστηκε μία, η οποία ουσιαστικά περιλαμβάνει και τις εξειδικεύσεις των κατευθύνσεων, με τη μορφή τριών κύκλων. Σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα, οι κατευθύνσεις είναι δύο, μια

¹¹⁹ Κατά την 1^η συνεδρίασή της Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, στις 9.02.2010, ελήφθη η απόφαση με υπ'αρ. 5/9-2-2010, για τη «Συγκρότηση Προσωρινών Γενικών Συνελεύσεων μη αυτοδύναμων Τμημάτων», Τρίπολη, 2010.

Θεατρολογίας και μία Παραστατικών Τεχνών, η οποία περιλαμβάνει τους κύκλους: α) σκηνοθεσίας-Υποκριτικής, β) Σκηνογραφίας και γ) Χορό-Κίνηση.¹²⁰

Το επόμενο ακαδημαϊκό έτος 2012-2013, καταργήθηκαν οι κύκλοι των εξειδικεύσεων και οριστικοποιήθηκαν οι δύο κατευθύνσεις σε κατεύθυνση Θεατρολογίας και Παραστατικών Τεχνών. Το Τμήμα, εκφράζοντας τη διττή του κατεύθυνση, επιλέγει το συνδυασμό θεατρολογίας και παραστατικών τεχνών, καθώς η παραστασιακότητα - επιτελεστικότητα (*performativity*) και η θεατρικότητα (*theatricality*) αναπτύχθηκαν ως έννοιες [...] και λειτουργούν ως μεταφορές και ως αναλυτικά εργαλεία, [και] οι θεωρητικοί και οι πρακτικοί της παραστασιακής τέχνης δεν μπορούν παρά να είναι ενήμεροι για τις επιστημονικές εξελίξεις.¹²¹

Με τις τροποποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν στα προγράμματα σπουδών, με πιο πρόσφατη (2014-2015) την αλλαγή στην ονομασία της κατεύθυνσης Παραστατικών Τεχνών, η οποία μετονομάστηκε σε Κατεύθυνση Θεατρικής Πρακτικής, δηλώθηκε η σύζευξη θεωρίας και πρακτικής του θεάτρου. Κάποια μαθήματα καταργήθηκαν, λόγω έλλειψης πιστώσεων, ωστόσο, μετά από προσλήψεις νέων μελών ΔΕΠ, εντάχθηκαν νέα μαθήματα στο πρόγραμμα σπουδών, τα οποία ενίσχυσαν τη μελέτη και την έρευνα στην κατεύθυνση της θεατρολογίας και της παιδαγωγικής του θεάτρου, καθώς και την κατεύθυνση των παραστατικών τεχνών.

Στο πλαίσιο αυτό, οι θεατρολόγοι του Τμήματος του Ναυπλίου προσεγγίζουν θεωρητικά την ιστορία και τη θεωρία της θεατρολογικής επιστήμης και έρευνας στα ίδια σχεδόν γνωστικά πεδία με τα άλλα τρία ομοειδή Τμήματα. Ωστόσο, στο ΤΘΣ Ναυπλίου ενισχύθηκαν τα θεατροπαιδαγωγικά και τα μαθήματα της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση, τα οποία από το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 και εφεξής έγιναν οκτώ,¹²² με

¹²⁰ Τμήμα Θεατρικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Πρόγραμμα σπουδών ακαδημαϊκού έτους 2011-2012, Ναύπλιο, 2011, Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://ts.uop.gr/gr/proptixiakes/analitiko>, [Πρόσβαση 10.09.2016].

¹²¹ Marvin Carlson, *Performance*, Ελευθερία Ράπτου (επιμ.), εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2014, σ. 72.

¹²² «Η Δραματική τέχνη στην Εκπαίδευση αποτελεί μέσο εκμάθησης της γλώσσας, μέσο προσέγγισης του εγγραμματισμού και της λογοτεχνίας, ακόμα και μέσο εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας», βλ. Άλκηστις, (Κοντογιάννη) *μαύρη αγελάδα – άσπρη αγελάδα, Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Διαπολιτισμικότητα*, εκδόσεις Τόπος, Αθήνα, 2008, σ. 131.

τέσσερα εξ αυτών υποχρεωτικά, καθώς τα διδάσκουν μέλη ΔΕΠ με συναφές γνωστικό αντικείμενο, ενώ εντάχθηκαν και μαθήματα όπως Ευρωπαϊκή λογοτεχνία και Πολιτισμός, Νεοελληνική Ιστορία και Θέατρο Μοντέρνο και Μεταμοντέρνο Παγκόσμιο Θέατρο, Θεωρία Θεάτρου, Ζητήματα Πρόσληψης του Αρχαίου Δράματος, Σύγχρονες θεωρίες λογοτεχνίας και δράματος, Θέατρο και Λογοτεχνία (δραματοποίηση, διασκευές), τα Πολυμέσα στις παραστατικές τέχνες, Κουκλοθέατρο, Μιμητική τέχνη, Σωματικό Θέατρο, Σκευή (Προσωπεία και Κοστούμια), Γυναίκες και Παραστατικές Τέχνες στον Σουρεαλισμό, Θέατρο και Ιστορία, Τελετουργία και Θέατρο, Όψεις του Μοντερνισμού και του Μεταμοντερνισμού στο Νεοελληνικό Θέατρο, Αισθητική/ Φιλοσοφία της Τέχνης, Η Αρχιτεκτονική του Αρχαίου Θεάτρου, Υποκριτική και Κοινωνία Ι: Το Θέατρο του Καταπιεσμένου, Η Αρχαία Τραγωδία στη Νεότερη και Σύγχρονη Σκηνή, Θεωρία και Κριτική της Θεατρικής Μετάφρασης και αρκετά άλλα μαθήματα που διδάσκονται και είναι είτε θεωρητικά είτε καλλιτεχνικά.

Η σκηνοθετική και υποκριτική τέχνη υποστηρίζεται από το εξειδικευμένο διδακτικό προσωπικό του Τμήματος, καθώς υπάρχουν οκτώ μέλη (ΔΕΠ/ΕΕΠ/ΕΔΙΠ) που έχουν καλλιτεχνικά αντικείμενα, όπως Υποκριτική, Σκηνοθεσία, Μιμική Τέχνη, Σκηνογραφία, Ενδυματολογία, Πολυμέσα, Θεατρικός Φωτισμός. Τα μέλη αυτά υποστηρίζουν υποχρεωτικά και επιλεγόμενα μαθήματα των παραστατικών τεχνών και της θεατρικής πρακτικής, προσεγγίζοντας θεατρολογικές αναζητήσεις και πρακτικές, που αφορούν στους δρώντες μιας παράστασης, ενώ προετοιμάζουν τους φοιτητές για το ανέβασμα μιας παράστασης.

Στο δεύτερο κύκλο σπουδών, από το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015, το Τμήμα υλοποιεί πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών, στο πλαίσιο της διττής του κατεύθυνσης, εφόσον επιλέγει ως ερευνητικό πεδίο, τη δραματική τέχνη, τις παραστατικές τέχνες και τη δια βίου μάθηση. Επιλέχτηκε η Δραματική Τέχνη, επειδή δηλώνει «ταυτόχρονα την καλλιτεχνική πρακτική (κάνω θέατρο) και το σύνολο των έργων, κειμένων, δραματικής λογοτεχνίας που χρησιμοποιούνται ως γραπτή βάση στην παράσταση ή τη σκηνοθεσία».¹²³ Επιλέχθηκαν οι Παραστατικές Τέχνες, γιατί αυτές εμπεριέχονται στη δραματική τέχνη και

¹²³ Pavis, ό.π, σ. 98.

δια βίου μάθηση, επειδή οι φοιτητές πρέπει να είναι ενήμεροι για όλες τις εξελίξεις σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο, προκειμένου να ανταποκρίνονται στη μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας και στις σύγχρονες θεατρολογικές αναζητήσεις.

Στο πλαίσιο αυτών των στόχων, το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών επιλέγει ως τίτλο «Δραματική Τέχνη και Παραστατικές Τέχνες στην Εκπαίδευση και διά Βίου Μάθηση– MA in Drama and Performing Arts in Education and Lifelong Learning», και η λειτουργία του «αποσκοπεί αφενός στην ανάπτυξη της έρευνας και των εφαρμογών της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση και των Παραστατικών Τεχνών και αφετέρου στην εξειδίκευση επιστημόνων και καλλιτεχνών στο επιστημονικό αυτό πεδίο για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και για την ενεργή συμμετοχή τους στην κοινωνικοπολιτισμική και εκπαιδευτική ανάπτυξη της χώρας σε σχέση με το διεθνή χώρο και τις επικρατούσες καινοτόμες μεθόδους». ¹²⁴ Από την έως τώρα λειτουργία του μεταπτυχιακού προγράμματος, έχουν ήδη αποφοιτήσει δέκα διπλωματούχοι και σήμερα φοιτούν ογδόντα μεταπτυχιακοί φοιτητές, ανάμεσα στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και πτυχιούχοι του Τμήματος Θεατρικών σπουδών.

Η επιστημονική έρευνα του Τμήματος υποστηρίζεται και στον τρίτο κύκλο σπουδών, ακολουθώντας στην επιλογή των ερευνητικών θεμάτων τη διττή κατεύθυνση του Τμήματος. Έχουν ήδη ανακηρυχθεί τέσσερις διδάκτορες στο Τ.Θ.Σ., οι οποίοι εστίασαν την έρευνά τους στη Χοροθεραπεία σε άτομα με ψυχικές παθήσεις, στη Δραματική τέχνη στην Εκπαίδευση, στο Κουκλοθέατρο ως διαπολιτισμικό και επικοινωνιακό εργαλείο, στη Διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας αλλά και στην Πρόσληψη της νεότερης Ιταλικής Δραματογραφίας στον ελληνικό χώρο 1900-1944. ¹²⁵

Δέκα έξι υποψήφιοι διδάκτορες εκπονούν, επίσης, διδακτορική διατριβή με θέματα για το νεοελληνικό και παγκόσμιο θέατρο, για τη βία στο θέατρο, για τον Bertolt Brecht ή τον Ξενόπουλο, για το εκπαιδευτικό δράμα, για τη θεατρική κριτική, για τον κινηματογράφο

¹²⁴ Υπουργική Απόφαση 107355/Β7 (ΦΕΚ 1929 τ. Β' /17-7-2014), Ίδρυση Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών στο ΤΘΣ της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

¹²⁵ Διδάκτορες Τμήματος ΤΘΣ του ΠΑΠΕΛ: Μαργαρίτη Αλεξία, Νταρακλίτσα Ελένη, Βίτσου Μαγδαληνή, Κωστή Αικατερίνη, βλ Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://ts.uop.gr/gr/didaktores/didak>, [Πρόσβαση 6.09.2016].

ή για το χορό. Θέματα που διαγράφουν τη σύμπλευση θεωρίας και θεατρικής πρακτικής του ΤΘΣ (Παράρτημα, Π.Β.13. Διδάκτορες και τίτλοι Δ.Δ.).

Ο επιστημονικός-ερευνητικός προσανατολισμός του Τμήματος και η σύνδεσή του με το εφαρμοσμένο θέατρο και για θεραπευτικούς σκοπούς αποτυπώνεται με την ολοκλήρωση Μεταδιδακτορικής έρευνας, που πραγματοποιήθηκε στο Τμήμα με τίτλο *Η εκπαίδευση ορισμένων αφηρημένων εννοιών σε παιδιά με αυτισμό με τη μέθοδο της διερευνητικής δραματοποίησης (dramain education/DiE), με έμφαση σε ομαδικά σεμινάρια και εναλλαγή ρόλων μεταξύ θεραπευτών και διδασκομένων*.¹²⁶

2.7.3 Διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό.

Τα προγράμματα σπουδών και οι δραστηριότητες που υλοποιεί το Τμήμα και στους τρεις κύκλους σπουδών υποστηρίζονται από το διδακτικό και ερευνητικό ακαδημαϊκό προσωπικό του Τμήματος, που ανέρχεται στα δεκαέξι μέλη Δ.Ε.Π., στα οκτώ μέλη Ε.Ε.Π., σε ένα Ε.ΔΙ.Π. και δύο μέλη Ε.Τ.Ε.Π. (Παράρτημα, Π.Β.14. Μέλη ΤΘΣ). Η πολυμορφία που διακρίνει τα προγράμματα σπουδών οφείλεται στα διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα που διαθέτουν τα μέλη του Τμήματος, επιτρέποντας τις θεατρολογικές και καλλιτεχνικές αναζητήσεις που απαιτούνται για την εξέλιξη της επιστημονικής έρευνας και τη συνδιαλλαγή των κειμένων με την παράσταση.

Στα γνωστικά αντικείμενα των μελών περιλαμβάνεται η θεατρολογία με εξειδικεύσεις όπως Νεοελληνικό Θέατρο και Συγκριτική Δραματολογία, Θεατρική Κριτική, Αρχαία Ελληνική Τραγωδία, Αρχαίο Θέατρο και Αρχιτεκτονική, Ευρωπαϊκό Θέατρο, Κινηματογράφος, Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία, Ιστορία και Θέατρο ή Ιστορία και Ρεμπέτικο, Σύγχρονες Θεωρίες Δράματος, Θεάτρου και Πολιτισμού, Ηθική και Πολιτική Φιλοσοφία, Ιστορία της Τέχνης, Χορός, Υποκριτική, Σκηνοθεσία, Μιμητική Τέχνη, Τελετουργία-Δρώμενα ή Παιδαγωγική και Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση, από Παιδαγωγούς.

¹²⁶ «Μεταδιδάκτορες», Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Σχολής Καλών Τεχνών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Βλ. Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://ts.uop.gr/gr/didaktores/metad>, [Πρόσβαση 6.09.2016].

Τα μέλη του Τμήματος επιμελούνται και την έκδοση ενός επιστημονικού ηλεκτρονικού περιοδικού με τίτλο «*Θεάτρον-Πόλις*».¹²⁷ Έχουν ήδη εκδοθεί δύο τεύχη, τα οποία περιλαμβάνουν επιστημονικά άρθρα και θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικά με το θέατρο και την τέχνη, με στόχο την ενημέρωση και τη συμβολή στην εξέλιξη της διεθνούς θεατρολογικής έρευνας, ενώ προωθούν τον εγχώριο και διεθνή επιστημονικό διάλογο.

Η κατάρτιση της επιστημονικής γνώσης αποτελεί το στόχο της θεωρητικής προσέγγισης, παράλληλα με τις καλλιτεχνικές - τεχνικές γνώσεις, που αποκτώνται μέσα από τις παραστατικές τέχνες και τη θεατρική πρακτική, για να αναδειχθεί ότι «πέρα από τους ρόλους που παίζει η Τέχνη στο εσωτερικό μιας κοινωνίας, που αναφέρει ο Λαλό, υπάρχει και ένας ακόμη [...], που τόσο εύστοχα ο Σολωμός ονόμαζε «νόημα της Τέχνης». Ο ρόλος αυτός είναι να αναπλάσει την πραγματικότητα με τη βοήθεια της αίσθησης, της φαντασίας, της καρδιάς και του νού, για να την κάνει να μιλήσει στον άνθρωπο όσο το δυνατόν πιο βαθιά, δίνοντάς του το αίσθημα μιας υπέρβασης που έχει χαρακτήρα αποκαλυπτικό».¹²⁸ Το διδακτικό ερευνητικό προσωπικό του Τμήματος στοχεύει στην πολύπλευρη εκπαίδευση και καλλιτεχνική κατάρτιση των φοιτητών, ώστε να δημιουργούν και να καλλιεργούν, με το επιστημονικό ή καλλιτεχνικό έργο τους, αντίστοιχα υπερβατικά αισθήματα.

Η υποστήριξη της θεατρολογικής επιστήμης και η ενίσχυση των τεχνών επικυρώνεται από το Τμήμα και με την ανακήρυξη επίτιμων διδακτόρων. Ειδικότερα, το Τμήμα έχει ανακηρύξει ως επίτιμους διδάκτορες τρεις επιφανείς ανθρώπους των γραμμάτων και των Τεχνών, όπως τον διεθνώς καταξιωμένο σκηνοθέτη, Θεόδωρο Τερζόπουλο, καθώς και τον επίσης διεθνώς καταξιωμένο σκηνοθέτη, σκηνογράφο και ενδυματολόγο Γιάννη Κόκκο, αλλά και τον παγκοσμίου φήμης θεωρητικό της λογοτεχνίας και του πολιτισμού Terry Eagleton.¹²⁹

¹²⁷ ΤΘΣ του ΠΑΠΕΛ, *Θεάτρον-Πόλις*, Επιστημονικό περιοδικό, Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://ts.uop.gr/gr/ekdosis> [Πρόσβαση 16.09.2016].

¹²⁸ Γεωργίου Ι. Μουρέλου, *Θέματα αισθητικής και φιλοσοφίας της Τέχνης. Οι κοινωνικές βάσεις των Καλών Τεχνών*, τόμ. 2^{ος}, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα, 1985, σ. 178.

¹²⁹ Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Επίτιμοι Διδάκτορες Τμήματος, Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://ts.uop.gr/gr/didaktores/epit>, [Πρόσβαση 25.10.2016].

2.8 Ανακεφαλαίωση.

Με γνώμονα την ανωτέρω προσέγγιση του δευτέρου κεφαλαίου, στο οποίο ερευνάται η εφαρμογή μιας δημόσιας πολιτικής, που οδήγησε στη δημιουργία τεσσάρων Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών και Πελοποννήσου, επιχειρήθηκε να διαγραφεί η ακαδημαϊκή πορεία των θεατρικών σπουδών κατά τη διάρκεια εικοσιπέντε χρόνων λειτουργίας τους. Η προσέγγιση επικεντρώθηκε κυρίως στη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών που καταρτίζει και υλοποιεί το κάθε Τμήμα, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, τις αποφάσεις των συλλογικών τους οργάνων, τους στόχους, τους εκπαιδευτικούς προσανατολισμούς και τον επιστημονικό του χαρακτήρα.

Από τον έλεγχο των περιεχομένων παρατηρήθηκαν ταυτίσεις και διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα Τμήματα αναφορικά με τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ θεωρίας και πράξης, γεγονός που καταδεικνύει τη πολυπλοκότητα της θεατρολογίας αλλά και το διάλογο αυτής με πολλές άλλες επιστήμες, οι οποίες συντελούν στην κατανόηση της σπουδής του θεάτρου με απώτερο στόχο την κατάκτηση της έγκυρης γνώσης. Η συμβολή των Τμημάτων θεατρικών Σπουδών στην εξέλιξη των θεατρικών σπουδών, επιχειρείται να διαφανεί στο τρίτο κεφάλαιο που ακολουθεί και το οποίο επικεντρώνεται στη συγκριτική μελέτη των προγραμμάτων σπουδών και των τεσσάρων ακαδημαϊκών Τμημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Συγκριτική ανάλυση των προγραμμάτων Σπουδών ως προς τις κατευθύνσεις και τα επιστημονικά πεδία των τεσσάρων Τμημάτων.

3.1 Εισαγωγή

Με βάση την ερευνητική προσέγγιση που παρουσιάστηκε στο δεύτερο κεφάλαιο, όσον αφορά στα προγράμματα σπουδών που υλοποιεί κάθε ακαδημαϊκό Τμήμα, στο παρόν τρίτο κεφάλαιο, επιχειρείται η συγκριτική μελέτη αυτών των προγραμμάτων σχετικά με τις κατευθύνσεις και τα επιστημονικά πεδία που υιοθετεί κάθε Τμήμα στις θεατρικές σπουδές. Στις ενότητες που ακολουθούν, καταγράφεται η επιστημονική φυσιογνωμία των Τμημάτων, η οποία αναδεικνύεται μέσα από τις προσεγγίσεις των προγραμμάτων σπουδών και την έρευνα που επιλέγει να υποστηρίξει κάθε Τμήμα και στους τρεις κύκλους σπουδών που παρέχει, γεγονός που αναδεικνύει και την εξέλιξη των θεατρικών σπουδών.

Επιχειρείται, επίσης, να διαφανεί σε ποια επιστημονικά πεδία δίνουν έμφαση τα Τμήματα, ώστε να καταλήγει το καθένα στο δικό του επιστημονικό πεδίο και στη δική του φυσιογνωμία. Για την αποτίμηση συγκριτικών αποτελεσμάτων ερευνάται επίσης η παιδαγωγική φυσιογνωμία που προσλαμβάνει κάθε Τμήμα, μέσα από τις προσεγγίσεις της θεατρικής αγωγής, της δραματικής τέχνης και του θεατρικού παιχνιδιού. Η συγκριτική μελέτη προσεγγίζει επίσης τη σύνδεση της θεωρίας και πράξης, ιδιαίτερα στη θεατρική παραγωγή και στην παράσταση, δεδομένου ότι σε αυτά τα καλλιτεχνικά είδη εμπλέκονται και συνδιαλέγονται όλες οι θεωρητικές και παραστατικές τέχνες. Το τρίτο κεφάλαιο θα κλείσει με την ανακεφαλαίωση των προσεγγίσεων.

3.2 Επιστημονική φυσιογνωμία των τεσσάρων Τμημάτων θεατρικών σπουδών.

Η επιστημονική φυσιογνωμία των τεσσάρων ιδρυθέντων ακαδημαϊκών Τμημάτων για τις θεατρικές σπουδές διαμορφώνεται τόσο μέσα από την ένταξή τους σε συγκεκριμένες Σχολές όσο και από τις θεωρητικές και επιστημονικές ή καλλιτεχνικές κατευθύνσεις κάθε Τμήματος, όπως αποτυπώνονται σε κάθε εκπαιδευτικό πρόγραμμα.¹³⁰

Τα τέσσερα Τμήματα διαφοροποιούνται, αναφορικά με τη Σχολή ένταξης και με τα προγράμματα σπουδών τους, εφόσον τα δύο Τμήματα (Θεσσαλονίκης και Ναυπλίου) έχουν κατευθύνσεις (άτυπες), ενώ τα άλλα δύο (Αθηνών και Πατρών) δεν έχουν, μολονότι και τα τέσσερα χορηγούν ενιαίο πτυχίο. Εντούτοις, στις αναλυτικές βεβαιώσεις σπουδών που χορηγούνται στους πτυχιούχους οι κατευθύνσεις καταγράφονται. Αυτές οι διαφοροποιήσεις καθορίζουν και τις επιστημονικές κατευθύνσεις των Τμημάτων, εφόσον το Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών και το Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών ακολουθούν κυρίως τη θεωρητική θεατρολογική έρευνα, ενώ τα Τμήματα Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, ακολουθούν μια διττή κατεύθυνση στις σπουδές, που συνδυάζει τη θεωρία και την πράξη. Ανάλογες διαφοροποιήσεις παρατηρούνται και σε διεθνές επίπεδο, όπως επισημαίνεται και από τον Βάλτερ Πούχγερ.¹³¹

Ωστόσο, αυτές οι διαφοροποιήσεις στα τέσσερα τμήματα τείνουν να μειωθούν, εφόσον από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών, παρατηρείται μια μορφή σύνδεσης

¹³⁰ «Ο Berstein μας έδωσε ένα χρήσιμο χάρτη της νέας προσέγγισης στη μελέτη της εκπαιδευτικής γνώσης. Διακρίνει πρώτα το ίδιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο καθορίζει τι σημαίνει έγκυρη γνώση. Δεύτερο, την παιδαγωγική, [...]. Τρίτο, την αξιολόγηση». Βλ. Olive Banks, *Η κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*, Σπύρος Ράσης (Επιμ.), εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1987, σ. 300.

¹³¹ «Οι θεατρικές σπουδές [...] ως επιστημονικός κλάδος και πανεπιστημιακή διδασκαλία, υπάρχουν σε δύο εκδοχές: 1) αγγλοσαξονικού τύπου και 2) ευρωπαϊκού (γαλλογερμανικού) τύπου. Τα drama departments στην Αμερική, την Αγγλία και πολλές άλλες χώρες έχουν μικτό χαρακτήρα, και πρακτική και επιστημονικό χαρακτήρα [...]. Ο δεύτερος τύπος, που κυριαρχεί στη Γαλλία και τη Γερμανία, αλλά και σε πολλές άλλες χώρες, περιορίζεται στην ιστορική και θεωρητική εκπαίδευση, έχει αμιγώς επιστημονικό χαρακτήρα. Βλ. Πούχγερ, *Μια εισαγωγή στην επιστήμη του θεάτρου*, ό.π., σ. 26.

θεωρίας και πράξης και στα Τμήματα Αθηνών και Πατρών, καθώς ορισμένα μαθήματα, κινούνται μεταξύ θεωρίας και πρακτικής μέσα από εργαστήρια και σεμινάρια, αλλά και με κοινά εισαγωγικά καλλιτεχνικά μαθήματα. Ειδικότερα, τόσο το Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών, όσο και το Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών, μολονότι αναφέρουν ότι, ο προσανατολισμός των σπουδών είναι θεωρητικός, ωστόσο στα προγράμματά τους έχουν εντάξει καλλιτεχνικά μαθήματα, που εκτός από τις θεωρητικές αναλύσεις, υποστηρίζονται και από βιωματικές πρακτικές, εργαστήρια ή σεμινάρια. Συγκεκριμένα, το ΤΘΣ Αθηνών εφαρμόζει αυτή τη μορφή στη Σκηνογραφία/ Ενδυματολογία, στην Υποκριτική/Σκηνοθεσία και στον Αυτοσχεδιασμό. Έχει εντάξει, επίσης, τη δραματοθεραπεία στην παιδαγωγική κατάρτιση των φοιτητών, η οποία συνδυάζει τη θεωρία με την πράξη.

Το Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών, επίσης, σε μαθήματα επιλογής με τίτλο «Όροι και συντελεστές μιας παράστασης» έχει εντάξει τον αυτοσχεδιασμό, ενώ τεχνικές προσεγγίσεις πραγματοποιούνται μέσω των εργαστηρίων Υποκριτικής, Σκηνοθεσίας και των μαθημάτων Χορού. Επιπλέον, με την υλοποίηση πολλών σεμιναρίων, όπως το «Νεότερο θέατρο με έμφαση στο Δράμα», εκτός από δραματουργικές προσεγγίσεις στο νεοελληνικό, ευρωπαϊκό και αμερικάνικο θέατρο, αναπαρίστανται και οι δομές χώρου και χρόνου, ή στο «Νεότερο θέατρο με έμφαση στην παράσταση», όπου ανάμεσα σε άλλα θέματα, προσεγγίζεται και ο ρόλος του ηθοποιού, σχετικά με το σώμα, την κίνηση και τη φωνή, αλλά γίνονται και προσεγγίσεις αναφορικά με σκηνικό χώρο, φωτισμό και μουσική.

Περισσότερες διαφοροποιήσεις από τα ανωτέρω δύο Τμήματα, όσον αφορά τη σύνδεση θεωρίας και πράξης, παρατηρούνται στα Τμήματα της Θεσσαλονίκης και της Πελοποννήσου. Ειδικότερα, οι τροποποιήσεις που έγιναν στα προγράμματα σπουδών του Τμήματος της Θεσσαλονίκης, δεν άλλαξαν το βασικό χαρακτήρα του Τμήματος για τις θεατρικές σπουδές, ο οποίος παραμένει, «μικτός: επιστημονικός και καλλιτεχνικός, θεωρητικός και πρακτικός, δεδομένου ότι στόχος του Τμήματος είναι

η δημιουργία ενός χώρου σπουδών και έρευνας όπου η θεωρία και η πρακτική, η επιστήμη και η τέχνη, θα συνεργάζονται και θα αλληλοσυμπληρώνονται». ¹³²

Παρατηρώντας τα προγράμματα σπουδών, διαπιστώνεται ότι οι στόχοι που θέτει το Τμήμα της Θεσσαλονίκης ακολουθούνται με εξελικτική πορεία, εφόσον οι θεωρητικές προσεγγίσεις των βασικών μαθημάτων κορμού για τα δύο πρώτα έτη ακολουθούνται από μαθήματα καλλιτεχνικών μαθημάτων και την επιλογή κατεύθυνσης. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο αριθμός μαθημάτων των κατευθύνσεων, ο οποίος ανέρχεται σε είκοσι μαθήματα, με πέντε ακόμα συμπληρωματικά από άλλες κατευθύνσεις, με ανάλογα εργαστήρια, και με έξι μαθήματα χορού. Μαθήματα παρέχονται, επίσης, για τη γνωριμία των φοιτητών με την οπτική αντίληψη του θεατρικού χώρου, όπως αρχιτεκτονική και είδη θεάτρων, ¹³³ αλλά και οι σχέσεις αυτών με τη σκηνοθεσία, τη σκηνογραφία και την ενδυματολογία. Μαθήματα που ενισχύονται και από τη γλυπτική ¹³⁴ και από τη ζωγραφική αλλά και από τη μοδιστρική, ενώ όλα τα μαθήματα των κατευθύνσεων υποστηρίζονται από τον Κινηματογράφο και τα πολυμέσα, ¹³⁵ με στόχο την ανάληψη παράστασης ή ταινίας, έτσι ώστε η θεωρητική κατάρτιση που παρέχει το Τμήμα να αποτυπώνεται δημιουργικά στην πράξη. ¹³⁶

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, από την έναρξη των σπουδών του έως σήμερα, ακολουθεί τη σύνδεση θεωρίας και πράξης, με μικρές διαφοροποιήσεις από αυτό της Θεσσαλονίκης, εφόσον και αυτό έχει δύο κατευθύνσεις (μετά την τροποποίηση προγράμματος, όπως προαναφέρθηκε), μια θεωρητική και μια θεατρικής πρακτικής. Εκτιμάται ότι οι διαφορές εντοπίζονται στον αριθμό των μαθημάτων που προσφέρει το Τ.Θ. Θεσσαλονίκης, έναντι αυτών του Τ.Θ.Σ. Πελοποννήσου, δεδομένου ότι οι σπουδές διαρκούν πέντε χρόνια στη Θεσσαλονίκη και έχει περισσότερα μέλη ΔΕΠ με καλλιτεχνικά αντικείμενα. Διαφοροποιήσεις υπάρχουν επίσης και στη βαρύτητα που δίνεται στις κατευθύνσεις, καθώς του

¹³² Παπανδρέου, ό.π, σ. 12.

¹³³ «Θέατρα κλειστά-ανοικτά-μεγάλα-μικρά», βλ. Παπανδρέου - Βαφειάδη, et al, (2010 -επιμ.), ό.π. σσ. 1- 98.

¹³⁴ Με τη γλυπτική δημιουργούν οι φοιτητές τρισδιάστατα αντικείμενα από πηλό, ξύλο, χαρτί, μέταλλο, ή φελιζόλ βλ. Στο ίδιο.

¹³⁵ Η χρήση πολυμέσων όπως video, φωτογραφία, γραμμικό και ελεύθερο σχέδιο, βλ. Στο ίδιο.

¹³⁶ Παπανδρέου - Βαφειάδη, et al, (2010-επιμ.), ό. π., σσ. 1- 98.

Ναυπλίου είχε δημιουργήσει ξεχωριστή Κατεύθυνση Χορού από την έναρξη της λειτουργίας του Τμήματος.¹³⁷ Η επιλογή του Τμήματος της Πελοποννήσου να ορίσει κατεύθυνση χορού δηλώνει την πρόθεση για την εφαρμογή μιας δημόσιας πολιτικής, η οποία εντάσσει σε πανεπιστημιακό επίπεδο την έρευνα και την εκπαίδευση του χορού ως απαραίτητο επιστημονικό πεδίο σε συνάρτηση με το θέατρο. Επισημαίνεται δε, ότι το πρώτο μέλος ΔΕΠ που προσλήφθηκε στο Τμήμα Πελοποννήσου είχε γνωστικό αντικείμενο, «Ιστορία, Θεωρία και Διδακτική του Σύγχρονου Χορού».

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα Τμήματα Θεατρικών Σπουδών υποστηρίζουν ανάλογα βιωματικά μαθήματα για την προετοιμασία μιας παράστασης, όπου εκτός από Υποκριτική, Σκηνοθεσία, Σκηνογραφία, Ενδυματολογία και Φωτισμό, κρίνουν ως απαραίτητα τα μαθήματα του Χορού, καθώς ο χορός βοηθάει στην κίνηση του σώματος του ηθοποιού, αναδεικνύει την εκφραστικότητα του σώματος, μέσω του αυτοσχεδιασμού και μεταδίδει μηνύματα μέσω της κίνησης. Τα Τμήματα θεατρικών σπουδών υποστηρίζουν την εκπαίδευση του χορού με έξι μαθήματα στο Τμήμα της Θεσσαλονίκης, τέσσερα στο Τμήμα της Πελοποννήσου, τέσσερα στο Τμήμα των Πατρών και κανένα στο Τμήμα των Αθηνών, μολονότι τα προηγούμενα έτη παρείχε το Τμήμα ανάλογα μαθήματα από συμβασιούχους διδάσκοντες.

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Ναυπλίου στο πλαίσιο αυτό εντάσσει μαθήματα χορού στο πρόγραμμα σπουδών από το πρώτο έτος λειτουργίας του,¹³⁸ παράλληλα με υποχρεωτικά μαθήματα στην Υποκριτική -Σκηνοθεσία και ειδικότερα σε αυτό της Θεατρικής Παραγωγής, εφόσον συνεργάζονται όλες οι επιμέρους κατευθύνσεις ή κύκλοι μαθημάτων για το ανέβασμα μια παράστασης από ομάδα φοιτητών. Το θέατρο του

¹³⁷ Η σύνδεση χορού και παράστασης, αν και μαρτυρείται από την εποχή των τελετουργιών και της αρχαίας Ελλάδας, η αναβίωση γίνεται με τον «αρχαίο ελληνικό χορό», αρχικά από την Ισιδώρα Ντάνκαν κατά τη διάρκεια των «Ορεστειακών». Βλ. Βασιλική Μπαρμπούση, *Η τέχνη του χορού στην Ελλάδα τον 20^ο αιώνα. Σχολή Πράτσικα: Ιδεολογία-Πράξη και Αισθητική*, εκδόσεις Gutenberg, 2014, σ. 71.

¹³⁸ Οι περισσότεροι σκηνοθέτες χρησιμοποιούν το αρχαίο ή σύγχρονο χορό στις παραστάσεις τους, εφόσον, «Ο χορός ελευθερώνει το σώμα από όλες τις κοινωνικές μιμήσεις, από τη βαρύτητα και τη συμμόρφωση με τις κοινωνικές συμβάσεις», βλ. Μπαρμπούση, αναφορά στον Alain Radiou, ό.π., σ. 10.

καταπιεσμένου και το θέατρο ντοκουμέντο¹³⁹ υποστηρίζονται στο πλαίσιο της εξωστρέφειας του Τμήματος, δεδομένου ότι στη διαδικασία συμμετέχει και το κοινό.

Συγκρίνοντας τα προγράμματα σπουδών, παρατηρήθηκαν πολλές ομοιότητες στις θεωρητικές προσεγγίσεις των μαθημάτων κορμού, εφόσον τα θεωρητικά μαθήματα και των τεσσάρων ομοειδών Τμημάτων, προσεγγίζουν ερευνητικά όλα τα είδη θεάτρου,¹⁴⁰ τα καλλιτεχνικά - λογοτεχνικά κινήματα και τις πρωτοπορίες, ώστε οι φοιτητές να αποκτήσουν τη θεωρητική κατάρτιση και να την εφαρμόσουν στην πράξη.¹⁴¹ Επιδίωξη των Τμημάτων είναι η εγκυκλοπαιδική, θεωρητική και καλλιτεχνική κατάρτιση των φοιτητών, παρέχοντας στέρεα υποδομή στις βασικές ανθρωπιστικές επιστήμες και τέχνες, όπως σχετίζονται με το θέατρο ως κείμενο και ως παράσταση, παγκοσμίως και ιστορικά.¹⁴²

Συγκεκριμένα, και τα τέσσερα τμήματα παρέχουν αρχαίο (αττικό, ρωμαϊκό) θέατρο, Ευρωπαϊκό Θέατρο από το μεσαίωνα έως σήμερα και νεοελληνικό από κρητική αναγέννηση, επτανησιακό, επιρροές από διαφωτισμό, προεπαναστατικό, μεσοπολέμου και σύγχρονο θέατρο. Δραματολογικές αναλύσεις κειμένων και θεατρική κριτική, σε ελληνικά και ξένα κείμενα, με περιοδολόγηση σε όλους τους σημαντικούς θεατρικούς, καλλιτεχνικούς σταθμούς. Ιστορία Τέχνης, Λογοτεχνία Ευρωπαϊκή και Ελληνική, σε

¹³⁹ «Θέατρο Ντοκουμέντο, Θέατρο που χρησιμοποιεί ως κείμενο μόνο ντοκουμέντα και αυθεντικές πηγές, που επιλέγονται και «ανεβάζονται», ανάλογα με την κοινωνικοπολιτική άποψη του δραματουργού [...]. Το θέατρο του ντοκουμέντου είναι ο κληρονόμος του ιστορικού δράματος», βλ. Pavis, ό.π., σσ. 222-223.

¹⁴⁰ Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών, στα είδη παγκόσμιου θεάτρου ερευνά και το Ιαπωνικό και γενικά το ασιατικό θέατρο (Θέατρο Ασίας και Άπω Ανατολής), βλ. *Πρόγραμμα σπουδών 2015-2016*, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα, σσ. 1- 40.

¹⁴¹ Θεωρητικές προσεγγίσεις που αφορούν στο αρχαίο θέατρο (Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης, Αριστοφάνης, Μένανδρος), στο έργο του Αριστοτέλους «περί Ποιητικής», στην αρχιτεκτονική των χώρων παράστασης, στο νεοελληνικό θέατρο (ελληνική δραματολογία) και κυρίως στο ευρωπαϊκό θέατρο. Μελετώνται επίσης, όλες οι εξελίξεις στη δραματολογία και στην εξέλιξη των δραματικών ειδών, των δραματουργών και θεατρικών συγγραφέων (Σαίξπηρ, Ρακίνα, Μολιέρος, Γκαίτε, κ.α.). Επισημαίνεται ότι τα στοιχεία έχουν αντληθεί από τα Προγράμματα σπουδών και των τεσσάρων Τμημάτων.

¹⁴² Διδάσκονται επίσης και θεωρητικά μαθήματα που προϋποθέτουν μια διεπιστημονική προσέγγιση του σύνθετου αντικειμένου του θεάτρου, όπως, για παράδειγμα η Λογοτεχνία, με έμφαση στην Ευρωπαϊκή και σε συνάρτηση με την ιστορία άλλων τεχνών και εκτός του θεάτρου, η Φιλοσοφία, καθώς και η Ανθρωπολογία, που εξετάζει την τελετουργία και τα δρώμενα στην εξέλιξη του θεάτρου. βλ. Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, *Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών 2016-2017*, Ναύπλιο, 2015, σσ.1-375, Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://ts.uop.gr/gr/proptixiakes/analitiko> [Πρόσβαση 16.09.2016]

σχέση με το Ευρωπαϊκό θέατρο, και τα καλλιτεχνικά, σκηνοθετικά ρεύματα, τις θεωρίες υποκριτικής και τα φιλοσοφικά κινήματα. Ιστορία αρχαία βυζαντινή, νεοελληνική και ευρωπαϊκή και πολλά ακόμα επιλεγόμενα μαθήματα.

Παρατηρείται, επίσης, ότι υπάρχει μια αύξηση στον αριθμό μαθημάτων για το Ευρωπαϊκό Θέατρο, το οποίο έχει ενισχυθεί τα τελευταία χρόνια, όσον αφορά στην ιστορία του δράματος αλλά και της παράστασης. Το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ιδιαίτερα, μολονότι η επιστημονική του κατεύθυνση είναι κυρίως στο Νεοελληνικό Θέατρο, έχει αυξήσει τα μαθήματα του Ευρωπαϊκού Θεάτρου και στο πρόγραμμα σπουδών του 2016-2017, έχει εντάξει έντεκα ανάλογα μαθήματα. Το Τμήμα της Πελοποννήσου έχει διατηρήσει την έμφασή του στο ξένο και ιδιαίτερα στο Ευρωπαϊκό Θέατρο και τις Τέχνες και πιο πρόσφατα, έχει αυξήσει τα μαθήματα (έντεκα), τα οποία αφορούν στο Παγκόσμιο Θέατρο (αμερικάνικο, ισπανόφωνο, γαλλόφωνο). Ανάλογα μαθήματα παρέχουν και τα Τμήματα Θεσσαλονίκης και Πατρών και, όπως αναφέρεται και στην υποσημείωση 139, το Τ.Θ.Σ. Πατρών, εκτός από νεοελληνικό και ευρωπαϊκό θέατρο, ασχολείται και με το Θέατρο Ασίας και Άπω Ανατολής, ενώ το Τ.Θ. Θεσσαλονίκης, για την υποστήριξη, κυρίως των καλλιτεχνικών κατευθύνσεων, παρακολουθούν και διδάσκουν όλες τις σύγχρονες ευρωπαϊκές θεατρολογικές εξελίξεις, όπως επί παραδείγματι, το «Θέατρο στα Μούτρα».

Πρέπει να αναφερθεί ότι σε κάποιο από τα προαναφερόμενα Τμήματα μπορεί να υπερτερούν μαθήματα με συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα και σε κάποιο άλλο να υπάρχει έλλειψη. Αυτές οι ομοιότητες και διαφορές ερμηνεύονται από το ποια γνωστικά αντικείμενα έχει το μόνιμο διδακτικό επιστημονικό προσωπικό, καθώς τα μαθήματα που επιλέγονται είναι απόρροια των αντικειμένων που έχουν τα μέλη ΔΕΠ. Παρατηρήθηκε, ωστόσο, ότι οι διδάσκοντες δεν περιορίζονται στο στενό γνωστικό τους αντικείμενο, καθώς διδάσκουν και ερευνούν συναφή θέματα, τα οποία, όμως, μπορεί να δώσουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν ένα καινούργιο και με ερευνητικό ενδιαφέρον μάθημα, που να συνδυάζει θεωρία και πράξη, όπως Θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα, Θέατρο και Λογοτεχνία, Κουκλοθέατρο και Θέατρο σκιών από θεατρολόγους.

Σημαντική διαφορά ανάμεσα στα τρία Τμήματα, έναντι του Τ.Θ.Σ. Πελοποννήσου, είναι ότι και τα τρία μπορούν να καλύπτουν ελλείψεις γνωστικών αντικειμένων από άλλα Τμήματα και Σχολές, για παράδειγμα τα μαθήματα ψυχολογίας, μια επιλογή που δεν προσφέρεται για το Τ.Θ.Σ. Πελοποννήσου, καθώς ανήκει σε μονομηματική Σχολή και διαφορετικά Τμήματα ή Σχολές του ιδρύματος, βρίσκονται σε άλλες πόλεις της Πελοποννήσου, γεγονός που δεν ευνοεί τις συνεργασίες ή τις συνδιδασκαλίες. Αυτή τη δυνατότητα που έχουν τα τρία Τμήματα καλύπτει τυχόν κενά στη μαθησιακή διαδικασία και στο πρόγραμμα σπουδών τους, εφόσον οι φοιτητές διαθέτουν πολλές επιλογές, ώστε να δημιουργούν το πρόγραμμα που επιθυμούν. Την έλλειψη αυτή το Τ.Θ.Σ. Ναυπλίου την καλύπτει με τη διοργάνωση πολλών επιστημονικών διαλέξεων, συνεδρίων και συμποσίων, αλλά και με την πρόσκληση εξωτερικών συνεργατών, οι οποίοι συμβάλλουν στη διεύρυνση των θεατρικών σπουδών.

Οι θεατρολογικές αναζητήσεις του ακαδημαϊκού προσωπικού και των τεσσάρων Τμημάτων επηρεάζονται από τις διεθνείς εξελίξεις και, όπως παρατηρήθηκε κατά τη ανάλυση, αναπροσαρμόζουν τα προγράμματα σπουδών τους, ώστε να είναι σύγχρονα και να παρέχουν έγκυρη γνώση στους φοιτητές τους, σύμφωνα με τις επιστημονικές κατευθύνσεις τους. Η επιστημονική έρευνα υποστηρίζεται από συνέδρια και ερευνητικά προγράμματα, με το Τμήμα Αθηνών να υπερτερεί έναντι των άλλων τριών, στο πεδίο των προγραμμάτων αλλά και των διδακτορικών διατριβών. Συνέδρια επιστημονικά και εκδόσεις πραγματοποιούν και τα τέσσερα Τμήματα, ενώ υποστηρίζουν και τις συνεργασίες και ανταλλαγές των φοιτητών σε ομοειδή Τμήματα των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων.

Διαφοροποιήσεις παρατηρούνται επίσης, στη διδασκαλία ξένης γλώσσας, εφόσον το Τμήμα Θεσσαλονίκης, έχει ως υποχρεωτικά τέσσερα μαθήματα ξένης γλώσσας, ανάμεσα στην Αγγλική, τη Γαλλική, τη Γερμανική και την Ιταλική.¹⁴³ Το Τμήμα της Πελοποννήσου, επίσης, έχει ως υποχρεωτική επιλογή δύο μαθήματα, ανάμεσα στην Γαλλική, Ισπανική, Ιταλική και στην Αγγλική γλώσσα, (δεν διδάσκεται κάθε έτος η Αγγλική). Το Τμήμα της Πάτρας παρέχει τέσσερις ξένες γλώσσες, Αγγλικά, Γαλλικά,

¹⁴³ Παπανδρέου-Βαφειάδη, et al, (2010-Επιμ.), ό.π., σ. 21

Γερμανικά και Ρώσικα, αν και στο πρόγραμμα σπουδών δεν φαίνεται να είναι υποχρεωτική επιλογή για τους φοιτητές, ενώ στο Τμήμα Αθηνών δεν αναγράφεται στα (πρόσφατα) προγράμματα σπουδών, ανάλογη επιλογή ξένης γλώσσας¹⁴⁴.

Τα Τμήματα, παρά τις επιμέρους κατευθύνσεις, χορηγούν και τα τέσσερα ενιαίο πτυχίο, με διαφοροποιήσεις στον αριθμό μαθημάτων για λήψη πτυχίου. Ειδικότερα στο Τμήμα Αθηνών, απαιτείται η επιτυχής παρακολούθηση σαράντα έξι υποχρεωτικών και δώδεκα επιλεγόμενων μαθημάτων για λήψη πτυχίου, τα οποία σύμφωνα με το ευρωπαϊκό σύστημα πιστοποίησης συγκεντρώνουν τριάντα πιστωτικές μονάδες ανά εξάμηνο (σύνολο διακόσιες σαράντα ECTS). Επισημαίνεται ότι ίδιο αριθμό πιστωτικών μονάδων έχουν και τα Τμήματα Πατρών και Πελοποννήσου, ενώ διαφοροποιείται το Τμήμα της Θεσσαλονίκης, το οποίο έχει τριακόσιες ECTS, λόγω της πενταετούς φοίτησης.

Στο Τμήμα Θεσσαλονίκης απαιτούνται εξήντα τρία μαθήματα για λήψη πτυχίου. Τα είκοσι επτά είναι υποχρεωτικά (εκ των οποίων τα είκοσι ένα είναι θεατρολογικά, τα έξι παιδαγωγικά και τέσσερα μαθήματα ξένης γλώσσας). Τα υπόλοιπα είκοσι ένα, είναι επιλεγόμενα μαθήματα, ενώ απαιτείται υποχρεωτικά και διπλωματική εργασία. Στο ΤΘΣ Πατρών απαιτούνται σαράντα οκτώ μαθήματα για λήψη πτυχίου, εκ των οποίων τα τριάντα δύο, είναι υποχρεωτικά και τα δέκα έξι επιλεγόμενα. Στο Τμήμα Πανεπιστημίου Πελοποννήσου απαιτούνται πενήντα δύο μαθήματα για λήψη πτυχίου, εκ των οποίων τα τριάντα έξι είναι υποχρεωτικά και τα δέκα έξι επιλογής. Διαφοροποίηση υπάρχει στον αριθμό μαθημάτων, αν εκπονηθεί πτυχιακή εργασία που είναι προαιρετική (σαράντα οκτώ υποχρεωτικά και δώδεκα επιλεγόμενα). Επισημαίνεται, επίσης, ότι και στα τέσσερα Τμήματα είναι υποχρεωτική η πρακτική άσκηση των φοιτητών.

Μελετώντας τα προγράμματα σπουδών των Τμημάτων, παρατηρήθηκε μια αυξομείωση στον αριθμό λήψης μαθημάτων, η οποία ερμηνεύεται από την αύξηση ή αντιστοίχως, μείωση του διδακτικού προσωπικού ενός Τμήματος ή από την τροποποίηση των επιδιωκόμενων στόχων, σε συνάρτηση με τις εθνικές ή ευρωπαϊκές εξελίξεις, όπως, η

¹⁴⁴ Ξένη γλώσσα, δεν είναι ενταγμένη στο πρόγραμμα σπουδών, καθώς λειτουργεί το Διδασκαλείο στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και οι φοιτητές μπορούν να παρακολουθούν ξένη γλώσσα εθελοντικά και δωρεάν.

ενίσχυση θεωρητικών μαθημάτων, της παιδαγωγικής φυσιογνωμίας ή της υποστήριξης των παραστατικών τεχνών, σε συνάρτηση με τις κατευθύνσεις των Τμημάτων.

3.3 Παιδαγωγική φυσιογνωμία: Η θεατρική αγωγή και το θεατρικό παιχνίδι ως θετικό αποτέλεσμα της δημόσιας πολιτικής.

Οι θεατρικές σπουδές που παρέχουν και τα τέσσερα Τμήματα προσπαθούν να υλοποιήσουν τους στόχους που έχουν θέσει, εντάσσοντας και άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες στα προγράμματά τους, οι οποίες ωφελούν τους φοιτητές, ενώ ταυτόχρονα αποδεικνύουν τα θετικά αποτελέσματα των δράσεών τους. Η επιλογή να εντάξουν από την αρχή σχεδόν της λειτουργίας τους την παιδαγωγική κατάρτιση και ειδικά τη θεατρική αγωγή και στο θεατρικό παιχνίδι, προκειμένου οι φοιτητές να αποκτήσουν όλες τις αναγκαίες γνώσεις και τεχνικές, με στόχο την επαγγελματική τους αποκατάσταση στην Εκπαίδευση, αποδεικνύει το θετικό αποτέλεσμα αυτής της δημόσιας πολιτικής.¹⁴⁵

Το Τ.Θ.Σ. του Πανεπιστημίου Αθηνών, προκειμένου να υλοποιήσει το πρόγραμμα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας, τροποποίησε το πρόγραμμα σπουδών του από το 2013-2014 και μετά, καταργώντας τα κατ' επιλογή υποχρεωτικά μαθήματα και την ένταξή τους, στο πρόγραμμα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας. Μια θετική επιλογή, που θεσμοθετήθηκε το 2013, με σχετική υπουργική απόφαση και η οποία παρέχει τη δυνατότητα πιστοποίησης, σε όσους φοιτητές επιθυμούν, ως πτυχιούχοι να ενταχθούν στην Εκπαίδευση, για να διδάξουν θεατρική αγωγή και θεατρικό παιχνίδι.¹⁴⁶

Το γεγονός ότι αυτή η εκπαιδευτική διαδικασία κρίνεται ως σημαντική και αποτελεσματική αποδεικνύεται από τα προγράμματα σπουδών του Τμήματος, εφόσον παρατηρούμε ότι το Θεατρικό παιχνίδι, είχε ενταχθεί ως μάθημα από το ακαδημαϊκό έτος 1994-1995.¹⁴⁷

¹⁴⁵ «Όπως αναφέρει και η Άλκηστις Κοντογιάννη, «*Το Θέατρο στην Εκπαίδευση ταυτίζεται συχνά με το Θέατρο για την Ανάπτυξη*», βλ. Κοντογιάννη, εκδ. Τόπος, ό.π., σ. 77

¹⁴⁶ Φελοπούλου - Αλτουβά, *et al.*, (2015-Επιμ.), *Οδηγός Σπουδών, Ακαδημαϊκό έτος 2015-2016, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών*, Αθήνα, 2015, σ. 21.

¹⁴⁷ *Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Οδηγός Σπουδών ακαδημαϊκού έτους 1994-1995*, Αθήνα, 1991, σ. 38.

Με ανάλογους στόχους και επαγγελματικές προοπτικές, έχει καταρτίσει σχετικό πρόγραμμα Παιδαγωγικής Επάρκειας και το Τ.Θ.Σ. του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, και το οποίο έχει αποσταλεί για έγκριση, στο Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων από το 2015, αλλά δεν έχει εγκριθεί μέχρι σήμερα. Ωστόσο, το Τμήμα έχει εντάξει στα προγράμματα σπουδών του οκτώ μαθήματα σχετικά με την Παιδαγωγική Θεάτρου, τη Ψυχοπαιδαγωγική, τη Θεατρική Αγωγή και τη Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση,¹⁴⁸ τροποποιώντας τις αρχικές προσεγγίσεις, που αφορούσαν κυρίως, σε θεατρική αγωγή και στο θεατρικό παιχνίδι.¹⁴⁹

Η δραματική τέχνη σύμφωνα με την πολλαπλή ιδιότητα που έχει, προσαρμόζεται όχι μόνο στα παιδιά του σχολείου αλλά και σε κάθε κοινωνική ομάδα, ενώ μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για εκπαιδευτικούς, όσο και θεραπευτικούς λόγους,¹⁵⁰ και στο πλαίσιο αυτών των αναζητήσεων, εφαρμόζεται και η δραματοθεραπεία. «Όπως αναφέρει και η Άλκηστις Κοντογιάννη «η Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση μετασχηματίζεται συνεχώς [...] που αποδίδεται με πολλούς και διαφορετικούς όρους (θεατρικό παιχνίδι, δραματοποίηση, εκπαιδευτικό δράμα, θεατρική αγωγή, αναπτυξιακό δράμα, διαδικαστικό δράμα, παιδαγωγική δραματική έκφραση, παιχνίδι ρόλων κ.α.)».¹⁵¹ Όλοι αυτοί οι όροι, έχουν ενταχθεί στα προγράμματα σπουδών των τμημάτων, προκειμένου οι φοιτητές να καταρτισθούν και να αποκτήσουν τις γνώσεις που θα τους επιτρέψουν να εργασθούν στην εκπαίδευση.

Η θεωρητική κατάρτιση των φοιτητών ενισχύεται από την πρακτική άσκηση που κάνουν σε σχολεία ή σε εκπαιδευτικούς οργανισμούς. Από τη μελέτη των στοιχείων παρατηρήθηκε ότι μεγάλο ποσοστό αυτών των φοιτητών προσλαμβάνονται σε σχολεία ως

¹⁴⁸ «Το δράμα ενεργοποιεί τον αισθητικό τρόπο σκέψης, ο οποίος οδηγεί σε μια βαθύτερη διεύρυνση στη δομή των εννοιών και των νοημάτων [...] Η μάθηση μέσω των τεχνών είναι μια ολιστική διαδικασία και επηρεάζει άμεσα το νου και τη φαντασία του ανθρώπου», βλ. Αστέριος Τσιάρας, Η αναπτυξιακή διάσταση της Διδακτικής του Δράματος στην Εκπαίδευση, εκδόσεις Παπαζήση, 2014, Αθήνα, σ. 15.

¹⁴⁹ Το εκπαιδευτικό δράμα, «ως μέθοδο μάθησης [...] ως υποβοηθητικό μέσο καλλιέργειας δεξιοτήτων συναισθηματικής, ψυχικής και κοινωνικής ανάπτυξης στα παιδιά», βλ. Στο ίδιο, σ. 134.

¹⁵⁰ «Ο J.L. Moreno, πατέρας του ψυχοδράματος (psychodrama), εφαρμόζει το δραματικό μοντέλο (dramatic model) για την ερμηνεία των ανθρώπινων κινήτρων και πράξεων, όχι μόνο για αναλυτικούς αλλά και για θεραπευτικούς σκοπούς», βλ. Carlson, ό.π., σ. 158.

¹⁵¹ Κοντογιάννη, εκδ. Τόπος, ό.π., σ. 217.

αναπληρωτές καθηγητές, θεατρολόγοι, για να διδάξουν θέατρο στην εκπαίδευση, αποδεικνύοντας ότι αυτή η δημόσια πολιτική έχει θετικά αποτελέσματα στους τελικούς αποδέκτες, που είναι οι πτυχιούχοι, οι μαθητές, οι γονείς, τα σχολεία και τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, και ότι οι επιδιωκόμενοι στόχοι τους υλοποιούνται.

3.4 Η σύνδεση θεωρίας και πράξης: μέσω της θεατρικής παραγωγής /παράστασης.

Οι θεατρικές σπουδές, όπως διαγράφονται μέσα στα προγράμματα σπουδών ιδιαίτερα των Τμημάτων Θεσσαλονίκης και Πελοποννήσου, συνδυάζουν τη θεωρία και την πράξη σε πολλά επιστημονικά πεδία, ωστόσο, στο πεδίο που αναδεικνύεται καλύτερα αυτή η σύνδεση είναι στη θεατρική παραγωγή και στην παράσταση.

Σε μια παράσταση, όπως προαναφέρθηκε, εμπλέκονται πολλές επιμέρους μορφές τέχνης, ωστόσο, ο ρόλος του σκηνοθέτη που επιμελείται όλων αυτών των εμπλεκομένων τεχνών, άργησε να εμφανισθεί στην Ελλάδα. «Όπως αναφέρει και ο Γλυτζουρής, «η παράδοση ήθελε τους ηθοποιούς υπεύθυνους για τη διδασκαλία της υποκριτικής τέχνης [...] ο ηθοποιός θα μάθαινε την υποκριτική τέχνη στην Ευρώπη και στη συνέχεια θα τη μετέδιδε στους συμπατριώτες του».¹⁵²

Ο πρώτος Έλληνας που ακολούθησε αυτή τη διαδρομή, σε συνάρτηση με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις, είναι ο Κωνσταντίνος Κυριακός Αριστίας, ο οποίος ανέβασε το έργο «Αριστόδημο του Μόντι».¹⁵³ Στην ιστορική πορεία του θεάτρου, τη σκηνοθεσία, αναλαμβάνει ο ηθοποιός - δάσκαλος – θιασάρχης, όπως ο Νικόλαος Λεκατσάς, όπου, «έγινε εφικτή στο πρόσωπό του μια διασταύρωση των δύο πρωτοβάθμιων σκηνοθετικών μορφών του ηθοποιού - δασκάλου».¹⁵⁴ Ακολούθησε ο Αλέξανδρος - Ρίζος Ραγκαβής, που δίδασκε και σκηνοθετούσε, κείμενα κλασικής δραματουργίας, κλασικο-ρομαντικής τραγωδίας και κωμωδίας, καθώς και ο Δημήτριος Βερναρδάκης με δικά του έργα.¹⁵⁵

¹⁵² Γλυτζουρής, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, ό.π., σ. 25.

¹⁵³ Στο ίδιο, σσ. 25 – 26.

¹⁵⁴ Στο ίδιο, σσ. 33 – 34.

¹⁵⁵ Ο Ραγκαβής, παρουσίαζε «κυρίως έργα της κλασικής δραματουργίας, κείμενα δηλαδή δυσπρόσιτα στους στερημένους παιδείας αυτοδίδακτους ηθοποιούς. Ο Βερναρδάκης ανέλαβε τη διδασκαλία δικών του

Οι επιδράσεις που δέχτηκε η Ελλάδα από τη δυτική δραματουργία και τις τεχνικές του θεάτρου, όπως εμφανίστηκαν στην αρχή του εικοστού αιώνα με την «αναγέννηση του θεάτρου [...] κυρίως μέσα από με την ανανέωση της αισθητικής του»,¹⁵⁶ επηρέασαν και τις ελληνικές προσεγγίσεις, σχετικά με τη σκηνική δημιουργία. Ο ρόλος του καλλιτέχνη-σκηνοθέτη, εμφανίζεται σε έργα των εθνικών κρατικών θεάτρων και όπως αναφέρεται και στην πρώτη ενότητα της μελέτης, το Θέατρο Τέχνης του Καρόλου Κουν, εισάγει το μοντερνισμό του θεάτρου και στην Ελλάδα.

Τα Τμήματα Θεατρικών Σπουδών, στο πλαίσιο σύζευξης θεωρίας και πράξης, παρουσιάζουν αυτήν την εξέλιξη του ελληνικού και ευρωπαϊκού θεατρικού φαινομένου, μέσα από θεατρολογικές προσεγγίσεις για τη δημιουργία μιας παράστασης. Ειδικότερα, το Τμήμα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και αυτό του Ναυπλίου, έχουν εντάξει πολλά μαθήματα βιωματικά ή εργαστηριακά στα προγράμματα σπουδών τους, που συνδυάζουν τις θεωρητικές αναλύσεις με τη θεατρική παραγωγή – παράσταση.

Το Τμήμα της Θεσσαλονίκης πραγματοποιεί πολλά μαθήματα υποκριτικής-σκηνοθεσίας, όπως ήδη αναφέρθηκε και με τη θεατρική παραγωγή, οι φοιτητές προετοιμάζουν και ανεβάζουν πολλές παραστάσεις, σε κοινό αλλά και σε φορείς ή άλλα ιδρύματα. Στο Τμήμα του Ναυπλίου, επίσης, υποστηρίζονται οι παραστατικές τέχνες, από έναν ικανό αριθμό διδακτικού, επιστημονικού και καλλιτεχνικού προσωπικού και με τη συνεργασία όλων των εμπλεκομένων, προετοιμάζουν εκθέσεις σκηνογραφίας- ενδυματολογίας, χορού ή επιμελούνται το ανέβασμα παραστάσεων. Ειδικότερα για τις παραστάσεις, κατά το τελευταίο εξάμηνο σπουδών, μπορούν οι φοιτητές των παραστατικών τεχνών να επιλέξουν το μάθημα Θεατρική Παραγωγή II, το οποίο στοχεύει στο ανέβασμα παράστασης μέσα από την αλληλεπίδραση θεωρητικών μαθημάτων δραματουργικής ανάλυσης κειμένων και καλλιτεχνικών/

έργων για να εξασφαλίσει την ποιότητα της σκηνικής τους παρουσίας». Ενδεικτικά έργα του Βερναρδάκη είναι η *Μαρία Δοξοπατρή* και η *Μερόπη*. Βλ. Στο ίδιο, σσ. 34 - 41.

¹⁵⁶ Denis Bablet, *Εισαγωγή*, στο Jacqueline Jomaron, *Ιστορία Σύγχρονης Σκηνοθεσίας*, 2^{ος} τόμος 1014-1940, Δαμιανός Κωνσταντινίδης (επιμ.), εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 2009, σ. 9.

βιωματικών μαθημάτων. Με τον τρόπο αυτό, επιτυγχάνεται (και επιστεγάζεται) η σύζευξη θεωρίας και πράξης, που συνιστά και ιδρυτικό στόχο του Τμήματος». ¹⁵⁷

Από τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών, παρατηρήσαμε ότι άλλο Τμήμα περισσότερο και άλλο λιγότερο ενισχύει τη σύνδεση θεωρίας και πράξης, ώστε οι φοιτητές να αποκτούν μια συνολική γνώση και πρακτική για όλες τις μορφές τέχνης που συνδιαλέγονται με τις θεατρικές σπουδές και παράλληλα να μπορούν να απασχοληθούν επαγγελματικά, σε όποιον τομέα τους ενδιαφέρει, εφόσον και τα τέσσερα Τμήματα έχουν κατοχυρώσει τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων τους. ¹⁵⁸

Τέλος, από θεωρητικής άποψης, το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος της Πελοποννήσου δίνει έμφαση, αρχικά στην παροχή μιας εγκυκλοπαιδικής, διεπιστημονικής υποδομής στις ανθρωπιστικές επιστήμες, ¹⁵⁹ καθώς και στο νεώτερο και σύγχρονο Ευρωπαϊκό θέατρο και πολιτισμό, μέσα από τη σύνδεση της μελέτης του θεάτρου με άλλες τέχνες και εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή επικράτεια.

3.5 Ανακεφαλαίωση.

Στο τρίτο κεφάλαιο της μελέτης επιχειρήθηκε μια συγκριτική μελέτη των προγραμμάτων σπουδών και των τεσσάρων Τμημάτων, που διδάσκουν και ερευνούν τις θεατρικές σπουδές. Παρατηρήσαμε ότι τα Τμήματα Αθηνών και Πατρών διατηρούν το βασικό προσανατολισμό τους, που είναι κυρίως θεωρητικός, με έμφαση του πρώτου στο νεοελληνικό και ακολούθως στο ευρωπαϊκό θέατρο, ενώ του δεύτερου, με έμφαση στο αρχαίο θέατρο. Τα άλλα δύο Τμήματα, της Θεσσαλονίκης και της Πελοποννήσου,

¹⁵⁷ Πρόγραμμα Σπουδών Τ.Θ.Σ. του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (2010), ό.π.

¹⁵⁸ Επαγγελματική κατοχύρωση πτυχιούχων των Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών, Πατρών και Θεσσαλονίκης σύμφωνα με το α) ΠΔ.115/6.4.2000, ΦΕΚ.111/2000, τ. Α', και β) Π.Δ. 105/13.8.2009, ΦΕΚ..144/2009, τ. Α', Επαγγελματική κατοχύρωση πτυχιούχων του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

¹⁵⁹ Όπως είναι η ιστορία, η λογοτεχνία, ο κινηματογράφος, η ιστορία της τέχνης, η φιλοσοφία, η αρχιτεκτονική και η ανθρωπολογία.

συνδέουν θεωρία και πράξη, μέσα από τις άτυπες καλλιτεχνικές κατευθύνσεις, αξιοποιώντας και εφαρμόζοντας όλες τις σύγχρονες θεατρολογικές εξελίξεις.

Η μέριμνα των Τμημάτων για την επαγγελματική κατοχύρωση και απασχόληση των πτυχιούχων τους, τους οδήγησε στην καθιέρωση μαθημάτων στην Παιδαγωγική κατάρτιση, ώστε να μπορούν να ενταχθούν στην Εκπαίδευση. Οι ευρωπαϊκές εξελίξεις στις παραστατικές τέχνες από την άλλη μεριά, έδωσαν τη δυνατότητα στα Τμήματα (κυρίως στα δύο, Θεσσαλονίκης και Πελοποννήσου) να αξιοποιήσουν τις ευρωπαϊκές καινοτομίες τόσο στην θεωρητική προσέγγιση του θεάτρου όσο και στην παράσταση και την σκηνοθεσία, οι οποίες «στηρίζονται εξ' άλλου σε μια στενή συνεργασία με τις άλλες τέχνες. Η συμβολή των αρχιτεκτόνων, των ζωγράφων, των γλυπτών είναι κεφαλαιώδης για την επεξεργασία νέων σκηνικών μορφών που γίνονται ο καρπός ενός κοινού στοχασμού και συνεχών ανταλλαγών.¹⁶⁰ Ο στοχασμός αυτός και οι ανταλλαγές μεταξύ των επιστημών συμβάλλουν στην κατάκτηση της έγκυρης γνώσης για τους φοιτητές των θεατρικών σπουδών, τόσο στη θεωρία όσο και στην καλλιτεχνική πράξη.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα μελέτη έγινε προσπάθεια μιας συστηματικής συγκριτικής ανάλυσης των θεατρικών σπουδών στη χώρα μας. Τα στοιχεία που προέκυψαν από τη μελέτη αναδεικνύουν τους παράγοντες που επέδρασαν στη διαμόρφωση των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών πολιτικών. Αυτές καθορίστηκαν από παράγοντες, όπως η πολιτισμική μας κληρονομιά και η «ανακάλυψή της», καθώς και οι χρονικές συγκυρίες που οργανώνονται στη βάση μεγάλων ιστορικών γεγονότων (μεσοπόλεμος, Κατοχή, στρατιωτική χούντα, Μεταπολίτευση, ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε.), αλλά και οι έντονες τάσεις προσανατολισμού στην ανάπτυξη των θεατρικών σπουδών τα τελευταία χρόνια.

Παρατηρήθηκε ότι η κοινωνία και κυρίως οι άνθρωποι των Γραμμάτων και των Τεχνών επανέφεραν στο προσκήνιο το ρόλο και τη σημασία της Θεατρικής Τέχνης, του χώρου έκφρασής της, που παύει να είναι μόνο το θέατρο (αρχαίο ή σύγχρονο) και ενσωματώνει

¹⁶⁰ Jomaron, ό.π., σ.197

πλέον νέες θεατρολογικές παγκόσμιες αναζητήσεις, θεωρίες και πρακτικές. Έγινε αναφορά στις μεγάλες στιγμές και μορφές του ελληνικού θεάτρου και ιδιαίτερα στο ρόλο του Θεάτρου Τέχνης ως πρωτοποριακού και καινοτόμου και ως αφετηρίας για τη σύγχρονη θεατρική δημιουργία. Παρατηρήθηκε ότι η περίοδος της Μεταπολίτευσης άσκησε σημαντική επιρροή στις τέχνες, παράλληλα με τη ραγδαία αύξηση του αριθμού των θιάσων και την ίδια ραγδαία αύξηση στην αναζήτηση θεατρικής παιδείας και εκπαίδευσης.

Τα προαναφερόμενα στοιχεία επηρεάζουν τις αντίστοιχες δημόσιες εκπαιδευτικές πολιτικές, προκειμένου να απαντήσουν στις ανάγκες που δημιουργούνται και ταυτόχρονα να ενισχύσουν την περιφερειακή ανάπτυξη, μέσω των ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ αρχικά και, στη συνέχεια, μιας εξειδικευμένης οργάνωσης πεδίων σπουδών, μεταξύ των οποίων οι θεατρικές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, να αποτελούν την πιο πλούσια έκφραση των νέων αυτών προσανατολισμών. Παρά τη διαφορετική χρονική περίοδο οργάνωσης, τα τέσσερα τμήματα θεατρικών σπουδών (Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Ναυπλίου), έχουν ήδη αναδείξει τις θεατρικές σπουδές ως ξεχωριστό επιστημονικό κλάδο, που αναπτύσσεται καθώς τα ερευνητικά ενδιαφέροντα προσθέτουν διαρκώς νέα στοιχεία στα προγράμματα σπουδών, στο περιεχόμενο των μαθημάτων και στην γενικότερη διαδικασία πανεπιστημιακής μορφωτικής εξέλιξης.

Η παρούσα συγκριτική μελέτη ίσως προσφέρει ένα νέο πρίσμα κάτω από το οποίο μπορούμε σήμερα να κατανοήσουμε το ενδιαφέρον για τις θεατρικές σπουδές, λαμβάνοντας υπόψη τις πολλαπλές ωφέλειες σε οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και επιστημονικό επίπεδο. Παρ' ότι το θεωρητικό πλαίσιο και η γενικότερη θεωρητική μόρφωση, αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο για τις πανεπιστημιακές σπουδές στο σύνολό τους, η πορεία των σπουδών στα εικοσιπέντε χρόνια ύπαρξης των θεατρικών σπουδών στα τέσσερα ακαδημαϊκά Τμήματα, παρουσιάζει πολλές ομοιότητες και λίγες διαφορές, αλλά εισάγει τομείς, που τις αποδεσμεύουν από μια πλήρη όσο και στεία θεωρητικοποίηση, αναπροσαρμόζοντας τους επιδιωκόμενους στόχους, παράλληλα με τις διεθνείς εξελίξεις. Μέσα από τη σύνδεση θεωρίας και πράξης, διαπιστώνεται ότι «το

θέατρο είναι μια συνεχής πορεία ανατροπών και δανείων, μια πορεία που αντλεί από το χθες για να σχολιάσει το σήμερα και να προετοιμάσει το έδαφος για το αύριο».¹⁶¹

Στα πλαίσια αυτά, η είσοδος τομέων, όπως η θεατρική αγωγή, η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση και η θεατρική παραγωγή, αποτελούν τα σημαντικότερα νέα στοιχεία που οδηγούν σε νέους δρόμους ανάπτυξης και τις θεατρικές σπουδές. Διεπιστημονικότητα, εξωστρέφεια, δια βίου μάθηση, ειδική αγωγή, δραματική τέχνη, είναι μόνο μερικά από τα νέα επίπεδα, στα οποία οι θεατρικές σπουδές έρχονται να προσθέσουν τη δική τους ιδιαίτερη ματιά και μεθοδολογία για την εξέλιξη της Επιστήμης του θεάτρου και των τεχνών. Στα επίπεδα αυτά αναπτύσσουν προγράμματα και δράσεις και τα τέσσερα ακαδημαϊκά Τμήματα, ώστε να εφοδιάσουν του φοιτητές τους με γνώσεις, δεξιότητες και πρακτικές που θα τους εξασφαλίσουν μια δημιουργική πορεία στην επιστημονική έρευνα και στην επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Με την ανάλυση της μελέτης, κατά την εκτίμησή μας, αναδείχτηκε ως επιδιωκόμενος στόχος των Τμημάτων η ενίσχυση των θεατρικών σπουδών και των παραστατικών τεχνών σε πανεπιστημιακό επίπεδο, δεδομένου ότι η χρονική στιγμή εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής, θα εξασφάλιζε οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και κοινωνικά οφέλη, για πολλούς και διαφορετικούς δρώντες. Συγκεκριμένα, την εποχή που σημειώνεται μεγάλη άνθηση στο θέατρο με τη δημιουργία πολλών θεάτρων, υποστηρίζονται και οι πανεπιστημιακές θεατρικές σπουδές, καθώς με αυτήν τη δημόσια πολιτική μπορεί να επιτευχθεί η επαγγελματική αποκατάσταση των πτυχιούχων σε διάφορους τομείς, όπως στη δημόσια εκπαίδευση ως θεατρολόγοι-εμφυχωτές, , στα θέατρα ως σκηνοθέτες, ηθοποιοί, σκηνογράφοι, ενδυματολόγοι, παραγωγοί. Ως μεταφραστές σε δραματουργικά κείμενα, ως κριτικοί θεάτρου-κινηματογράφου, ως στελέχη σε πολιτιστικές επιχειρήσεις και δημόσιους ή δημοτικούς φορείς, αλλά και ως ακαδημαϊκό επιστημονικό προσωπικό, αφού επιλέξουν τη συνέχιση των σπουδών τους.

Τα οφέλη της δημόσιας πολιτικής, όμως, δεν περιορίζονται στην επαγγελματική αποκατάσταση των θεατρολόγων, δεδομένου ότι από την εφαρμογή της επωφελούνται

¹⁶¹ Πατσαλίδης, ό.π., σ. 318.

οικονομικά και οι οικογένειες των πτυχιούχων, εφόσον ανεξαρτητοποιούνται τα προστατευόμενα μέλη τους. Επωφελούνται, επίσης, εκδότες και συγγραφείς, καθώς εκδίδονται θεατρολογικά κείμενα, προγράμματα θεατρικών παραστάσεων και συγγράμματα για φοιτητές ενώ παράλληλα εξασφαλίζονται επαγγελματικές συνεργασίες με πανεπιστημιακούς και θεατρικούς συγγραφείς. Επιπλέον, επωφελούνται και τα ίδια τα ιδρύματα, εφόσον η χρησιμότητα της συγκεκριμένης δημόσιας πολιτικής αντανακλάται στις προσλήψεις επιστημονικού, διδακτικού, τεχνικού και διοικητικού προσωπικού. Η χρησιμότητα των τεσσάρων Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών καταδεικνύεται από τις πολλαπλές ωφέλειες της συγκεκριμένης δημόσιας πολιτικής οι οποίες εκτείνονται σε πολλά πεδία, ενώ κυριαρχεί η συμβολή τους στην εξέλιξη της επιστήμης του θεάτρου και των τεχνών μέσα από την έρευνα, τη διεθνή κινητικότητα και το διάλογο, τη διεπιστημονικότητα και την εξωστρέφεια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

1. **Βαρζελιώτη, Γ.**, (Επιμ.), (2014), *ΠΑΡΑΒΑΣΙΣ* Επιστημονικό Περιοδικό Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών, τ, 12, Αθήνα.
2. **Γεωργακάκη, Κ.**, (Επιμ.) (2010), *Είκοσι Χρόνια Τμήμα Θεατρικών Σπουδών 1990-2010*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, εκδόσεις ERGO, Αθήνα.
3. **Γλυτζουρής, Α.**, (2001), *Σκηνοθετική Τέχνη στην Ελλάδα. Η ανάδυση και η εδραίωση της τέχνης του σκηνοθέτη στο νεοελληνικό θέατρο*, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
4. **Γλυτζουρής, Α.**, *Ο Χένρικ Ίψεν, ο Κάρολος Κουν και η διαμόρφωση του ελληνικού μοντερνισμού*, στο Δημητριάδης Αντρέας κ.α, *Σκηνική Πράξη στο Μεταπολεμικό Θέατρο. Συνέχειες και Ρήξεις*, (2014), Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο αφιερωμένο στο Νικηφόρο Παπανδρέου, Τμήμα Θεάτρου, Σχολή Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ., εκδόσεις ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2014.
5. **Γραμματικοπούλου, Ε.**, (1996), *Το Νεοελληνικό Θέατρο, 17^{ος}-20^{ος}* , Επιστημονικές Επιμορφωτικές Διαλέξεις, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Φεβρουάριος-Μάρτιος
6. **Γρηγορίου, Ρ.**, (2006), «Ο σκηνοθέτης Τάσος Μπαντής και η συμβολή του στην ανανέωση του θεάτρου: από τον Σωσμένο του Έντουαρντ Μπόντ στον Μικρό Έγιολφ του Ερρίκου Ίψεν», στο Δημητριάδης Α, - Πιπινιά Ιουλία - Σταυρακοπούλου Άννα, (2014-επιμ.), *Σκηνική Πράξη στο Μεταπολεμικό Θέατρο. Συνέχειες και Ρήξεις*, (2014), Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο αφιερωμένο στο Νικηφόρο Παπανδρέου, Τμήμα Θεάτρου, Σχολή Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ., εκδόσεις ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη
7. **Δημητριάδης Α, - Πιπινιά Ιουλία - Σταυρακοπούλου Άννα**, (2014-επιμ.), *Σκηνική Πράξη στο Μεταπολεμικό Θέατρο. Συνέχειες και Ρήξεις*, (2014), Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο αφιερωμένο στο Νικηφόρο Παπανδρέου, Τμήμα Θεάτρου, Σχολή Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ., εκδόσεις ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη
8. **Ευαγγελάτος, Ε.**, (2007), *Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής και η ίδρυση του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος*, Κωνσταντίνος Σβολόπουλος,

- Κωνσταντίνα Ε. Μπότσιου, Ευάνθης Χατζηβασιλείου (Επιμ.), «Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στον εικοστό αιώνα», τομ. ΙΙΙ, εκδόσεις, ΙΔΡΥΜΑ «ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ», Αθήνα.
9. **Ζώρας Γ.**, (2014), *Οι θεατρικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο πριν από την ίδρυση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Αθηνών*, Γωγώ Κ. Βαρζελιώτη (επιμ.), Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, *Από τη χώρα των κειμένων στο βασίλειο της σκηνης*, Αθήνα 26-30 Ιανουαρίου 2011, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Αθήνα.
 10. **Καραφωτάκης, Ε.**, (2007), *Οι Διευρύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο: Ναπολέον Μαραβέγιας, Μιχάλης Τσινιτσιζέλης, (επιμ.) *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτικές, 50 χρόνια*, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.
 11. **Κοντογιάννη, Α.**, (2008), *μαύρη αγελάδα – άσπρη αγελάδα, Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Διαπολιτισμικότητα*, εκδόσεις Τόπος, Αθήνα..
 12. **Κυριακός Κ.**, (2015-επιμ), Πρακτικά του Δ΄ Θεατρολογικού Επιστημονικού Συνεδρίου, *«Το αρχαίο ελληνικό θέατρο και η πρόσληψή του»*, Διοργάνωση: εκδόσεις Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πάτρα
 13. **Μαυρομούστακος, Π.**, (2005), *Το θέατρο στην Ελλάδα 1940-2000. Μια Επισκόπηση*, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.
 14. **Μητούλα, Ρ.**, (2001), *Συνθήκες Διαμόρφωσης της Σύγχρονης Ελληνικής Πόλη*, Κωνσταντίνα Μπότσιου (επιμ.), εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα.
 15. **Μουρέλου, Γ.**, (1985), *Θέματα αισθητικής και φιλοσοφίας της Τέχνης. Οι κοινωνικές βάσεις των Καλών Τεχνών, τόμ. 2^{ος}*, εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα.
 16. **Μπαρμπούση, Β.**, (2014), *Η τέχνη του χορού στην Ελλάδα τον 20^ο αιώνα. Σχολή Πράτσικα: Ιδεολογία-Πράξη και Αισθητική*, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.
 17. **Μπένου, Σ.**, (2008), *Ο νόμος 1268/82 και οι μεταγενέστερες ρυθμίσεις για τα Α.Ε.Ι.*, εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα.
 18. **Παπαδάκης, Ν.**, (2007), *Η Εκπαιδευτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο: Ναπολέον Μαραβέγιας, Μιχάλης Τσινιτσιζέλης, (επιμ.), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτικές, 50 χρόνια*, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.

19. **Παπανδρέου, Ν.**, (Επιμ.), 2004, Οδηγός Σπουδών 2004-2005, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Καλών Τεχνών, Τμήμα Θεάτρου, εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη.
20. **Παπανδρέου, Ν., Βαφειάδη Ε. Καρακώστα Α., Πιπινιά Ι.** (Επιμ.), 2004, Οδηγός Σπουδών 2010-2011, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Καλών Τεχνών, Τμήμα Θεάτρου, εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη.
21. **Πατσαλίδης, Σ.**, (2004), *Θέατρο και Θεωρία, Περί (Υπο)κειμένων και (Δια)κειμένων*, εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη.
22. **Πούχγερ, Β.**, (2011), *Μια εισαγωγή στην επιστήμη του θεάτρου*», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
23. **Πούχγερ, Β.**, (2014), *Τοπίο μέσα στο τοπίο. Το δραματικό κείμενο στη δραματική σκηνή*, στο: Γωγώ Κ. Βαρζελιώτη (επιμ.), Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, *Από τη χώρα των κειμένων στο βασίλειο της σκηνής*, Αθήνα 26-30 Ιανουαρίου 2011, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Αθήνα.
24. **Σπάθης, Δ.**, (2014), *Σκηνική Πράξη στο Μεταπολεμικό Θέατρο. Συνέχειες και Ρήξεις*, (2014), Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο αφιερωμένο στο Νικηφόρο Παπανδρέου, Τμήμα Θεάτρου, Σχολή Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ., εκδόσεις ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη.
25. **Σταματοπούλου-Βασιλάκου**, (1999), *Οι Έλληνες ηθοποιοί:1800-1017. Η δύσβατη πορεία*. Στο: *Σωματείο Ελλήνων Ηθοποιών: Ογδόντα χρόνια 1917-1997*. Σταματοπούλου-Βασιλάκου. Ιστορική αναδρομή από ομάδα θεατρολόγων, εκδόσεις Κ. & Π. ΣΜΠΙΛΙΑΣ, Αθήνα.
26. **Ταμπάκη, Α.**, (1996) Προλογίζει στο *Το Κρητικό και Επτανησιακό Θέατρο*, Ομιλητής: Σπύρος Ευαγγελάτος, *Το Νεοελληνικό Θέατρο, 17^{ος}-20^{ος}* , *Επιστημονικές Επιμορφωτικές Διαλέξεις*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Φεβρουάριος-Μάρτιος, 1996.
27. **Ταμπάκη, Α.**, (2002), *Η νεοελληνική δραματολογία και οι δυτικές της επιδράσεις (18^{ος}-19^{ος} αιώνας)*, εκδόσεις Ergo, Αθήνα.

28. **Ταμπάκη, Α.**, (2005), *Το Νεοελληνικό Θέατρο (18^{ος}-19^{ος} αι.)*, εκδόσεις Δίαυλος, 2005
29. **Τσατσούλης, Δ.**, (1999), *Σημειολογικές Προσεγγίσεις του θεατρικού δρώμενου*, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
30. **Τσιτσιρίδης Στ.**, (2015), *Πρακτικά Δ' Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου*, (Κυριακός επιμ.), εκδόσεις Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα
31. **Τσιάρας Α.**, (2014) *Η αναπτυξιακή διάσταση της Διδακτικής του Δράματος στην Εκπαίδευση*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
32. **Φελοπούλου Σ., Αλτουβά, Α., Μπερνιδάκη, Ε.**, (2015-επιμ.), *Οδηγός Σπουδών, Ακαδημαϊκό έτος 2015-16, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, ΕΚΠ*. Αθήνα

Ξενόγλωσση

1. **Bablet, D.**, (2009), *Εισαγωγή*, στο: Jacqueline Jomaron, *Ιστορία Σύγχρονης Σκηνοθεσίας, 2^{ος} τόμος 1014-1940*, εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη.
2. **Balme, C.B.**, (2012), *Εισαγωγή στις Θεατρικές Σπουδές*, εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα.
3. **Banks, O.**, (1987), *Η κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*, εκδόσεις Παρατηρητής , Θεσσαλονίκη.
4. **Carlson, M.**, (2014), *Performance*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2014
5. **Dusigne, J.F.**, (2002), *Από το θέατρο τέχνης στην τέχνη του θεάτρου. Ανθολογία θεμελιακών κειμένων του 20^{ου} αιώνα*, εκδόσεις ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας
6. **Féral, J.**, (2011), *Théorie et Pratique du théâtre. Au delà des limites*, éd. L'entretemps, Paris.
7. **Jomaron, J.**, *Ιστορία Σύγχρονης Σκηνοθεσίας, 2^{ος} τόμος 1014-1940*, Δαμιανός Κωνσταντινίδης (επιμ.), εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 2009,
8. **Mazower, M.**, (2004), *Σκοτεινή ήπειρος. Ο Ευρωπαϊκός εικοστός αιώνας*, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα.
9. **Μποζίζιο, Ρ.**, (2010), *Ιστορία του Θεάτρου, Α'τόμ.*, Ελίνα Νταρακλίτσα (μεταφρ.-Επιμ.), 2^η έκδ., εκδόσεις ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ-ΘΕΑΤΡΟ, Αθήνα.

10. **Pavis,P.**, (2006), *Λεξικό Θεάτρου*, εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα.
11. **Robson, C.**, (2010), *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα
12. **Σένετ, P.**, (1999), *Η τυραννία της οικειότητας. Ο Δημόσιος και ο Ιδιωτικός χώρος στον δυτικό πολιτισμό*, εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα.
13. **Smith, Ph.**, (2006), *Πολιτιστική Θεωρία. Μια εισαγωγή*, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
14. **Στανισλάσκι, Κωνσταντίν**, *Στο θέατρο δεν αρκεί μόνο το ταλέντο*, στο **Dusigne, J.F.**, (2002), *Από το θέατρο τέχνης στην τέχνη του θεάτρου. Ανθολόγια θεμελιακών κειμένων του 20^{ου} αιώνα*, εκδόσεις ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας

Δημόσια έγγραφα – νόμοι

- Εσωτερικές Αξιολογήσεις Τμημάτων
- ΠΔ. 169/84
- Π.Δ. 527/1989
- Π.Δ. 132/10-4-1990
- ΠΔ 344/94
- ΠΔ.13/2000
- ΠΔ.115/2000
- Π Δ 138/2002
- ΠΔ. 118/2003
- Π.Δ. 105/2009
- ΠΔ.70/2013
- ΠΔ.70/2013
- Προγράμματα Σπουδών Τμημάτων
- Ν.1268/1982
- Ν. 2539/1997
- Ν.4009/2011
- Ν. 4386/2016

- Υ.Α. 67859/Β1/2006
- External Evaluation Report (Εκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης), Τμήμα Θεάτρου Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Μάρτιος 2010.

Διαδικτυακοί χώροι- αναφορές

1. Διδάκτορες Τμήματος ΤΘΣ ΕΚΠΑ, βλ. Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.theatre.uoa.gr/spoydes/metaptyxiakes-spydes/didaktoriko-diplwma/didaktore-toy-tmimatos.html>, [Πρόσβαση 25.09.2016]
2. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Επιστημονικές, Επιμορφωτικές διαλέξεις, Διαθέσιμο στη δ/νση: http://www.theaterst.upatras.gr/wp-content/uploads/2015/05/PUCHNER_Episteme_Theatrou_2014.pdf, [Πρόσβαση 17.06.2016]
3. Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας, σελ.11. Διαθέσιμο στη δ/νση: http://www.tovima.gr/files/1/2013/10/23/vivlio_ekthesis_2012-2013.pdf [Πρόσβαση 9.07.2016 & 22.08.2016].
4. Πανεπιστημίου Πατρών, *Η επιστήμη του θεάτρου στον 21^ο αιώνα*, εκδόσεις ΚΙΧΛΗ, Αθήνα, 2014, σελ. 12, Διαθέσιμο στο <file:///C:/Users/Support/Downloads/M01.006.0.pdf>, [Πρόσβαση 11.09.2016]
5. Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, *Από τη χώρα των κειμένων στο βασίλειο της σκηνής*, Αθήνα 26-30 Ιανουαρίου 2011, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Αθήνα, 2014, Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://20theatre.files.wordpress.com/2011/01/programmateliko.pdf> [Πρόσβαση 17-6-16]
6. Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας και Πιστοποίησης στην Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ανώτατη Εκπαίδευση (Α.Δ.Ι.Π.), Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.thea.auth.gr/the-school-of-drama/external-evaluation-2014> [Πρόσβαση 25.8.16.]
7. Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας Α.Π.Θ (Μ.Ο.Δ.Ι.Π.), *Εκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης 2010-2014, Αυτοαξιολόγηση Α.Π.Θ.*, Αναθεωρημένη έκδοση Ιούλιος 2014,. Διαθέσιμο στη δ/νση: https://qa.auth.gr/documents/modip/Exoteriki_Axiologisi.pdf, [Πρόσβαση 04.09.16, 1.26, μμ.]
8. Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, *Από τη χώρα των κειμένων στο βασίλειο της σκηνής*, Αθήνα 26-30 Ιανουαρίου 2011, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Αθήνα, 2014, Διαθέσιμο

- στη δ/νση: <http://20theatre.files.wordpress.com/2011/01/programmateliko.pdf>
[Πρόσβαση 17-6-16]
9. Βλ. ' *Επετηρίδα , Πανεπιστημιακού έτους 2012-13*, Πρυτανεία Θεοδοσίου Ν. Πελεγγρίνη, Αθήνα, 2014, σσ. 6-19, Διαθέσιμο στη δ/νση: http://www.uoa.gr/fileadmin/user_upload/PDF-files/organa/Epethrida_2014.pdf, [Πρόσβαση 08.07.2016]
 10. *ΠΑΡΑΒΑΣΙΣ Επιστημονικό Περιοδικό Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών*, τ, 12, Αθήνα, 2014, Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.theatre.uoa.gr/ereyna/ekdoseis/parabasis/parabasis-online.html>
[Πρόσβαση 4.09.2016.]
 11. Διδάκτορες ΤΘ του ΑΠΘ, βλ Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.thea.auth.gr/postgraduate-studies/> [Πρόσβαση 25.08.2016)
 12. Εκπαίδευση και Επαγγελματική Κατάρτιση, Βλ. Διαθέσιμο στη δ/νση: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5_13.3.html [Πρόσβαση 31.08.16]
 13. Διδάκτορες ΤΘΣ του ΤΘΣ Πατρών, βλ Διαθέσιμο στη δ/νση: http://www.theaterst.upatras.gr/?page_id=235 [Πρόσβαση 19.0.16]
 14. Πρακτικά του Δ΄ Θεατρολογικού Επιστημονικού Συνεδρίου, Διοργάνωση: Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα 2015, σελ. xiv, Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.theaterst.upatras.gr/wp-content/uploads/2015/11/%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%94%CE%A1%CE%99%CE%9F-%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%9F.pdf> [Πρόσβαση 22.09.2016],
 15. Τμήμα Θεατρικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου , *Πρόγραμμα σπουδών ακαδημαϊκού έτους 2011-2012*, Ναύπλιο, 2011, Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://ts.uop.gr/gr/proptixiakes/analitiko>, [Πρόσβαση 10.09.2016].
 16. Διδάκτορες Τμήματος ΤΘΣ του ΠΑΠΕΛ: Μαργαρίτη Αλεξία, Νταρακλίτσα Ελένη, Βίτσου Μαγδαληνή, Κωστή Αικατερίνη, βλ Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://ts.uop.gr/gr/didaktors/didak>, [Πρόσβαση 6.09.2016]
 17. «*Μεταδιδάκτορες*», Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Σχολής Καλών Τεχνών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Βλ. Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://ts.uop.gr/gr/didaktors/metad>, [Πρόσβαση 6.09.2016]
 18. ΤΘΣ του ΠΑΠΕΛ, *Θεάτρον-Πόλις*, Επιστημονικό περιοδικό , βλ, Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://ts.uop.gr/gr/ekdosis> [Πρόσβαση 16.09.2016]

19. ΤΘΣ του ΠΑΠΕΛ, *Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών 2016-2017*, Ναύπλιο, 2015, Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://ts.uop.gr/gr/proptixiakes/analitiko> [Πρόσβαση 16.09.2016]
20. Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Επίτιμοι Διδάκτορες Τμήματος, Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://ts.uop.gr/gr/didaktors/epit> [Πρόσβαση 25.10.2016]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Π.Β.1. Προγράμματα σπουδών Τ.Θ.Σ. ΕΚΠΑ

Ακαδημαϊκό έτος 1990-91	Ακαδημαϊκό έτος 2003-2004	Ακαδημαϊκό έτος 2015-2016
A. Θεατρολογικά	A. Θεατρολογικά	A. Θεατρολογικά
Το θέατρο της Αρχαιότητας (Α', Β', Γ & Δ')	Το θέατρο της Αρχαιότητας (Α',Β',Γ', Δ',Ε', ΣΤ,)	Το θέατρο της Αρχαιότητας (Α',Β',Γ', Δ',Ε', ΣΤ,)
Το ελληνικό θέατρο των νεώτερα χρόνων (Α', Β', Γ', Δ')	Το ελληνικό θέατρο των νεώτερων χρόνων (Α', Β', Γ' Δ')	Το ελληνικό θέατρο των νεώτερων χρόνων (Α', Β', Γ', Δ')
Το ευρωπαϊκό θέατρο των νεώτερων χρόνων (Α', Β', Γ')	Ιστορία του ευρωπαϊκού θεάτρου(Α', Β', Γ', Δ')	Ιστορία του ευρωπαϊκού θεάτρου(Α',Β', Γ', Δ')
Θεωρία θεάτρου	Ευρωπαϊκή Δραματολογία (Α', Β', Γ', Δ')	Ευρωπαϊκή Δραματολογία (Α', Β', Γ', Δ')
Η θεατρική παράσταση	Θεωρία του Θεάτρου και του δράματος (Α', Β')	Σεμινάριο (Δ' έτος)
Εισαγωγή στη Θεατρολογία	Εισαγωγή στη θεατρική πράξη (Α',Β')	Εισαγωγή στη θεατρική αγωγή (Α', Β')
Εισαγωγή στην Υποκριτική και Σκηνοθεσία	Εισαγωγή στην Τέχνη Του θεάτρου	Θεωρία του Θεάτρου και του δράματος (Α', Β')
Εισαγωγή στη Σκηνογραφία	Εισαγωγή στην Ιστορία της υποκριτικής και της σκηνοθεσίας (Α',Β')	Εισαγωγή στη διδακτική της θεατρικής πράξης(Α', Β')
Εισαγωγή στη Σκηνογραφία	Εισαγωγή στην Σκηνογραφία, θεατρική αρχιτεκτονική και ενδυματολογία (Α',Β')	Εισαγωγή στην Ιστορία της υποκριτικής και της σκηνοθεσίας (Α',Β')
Εισαγωγή στη θεατρική αρχιτεκτονική	Εισαγωγή στην επιστημονική μεθοδολογία της θεατρολογίας	Εισαγωγή στην Σκηνογραφία, θεατρική αρχιτεκτονική και ενδυματολογία (Α',Β')
Σεμινάριο (7 ^ο -8 ^ο εξάμηνο).	Σεμινάριο (Δ' έτος)	Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας (Α', Β')
	Θεωρία και φιλοσοφία του δράματος (Α', Β')	Ιστορία της Τέχνης (Α', Β')

B. ΑΛΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ	B. ΑΛΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ιστορία του Κινηματογράφου, θεωρία και πράξη (Α', Β')
Αρχαία Ελληνικά-Γλωσσική επεξεργασία (Α', Β', Γ', Δ') Λατινικά (Α' & Β')	Αρχαία ελληνικά –Γλωσσική Επεξεργασία (Α',Β', Γ') Λατινικά	Πρακτική άσκηση Εισαγωγή στην τέχνη του θεάτρου
Α' ξένη Γλώσσα (Α', Β', Γ', Δ')	Θεωρία λογοτεχνίας (Α', Β')	Εισαγωγή στη μεθοδολογία της θεατρολογικής έρευνας
Θεωρία της Λογοτεχνίας	Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (Α', Β')	Φιλοσοφία του θεάτρου και του δράματος
Εισαγωγή στη Νεοελληνική Λογοτεχνία (10 ^{ος} -20 ^{ος} αι.) Ιστορία της Τέχνης	Ιστορία της Τέχνης (Α', Β')	Αρχαία Ελληνικά Α'
	Η νεοελληνική τέχνη και η δομή της Εισαγωγή στη γλωσσολογία	Θεωρία λογοτεχνίας Εισαγωγή στα είδη του μουσικού θεάτρου
	Διδακτική μεθοδολογία	Ιστορία και πολιτισμός της νεότερης Ευρώπης (1492-1789)
Νεοελληνική γλώσσα και η Δομή της (Α' & Β')	Παιδαγωγική	Ιστορία και πολιτισμός της σύγχρονης Ευρώπης (1789-1945)
	Ψυχολογία	Ιστορία νεοελληνικού θεάτρου Ε' Ιστορία του σύγχρονου ευρωπαϊκού και αμερικάνικου θεάτρου

ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΜΟΗΜΑΤΩΝ : 33	ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΜΟΗΜΑΤΩΝ : 46	ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΜΟΗΜΑΤΩΝ : 46
--	--	--

B(α). Επιλογής Θεατρολογικά	B (α). Επιλογής Θεατρολογικά	B. Επιλογής Μαθήματα:
Θεωρία του Θεάτρου (Β')	Το θέατρο του 20 ^{ου} αι.	Τοπική Ιστορία Θεάτρου
Θεατρολογικά θέματα από την τρέχουσα έρευνα	Ιστορία των θεωριών του θεάτρου και	Καραγκιόζης και λαϊκός πολιτισμός

Η θεατρική κριτική	του δράματος Η θεατρική κριτική	Ένας θίασος. Δημιουργούμε ένα θίασο Β΄
Εισαγωγή στο μουσικό θέατρο	Εισαγωγή στο μουσικό θέατρο	Ντοκιμαντέρ: Θεωρία και Πράξη
Β (β). ΑΛΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	Θέματα από την τρέχουσα έρευνα και άλλες προσφορές	Το θέατρο του Ζαν Ζενέ
Λογοτεχνία της Αρχαιότητας	Β (β). ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΛΛΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ	Ιστορία Αποικιοκρατίας 19 ^{ος} -20 ^{ος} αι.
Βυζαντινή Λογοτεχνία	Λογοτεχνία της Αρχαιότητας	Carlo Goldoni: Κείμενα και παραστάσεις
Ιστορία της Τέχνης (Β΄)	Βυζαντινή Λογοτεχνία	Erasmus B, Contemporary Greece: History, Arts and Letters
Ιστορία της Μουσικής	Θέματα από την ιστορία της Τέχνης	Σκηνοθεσία Β΄
Κοινωνιολογία	Θέματα από την ιστορία της Μουσικής	Σκηνογραφία-Ενδυματολογία Β΄
Παιδαγωγική	Αρχαία Ιστορία	Υποκριτική-Αυτοσχεδιασμός
Ψυχολογία	Ιστορία της Ευρώπης	Ζητήματα ετερότητας
Αισθητική	Κοινωνιολογία	Λατινική φιλολογία & Μεσαιωνική
Β΄ Ξένη Γλώσσα	Θέματα Παιδαγωγικής	Αρχαία Ελληνικά-Κωμωδία
Ξένες Λογοτεχνίες (Αγγλική, Γαλλική, Γερμανική) Γλωσσολογία (Θεωρία της Γλώσσας)	Θέματα Ψυχολογίας Θέματα Αισθητικής	Εισαγωγή στην Πληροφορική Γ. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ & ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
Λαογραφία	Ξένες Γλώσσες και Λογοτεχνίες	Ο θεατρολόγος-εμψυχωτής. Διδακτική άσκηση στο σχολείο
Κοινωνική Λαογραφία	Θέματα Γλωσσολογίας	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

Διδακτική μεθοδολογία	Θέματα Λαογραφίας	Κοινωνική ψυχολογία II
Ελεύθερη επιλογή (2 από όλο το Πανεπιστήμιο).	Θέματα Κοινωνικής Λαογραφίας	Παιδαγωγική Παιδαγωγική Ψυχολογία
Σύνολο Μαθημάτων Επιλογής για λήψη πτυχίου : 11 (25%)	Σύνολο Μαθημάτων Επιλογής για λήψη πτυχίου: 12 (25%) <u>Γ. Υποχρεωτικά κατ' Επιλογή</u> (δεν εντάσσονται σε εξάμηνα, αλλά σε χειμερινό και εαρινό και ο φοιτητής υποχρεούται να επιλέξει να τα παρακολουθήσει όποιο εξάμηνο επιθυμεί.	Σύνολο Μαθημάτων Επιλογής για λήψη πτυχίου: 12 (25%) Γ. Τα υποχρεωτικά κατ' επιλογή μαθήματα Προηγούμενων ετών εντάχθηκαν στα υποχρεωτικά μαθήματα κατόπιν της υλοποίησης του Προγράμματος Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας (2013-14).
	Εισαγωγή στον Κινηματογράφο (Α' και Β') (συμπεριλαμβάνονται στα 58)	-----
----- ----	Θεατρική Αγωγή (Α' και Β') (συμπεριλαμβάνονται στα 58)	-----
Ακαδημαϊκό έτος: 1990-91	Ακαδημαϊκό έτος: 2003-2004	Ακαδημαϊκό έτος:2015-2016
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ: 44 ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ: 58 ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ: 58 ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Π.Β.2. : Διδάκτορες και τίτλοι διδακτορικών διατριβών του Γ.Θ.Σ του ΕΚΠΑ:

1. Ιωάννα Αλεξανδρή, «Η λειτουργία των σκηνικών αντικειμένων στη δραματουργία της μεταπολιτευτικής περιόδου»
2. Σοφία Αλεξιάδου, «Θέατρο και φως: ιστορία και πρωταγωνιστές του θεατρικού φωτισμού στην Ελλάδα»
3. Ευαγγελία Ανδριτσάνου, «Ο Διονύσιος Ταβουλάρης και η συμβολή του στο νεοελληνικό θέατρο»
4. Σοφία Βασιλείου, «Οι επιδράσεις του γερμανικού θεάτρου στο νεοελληνικό θέατρο κατά τον 19^ο και ως τα μέσα του 20^ο αιώνα»
5. Πέτρος Βραχιώτης, «Το θέατρο στους τόπους εξορίας: Μεταξική δικτατορία – Εμφύλιος πόλεμος – Επταετία»
6. Ελευθερία Γεωργακάκη, «Οι μεταφράσεις του Ευριπίδη στα ελληνικά στον 20^ο αιώνα»
7. Ελένη Γεωργίου, «Οι σκηνοθεσίες των έργων του Pirandello στην ελληνική σκηνή, από το Β΄ Παγκόσμιο έως το τέλος του 20^ο αιώνα»
8. Αφροδίτη Δημοπούλου, «Η πρόσληψη των Άγγλων θεατρικών συγγραφέων του 20^ο αιώνα στην Ελλάδα (1945-2000)»
9. Ελένη Δουνδουλάκη, «Η σκηνογραφία και η ενδυματολογία στην Εθνική Λυρική Σκηνή κατά την τριακονταετία 1944-1974»
10. Ελένη Καμηλάρη, «Ραδιοφωνικές διασκευές θεατρικών έργων στην ΕΙΡ από το 1953 έως το 1967: Στρατηγικές διασκευής»

11. Κλεάνθη Καραγιαννοπούλου, «Οι ελλαδικοί θίασοι και οι Ελλαδίτες ηθοποιοί που έδρασαν στην Κύπρο από το 1878 έως και το 1955»
12. Χριστιάννα Καραποστόλου, «Η ελληνική φαρσοκωμωδία: ένταξη και λειτουργία του είδους στο νεοελληνικό θέατρο: συγγραφείς – έργα – παραστάσεις (1945-1967)»
13. Ηρώ Κατσιώτη, «Ο ηθοποιός Ευάγγελος Παντόπουλος και η συνεισφορά του στο νεοελληνικό θέατρο του 19^{ου} αιώνα»
14. Πέτρος Κοκόζης, «Οι δραματικές σχολές στην Ελλάδα (1900-1974) και η συμβολή τους στη θεατρική εκπαίδευση»
15. Βασίλης Κοσμόπουλος, «Το ελληνικό θεατρικό έργο στον ελληνικό κινηματογράφο»
16. Σπυρίδων Κυβέλος, «Το θέατρο του παραλόγου και ο ευρωπαϊκός κινηματογράφος. Μία σύνδεση του έργου των Μπέκετ, Ιονέσκο με τις ταινίες των Βιγκό, Μπέργκμαν, Ντράγιερ, Ταρκόφσκι, Φελίνι»
17. Περιστέρα Κύργια, «Το έγκλημα στη νεοελληνική δραματουργία»
18. Ζωή Λυμπεροπούλου, «Μαρία Κάλλας: Λυρικό θέατρο, μουσικοδραματική πράξη και ελληνικότητα»
19. Αντιγόνη Μανασσή, «Τυπωμένα θεατρικά έργα 1880-1900. Αναλυτική βιβλιογραφία και σκιαγράφιση των δραματικών ειδών»
20. Αικατερίνη Μανωλέα-Πιτσιώρη, «Η Μικρασιατική καταστροφή στο νεοελληνικό θέατρο του 20^{ου} αιώνα»
21. Παναγιώτης Μιχαλόπουλος, «Το θέατρο στην Ελλάδα: 1940-1950»
22. Όλγα Μοσχοχωρίτου, «Τυπωμένα θεατρικά έργα: 1940-1974»
23. Ειρήνη Μουντράκη, «Η πρόσληψη του Κάρλο Γκολντόνι στην Ελλάδα»
24. Ολυμπία Παλληκάρη, «Η ιστορία του θεάτρου της Θεσσαλονίκης από την πρώτη εμφάνισή του έως το 1961»

25. Μαρία Παναγιωτοπούλου, «Ο θεατρικός Παύλος Νιρβάνας»
26. Κομνηνός Παπαδημητρίου, «Θεατρικά έργα για παιδιά (από τη δεκαετία του '30 έως τη δεκαετία του '80)»
27. Όλγα Παπαζαφειροπούλου, «Το θέατρο των Ελλήνων μεταναστών στην Αυστραλία»
28. Σπυρίδων Πετρίτης, «Η πρόσληψη του θεάτρου του παραλόγου στην Ελλάδα»
29. Αγγελική Πούλου, «Η χρήση των νέων τεχνολογιών ήχου και εικόνας στη σκηνοθεσία του αρχαίου δράματος στην Ευρώπη από το 1980. Ο 'τεχνολογικός' κώδικας. Διακυβεύματα σε σχέση με την οικεία φύση του αρχαίου δράματος» [Με συνεπίβλεψη του Παν. Αθηνών και του Université de la Sorbonne Nouvelle-Paris III]
30. Μαρία Σεχοπούλου, «Ο Στρίντμπεργκ στην Ελλάδα. Ένας αιώνας πρόσληψης»
31. Κωνσταντίνα Σταματογιαννάκη, «Η ζωή και το έργο του Θεόδωρου. Ν. Συναδινού»
32. Μαρία Σπυροπούλου, «Ιστορία του θεάτρου στην εκπαίδευση στον ελληνικό χώρο (1900-1940)»
33. Ελένη Τιμπλαλέξη, «Η δραματοποίηση στο σχολικό περιβάλλον: αναλογικά και εικονικά παιχνίδια ρόλων στην παιδαγωγική διαδικασία»
34. Θεοδώρα Φίλιππα, «Η παρουσία και η λειτουργία των σκηνοθετικών οδηγιών στο νεοελληνικό θέατρο»
35. Μαρία Χουλιαρά, «Ο Νικόλαος Λάσκαρης και η προσφορά του στο νεοελληνικό θέατρο»
36. Ανδρέας Χρυσοστόμου, «Η Κυπριακή δραματουργία μετά την Ανεξαρτησία»

Π.Β.3. : Μέλη ΔΕΠ Τμήματος Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ

Α/α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝ ΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΑΔΑ	ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΕΤΟΣ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ
1	Άννα Ταμπάκη	Καθηγητής	<i>Θεατρολογία-Ιστορία του Θεάτρου (με Προεκτάσεις στη Συγκριτική Ιστορία των Ιδεών) με ιδιαίτερη έμφαση στο 18ο και 19ο αιώνα</i>	13.12.2004
2	Πλάτων-Ζαχαρίας Μαυρομούστακος	Καθηγητής	<i>Θεατρολογία-Ιστορία του Θεάτρου του 20ου αιώνα</i>	2.2.2007
3	Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου,	Καθηγητής	<i>Θεατρολογία-Ιστορία και Βιβλιογραφία του Νεοελληνικού Θεάτρου</i>	2.12.2009
4	Ιωσήφ Βιβιλάκης	Καθηγητής	<i>Θεατρολογία-Ιστορία του Θρησκευτικού Θεάτρου του Μεσαίωνα και των Νεοτέρων Χρόνων</i>	8.2.2013
5	Κυριακή Πετράκου	Καθηγητής	<i>Θεατρολογία-Ιστορία του Ελληνικού και Ευρωπαϊκού Θεάτρου με ιδιαίτερη έμφαση στον 19ο αιώνα</i>	24.5.2013
6	Μηνάς Αλεξιάδης	Αναπληρωτής Καθηγητής	<i>Ιστορία του Μουσικού Θεάτρου με έμφαση στην Όπερα</i>	30.3.2011
7	Κωνσταντίζα Γεωργακάκη	Επίκουρος Καθηγητής-Μόνιμος	<i>Θεατρολογία-Ιστορία του Ελληνικού Θεάτρου με ιδιαίτερη έμφαση στην Ιστορία του Θεάτρου των Αθηνών 19ος-αρχές 20ου αιώνα</i>	10.8.2010
8	Ευανθία Στιβανάκη	Επίκουρος Καθηγητής-Μόνιμος	<i>Θεατρολογία-Ιστορία του Ελληνικού Θεάτρου με ιδιαίτερη έμφαση στο Θέατρο της Επαρχίας</i>	10.8.2010
90	Ευανθία Στεφανή	Επίκουρος Καθηγητής-Μόνιμος	<i>Ιστορία και Θεωρία του Κινηματογράφου</i>	5.12.2011
10	Άννα Καρακατσούλη	Επίκουρος Καθηγητής-Μόνιμος	<i>Ιστορία και Πολιτισμός της Ευρώπης και της Ελλάδας των Νεοτέρων Χρόνων</i>	18.5.2012

11	Γεώργιος Πεφάνης	Επίκουρος Καθηγητής-Μόνιμος	Γεώργιος Πεφάνης <i>Θεατρολογία-Θεωρίες και Ερμηνείες του Δράματος με ιδιαίτερη έμφαση στον 19ο και 20ο αιώνα</i>	18.5.2012
12	Αικατερίνη Διαμαντάκου	Επίκουρος Καθηγητής-Μόνιμος	<i>Θεατρολογία-Θεωρία και Θεατρολογική Ανάλυση της Αρχαίας Δραματολογίας με έμφαση στην Αρχαία Κωμωδία</i>	7.5.2013
13	Εμμανουήλ Στεφανίδης	Επίκουρος Καθηγητής-Μόνιμος	<i>Ιστορία της Τέχνης της Ευρώπης και της Ελλάδας με ιδιαίτερη έμφαση στον 19ο και 20ο αιώνα</i>	8.2.2010
14	Γρηγόριος Ιωαννίδης	Επίκουρος Καθηγητής-Μόνιμος	<i>Θεατρολογία-Ιστορία του Νεοελληνικού Θεάτρου με ιδιαίτερη έμφαση στην Ανάλυση Ρεπερτορίου</i>	4.7.2011
15	Σοφία Φελοπούλου	Επίκουρος Καθηγητής-Μόνιμος	<i>Θεατρολογία-Ευρωπαϊκή Δραματολογία των Νεωτέρων Χρόνων</i>	22.7.2011
16	Ξένια Γεωργοπούλου	Επίκουρος Καθηγητής-Μόνιμος	Ξένια Γεωργοπούλου, Θεατρολόγος, (υπό διορισμό)	
17	Γεωργία Βαρζελιώτη	Λέκτορας	<i>Θεατρολογία-Ιστορία του Ελληνικού Θεάτρου του 16ου και 17ου αιώνα</i>	22.9.2009
18	Αλεξία Αλτουβά,	Λέκτορας	Θεατρολογία-Ιστορία και θεωρία της Υποκριτικής	
19	Ιωάννα Ρεμεδιάκη	Λέκτορας	Θεατρολογία _αρχαίο Θέατρο: Ιστορία και παράσταση	

Π.Β.4. Ομότιμοι Καθηγητές Τμήματος Θεατρικών Σπουδών

Α/α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΓΝΩΣΤΙΚΟ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ/ή ΑΝΤΙΚ. ΕΡΕΥΝΑΣ
1	Άγγελος Δεληβοριάς	Ιστορικός	της	Ιστορία της Τέχνης
2	Σπυρίδων Ευαγγελάτος	Θεατρολόγος-Σκηνοθέτης		Σκηνοθεσία

3	Αγγελική Μαράκα	Θεατρολόγος	Θεατρολογία – Ευρωπαϊκή Δραματολογία των νεώτερων χρόνων, 16ος – 20ός αι.
4	Χρυσάνθη Μαλτέζου	Θεατρολόγος	Ιστορία της περιόδου της Βενετοκρατίας
5	Σάββας Γώγος	Θεατρολόγος	Θεατρολογία - θέατρο της αρχαιότητας με ιδιαίτερη έμφαση στα στοιχεία της όψεως
6	Ελένη Φεσσά-Εμμανουήλ	Αρχιτέκτονας	Ιστορία της θεατρικής αρχιτεκτονικής και σκηνογραφίας
7	Νάσιος Βαγενάς	Θεατρολόγος	Θεωρία και Κριτική της Λογοτεχνίας
8	Βάλτερ Πούχνερ	Θεατρολόγος	<i>Θεατρολογία-Θεωρία του Θεάτρου</i>

Σημείωση: Ομότιμος Καθηγητής είχε ανακηρυχθεί από το ΤΘΣ και ο εκλιπών θεατρολόγος Δημήτριος Σπάθης.

Π.Β.5. : Επίτιμοι διδάκτορες Τμήματος Θεατρικών Σπουδών

Α/α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΕΤΟΣ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗΣ
1	Μάριος Πλωρίτης	Συγγραφέας,	2000
2	Κώστας Πασχάλης	Βαρύτονος	2003
3	Ελένη Χατζηαργύρη	Ηθοποιός και Καθηγήτρια υποκριτικής της Δραματικής Σχολής του Εθνικού Θεάτρου	2004
4	Marvin Carlson	Καθηγητής Θεατρολογίας του City University, Νέα Υόρκη, Η.Π.Α.,	2005
6	Κωνσταντίνος Γεωργουσόπουλος	Φιλολόγος και κριτικός θεάτρου	2006
6	Λυκούργος Καλλέργης	Ηθοποιός	2007
7	Peter Stein	Σκηνοθέτης, Γερμανία	2012
8	Διονύσης Φωτόπουλος	Σκηνογράφος	2012

Π.Β.6. : Πρόγραμμα σπουδών Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011-2012

1. Εισαγωγή στην τέχνη του θεάτρου
2. Ανάγνωση θεατρικών παραστάσεων
3. Δραματολογία Ι
4. Δραματολογία ΙΙ
5. Ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου Ι
6. Ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου ΙΙ
7. Το θέατρο της αρχαιότητας Ι
8. Το θέατρο της αρχαιότητας ΙΙ
9. Ιστορία του παγκοσμίου θεάτρου Ι
10. Ιστορία του παγκοσμίου θεάτρου ΙΙ
11. Ιστορία του παγκοσμίου θεάτρου ΙΙΙ
12. Ιστορία του παγκοσμίου θεάτρου ΙV
13. Ιστορία του παγκοσμίου θεάτρου V
14. Κείμενα θεωρίας θεάτρου Ι
15. Κείμενα θεωρίας θεάτρου ΙΙ
16. Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης
17. Μορφές θεατρικών χώρων
18. Εισαγωγή στη γραπτή επιστημονική εργασία

ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

1. Το θέατρο για παιδιά και νέους
2. Ψυχολογία των ομάδων
3. Στοιχεία Παιδαγωγικής
4. Διδακτική του θεάτρου: Θεατρικό παιχνίδι
5. Διδακτική του θεάτρου: Δραματοποίηση
6. Διδακτική του θεάτρου: Το θέατρο στο σχολείο

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

1. Στοιχεία σκηνογραφίας-ενδυματολογίας
2. Στοιχεία υποκριτικής
3. Σκηνοθετικές προσεγγίσεις

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά

Κατεύθυνση δραματολογίας-παραστασιολογίας

Η κατεύθυνση απευθύνεται σε φοιτητές με θεωρητικά κυρίως ενδιαφέροντα, προσανατολισμένα στην ανάλυση του δραματικού κειμένου και της θεατρικής παράστασης. Εξοπλίζει τους φοιτητές προκειμένου να ασχοληθούν με τη θεατρολογική έρευνα και την ακαδημαϊκή σταδιοδρομία, ή να εργαστούν σε θεατρικούς οργανισμούς ως δραματολόγοι και επιμελητές εντύπων προγραμμάτων, ή να συνεργαστούν με εφημερίδες και περιοδικά ως θεατρικοί συντάκτες και κριτικοί, ενώ παράλληλα προσφέρει θεωρητική υποστήριξη σε όσους έχουν σκηνοθετικά ενδιαφέροντα. Όσοι ακολουθούν αυτήν την κατεύθυνση πρέπει να περάσουν το προαπαιτούμενο μάθημα της κατεύθυνσης (Σύγχρονες θεωρίες κειμένου και δράματος, 5ο εξάμηνο) και, στη συνέχεια να επιλέξουν τα **22** μαθήματα ειδίκευσης από τον κύκλο Δραματολογίας-Παραστασιολογίας και **5** μαθήματα από άλλες κατευθύνσεις.

1. Δραματουργικές αναλύσεις: Η δραματουργία του Ίψεν
2. Δραματουργικές αναλύσεις: Η δραματουργία του Κλάιστ
3. Δραματουργικές αναλύσεις: Η δραματουργία του Τσέχωφ
4. Δραματουργικές αναλύσεις: Οι κωμωδίες του Μολιέρου
5. Ειδικά ζητήματα του παγκοσμίου θεάτρου: Το γερμανόφωνο θέατρο (19ος αι.)
6. Ειδικά ζητήματα παγκοσμίου θεάτρου: Εισαγωγή στο ρωσικό θέατρο
7. Ειδικά ζητήματα παγκοσμίου θεάτρου: Το ιρλανδικό θέατρο
8. Ειδικά ζητήματα αρχαίου δράματος I: Εμβάθυνση στο θέατρο των τραγικών
9. Ειδικά ζητήματα αρχαίου δράματος II: Οιδίπους Τύραννος

10. Ειδικά ζητήματα αρχαίου δράματος: Η πρόσληψη του αρχαίου δράματος τον 19ο αι.
11. Σύγχρονο γερμανόφωνο θέατρο
12. Σκηνοθετικά ρεύματα στην Ευρώπη I
13. Σκηνοθετικά ρεύματα στην Ευρώπη II
14. Η ελληνική κωμωδία και τα πρότυπά της στο 19ο αιώνα
15. Το θέατρο στην Ελλάδα της Μπελ Επόκ: Η λαϊκή παράδοση στο θέατρο του δημοτικισμού
16. Οι τέχνες και το θέατρο του Ρομαντισμού στην Ευρώπη και στην Ελλάδα
17. Το παραμύθι στην εμπύχωση των ομάδων
18. Ευρωπαϊκή κωμωδία. Από την πράξη στη θεωρία
19. Θεωρία και πρακτική της θεατρικής μετάφρασης
20. Ειδικά ζητήματα δραματολογίας: Εισαγωγή στο θέατρο του Σαίξπηρ
21. Ειδικά ζητήματα δραματολογίας: Το θέατρο του Πιραντέλλο
22. Συγκριτική δραματολογία: Πρόσληψη αρχαίου δράματος στην ευρωπαϊκή δραματουργία
23. Συγκριτική δραματολογία: Η αναπαράσταση της ιστορίας
24. Θεωρίες υποκριτικής: Υποκριτική και θεατρικός χώρος
25. Θεωρίες υποκριτικής: Η τέχνη του ηθοποιού: Από τον Στανισλάφσκι στον Καστελλούτσι
26. Ζητήματα θεατρικής αισθητικής: Ντανταϊσμός και θέατρο
27. Ειδικά ζητήματα παγκοσμίου θεάτρου: Γυναίκες και θέατρο
28. Ειδικά ζητήματα παγκοσμίου θεάτρου: 'Λαϊκά' θεάματα και είδη στο δυτικό θέατρο, 19ος αι.
29. Εισαγωγή στην όπερα
30. Σεμινάριο δραματουργικής γραφής
31. Κριτική ανάλυση θεατρικών παραστάσεων I
32. Ειδικά ζητήματα θεωρίας της λογοτεχνίας I: Λογοτεχνία και Εικαστικές Τέχνες
33. Ειδικά ζητήματα θεωρίας της λογοτεχνίας II: Θεωρίες Κειμένου/Δράματος, β: Αναγνώσεις από τον ύστερο 20ό αιώνα
34. Ειδικά ζητήματα λογοτεχνίας I: Τα σαιξπηρικά σονέτα (1609)
35. Ειδικά ζητήματα νεοελληνικής λογοτεχνίας I: Πρωτοπρόσωπες αφηγήσεις και δραματικοί μονόλογοι στη νεοελληνική λογοτεχνία

36. Ειδικά ζητήματα νεοελληνικής λογοτεχνίας II: Η ανάγνωση της ποίησης: Η απαγγελία ως ερμηνεία
37. Ειδικά ζητήματα νεοελληνικής λογοτεχνίας III: Κ.Π. Καβάφης: Τα 'θεατρικά ποιήματα'

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑΣ-ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Η κατεύθυνση απευθύνεται σε όσους ενδιαφέρονται για τον σκηνογραφικό σχεδιασμό και την ενδυματολογία, και γενικότερα για το εικαστικό μέρος της θεατρικής παράστασης, καθώς επίσης και σε όσους έχουν κλίση για τις σκηνογραφικές κατασκευές και για την τεχνολογία της σκηνής. Όσοι ακολουθούν αυτήν την κατεύθυνση, πρέπει να περάσουν το **προαπαιτούμενο μάθημα της κατεύθυνσης** (Εισαγωγή στη σκηνογραφία-ενδυματολογία, 2ο εξάμηνο) και, στη συνέχεια, να επιλέξουν **22** ακόμη μαθήματα ειδίκευσης (από τον κύκλο Σκηνογραφίας-Ενδυματολογίας) και 5 συμπληρωματικά θεατρολογικά μαθήματα (από τον κύκλο Δραματολογίας-Παραστασιολογίας).

1. Εισαγωγή στη σκηνογραφία-ενδυματολογία
2. Εισαγωγή στο θεατρικό κοστούμι
3. Γραμμικό σχέδιο
4. Ελεύθερο σχέδιο I
5. Ελεύθερο σχέδιο II: Χρώμα
6. Πλαστική I: Υλικά
7. Πλαστική II: Χρώμα
8. Μακέτα
9. Στοιχεία οπτικής οργάνωσης: Θεατρική αρχιτεκτονική
10. Σκηνογραφικές επιλύσεις: Κατασκευαστικό σχέδιο
11. Κούκλες και μάσκες
12. Φροντιστηριακά αντικείμενα
13. Ενδυματολογία I: Ανάλυση
14. Ενδυματολογία II: Σύνθεση
15. Σκηνογραφικός σχεδιασμός: Ανάλυση
16. Ζωγραφική εκτέλεση σκηνικών

17. Σκηνογραφικές κατασκευές
18. Εργαστήριο σκηνογραφίας I: Σκηνογραφικός σχεδιασμός – τεχνολογία
θεατρικών χώρων
19. Εργαστήριο σκηνογραφίας II: Σκηνογραφικές εφαρμογές – Σύνθεση
20. Ενδυματολογικές εφαρμογές
21. Εισαγωγή στον θεατρικό φωτισμό
22. Θεατρικός φωτισμός I
23. Θεατρικός φωτισμός II
24. Ψυχολογία της αντίληψης
25. Ιστορία της αρχιτεκτονικής και των στυλ
26. Σχεδιασμός με Η/Υ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑΣ

Η ειδίκευση απευθύνεται σε φοιτητές και των τεσσάρων κατευθύνσεων, εφόσον έχουν περάσει το υποχρεωτικό μάθημα κορμού Σκηνοθετικές προσεγγίσεις (5ο εξ.). Η επιλογή των φοιτητών της ειδίκευσης γίνεται μέσα από την παρουσίαση 3λεπτων σκηνοθετικών δράσεων, πριν από την αρχή του βου εξαμήνου,

Όσοι ακολουθούν αυτήν την ειδίκευση πρέπει να παρακολουθήσουν τα μαθήματα του κύκλου Σκηνοθεσίας. Εφόσον ολοκληρώσουν με επιτυχία τον κύκλο, έχουν τη δυνατότητα να αναλάβουν διπλωματική εργασία στη σκηνοθεσία.

1. Σκηνοθεσία I
2. Σκηνοθεσία II
3. Σκηνοθεσία III
4. Σκηνοθεσία IV

ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ:

Αυτή η κατεύθυνση απευθύνεται στους φοιτητές που δεν ακολουθούν μία από τις άλλες κατευθύνσεις. Όσοι ακολουθούν αυτήν την κατεύθυνση, μπορούν να επιλέξουν τα 22 επιλεγόμενα μαθήματα **αδιακρίτως κύκλου** (κάποια από τα επιλεγόμενα των κατευθύνσεων προσφέρονται και σε όλες τις κατευθύνσεις), με τον όρο 5 τουλάχιστον από αυτά να ανήκουν στον **κύκλο Δραματολογίας-Παραστασιολογίας**.

Για τη Γενική κατεύθυνση δεν προβλέπεται προαπαιτούμενο μάθημα, και οι φοιτητές της έχουν τη δυνατότητα να εξεταστούν στο τέλος των σπουδών τους με Διπλωματική Εξέταση (γραπτή εξέταση σε ένα γνωστικό αντικείμενο της επιλογής του φοιτητή).

Α΄ εξαμηνιο

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
2. ΔΡΑΜΑΤΟΛΟΓΙΑ Ι
3. ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ
4. ΑΓΓΛΙΚΑ Ι
5. ΓΑΛΛΙΚΑ Ι
6. ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ Ι
7. ΙΤΑΛΙΚΑ Ι
8. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑΣ-ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ
9. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑΣ-ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ
10. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ Ι
11. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗΣ

3ου ΕΞΑΜΗΝΟ

1. ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ
2. ΓΡΑΜΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ
3. ΠΛΑΣΤΙΚΗ Ι-ΥΛΙΚΑ
4. ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ- ΚΛΑΣΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ: ΟΙ ΚΩΜΩΔΙΕΣ ΤΟΥ ΜΟΛΙΕΡΟΥ
5. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
6. ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΡΑΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ: ΔΡΑΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ
7. ΑΓΓΛΙΚΑ ΙΙΙ
8. ΓΑΛΛΙΚΑ ΙΙΙ
9. ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΙΙΙ
10. ΙΤΑΛΙΚΑ ΙΙΙ
11. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΙΙΙ
12. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ Ι

5ου ΕΞΑΜΗΝΟ

1. ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΙΙ
2. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΟΣ
3. ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΑ-ΧΟΡΟΣ ΙΙ
4. ΚΟΥΚΛΕΣ ΚΑΙ ΜΑΣΚΕΣ

5. ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ ΙΙ
6. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
7. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΚΟΣΤΟΥΜΙ
8. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΠΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ-ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
9. ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ: ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟ
10. ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΙΙΙ
11. ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΙV
12. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ: ΝΤΑΝΤΑΪΣΜΟΣ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟ

Μαθήματα 6ου εξαμήνου

ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΣΕΙΣ

Μαθήματα 7ου εξαμήνου

1. ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΦΩΤΙΣΜΟΣ Ι
2. ΚΕΙΜΕΝΑ ΘΕΩΡΙΑΣ ΘΕΑΤΡΟΥ Ι
3. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΥΛ
4. ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ
5. ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΙΙ-ΣΥΝΘΕΣΗ
6. ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: ΑΝΑΛΥΣΗ
7. ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ: Η ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ
8. ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ: ΤΟ ΓΕΡΜΑΝΟΦΩΝΟ ΘΕΑΤΡΟ (19ος αιώνας)
9. ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ VΙΙ
10. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ: ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ
11. ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΙΙ
12. ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ Ι (ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟ)

Μαθήματα 9ου εξαμήνου

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ ΙΙΙ

**Π.Β.7. : Διδάκτορες και τίτλοι διδακτορικών διατριβών του
Τμήματος Θεάτρου ΑΠΘ**

1. Ναταλία Μηνιώτη: *Παρουσίαση και ερμηνεία των θεατρικών παραστάσεων του Φεστιβάλ των Συρακουσών στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του (1914-1939)* (2016)
2. Ευθύμιος Καλτσούνας: *Η πρόσληψη του αρχαίου δράματος στην Ελλάδα τον 19ο αι.: η περίπτωση της εκπαίδευσης. Αναλυτικά προγράμματα, σχολικά εγχειρίδια, εκπαιδευτικά βοηθήματα, φιλολογικές εκδόσεις.* (2015)
3. Αμαλία Κοντογιάννη: *Ο μηχανισμός της διαλεκτικής και το τραγικό μετά τον Μπέκετ* (2015)
4. Εύα Παπαγεωργίου: *Απόψεις και πρακτικές σχετικά με τη γλώσσα του ηθοποιού του 20ου αιώνα, σκηνοθετών που αντλούν έμπνευση την Κομέντια ντελ' Άρτε: Οι περιπτώσεις των Μέγερχολντ, Κοπώ και Στρέλλερ* (2014)
5. Παναγιώτα Κωνσταντινάκου: *Η σκηνογραφία στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου* (2013)
6. Ξένια Αηδοнопούλου: *Ο Χάρολντ Πίντερ στην ελληνική σκηνή, 1961-2006: σκηνοθετικές προσεγγίσεις και κριτικές αποτιμήσεις* (2013)
7. Χριστίνα Χατζηβασιλείου: *Σύγχρονη Βρετανική δραματουργία: το Θέατρο Στα Μούτρα [Σας] (In- Yer-Face Theatre) ως ανάγνωση της κοινωνικής τοπογραφίας του 1990* (2013)
8. Γιάννης Μόσχος: *Ο Ερρίκος Ίψεν στην ελληνική σκηνή: από την πρώτη παράσταση ως το τέλος του 20ου αιώνα (1894-2000)* (2012)
9. Ευαγγελία Καρακώστα: *Η συμβολή του Bauhaus στην αναθεώρηση του θεάτρου: το έργο του θεατρικού εργαστηρίου* (2011)
10. Αικατερίνη Παπαγεωργίου: *Ανθρώπινη και σκηνογραφική μηχανή στις παραστατικές τέχνες του 20ού αιώνα* (2011)
11. Στυλιανή Τσιροπινά: *Λανθάνουσα και έκδηλη θεατρικότητα στις επιβιώσεις των χιακών εθίμων του εορτολογίου* (2010)
12. Αικατερίνη Καρρά: *Ο Σπύρος Μελάς και το θέατρο της εποχής του: συμβολή στη μελέτη της δραματουργίας του* (2010)
13. Χρύσα Μάντακα: *Επιδράσεις της Ρωσικής και Σοβιετικής τέχνης στη διαμόρφωση του θεατρικού κοστουμιού από την προεπαναστατική περίοδο έως τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια (1910-1932)* (2010)
14. Ρέα Γρηγορίου: *Ο Δημήτριος Κορομηλάς και το νεοελληνικό θέατρο την τελευταία 25ετία του 19ου αιώνα* (2009)

15. Αντωνία Καραόγλου: *Το θέατρο στη Θεσσαλονίκη τα χρόνια της επταετούς δικτατορίας* (2009)
16. Αλέξανδρος Ευκλείδης: *Ο Edward Gordon Craig ως δραματουργός: προσπάθειες καταγραφής ενός επερχόμενου θανάτου, κριτική ανάλυση χειρογράφων της συλλογής Craig, συμβολή στην ιστορία της σκηνοθεσίας* (2008)
17. Κωνσταντίνα Ζηροπούλου: *Γιώργος Σεβαστίκογλου. Η πολύπλευρη θεατρική του δραστηριότητα στην Ελλάδα και το εξωτερικό (1940-1990): μια πορεία προς την ανανέωση του δραματικού λόγου και της σκηνικής πράξης* (2007)
18. Ηρακλής Χατζηιωαννίδης: *Ο Άγγελος Τερζάκης ως δραματουργός* (2006)
19. Άντρη Κωνσταντίνου: *Το θέατρο στην Κύπρο από το 1960 ως το 1974: οι θίασοι, η κρατική πολιτική και η ίδρυση του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου* (2004)

Υποψήφιοι Διδάκτορες: Είκοσι δύο υποψήφιοι διδάκτορες, εκπονούν διδακτορική διατριβή σε θεατρολογικά και καλλιτεχνικά θέματα, ως κάτωθι:

1. *Θέατρο στη Θεσσαλονίκη τις δεκαετίες '50 και '60: η περίπτωση του Κυριαζή Χαρατσάρη (1912-1971)*
2. *Η εικαστική γλώσσα της θεατρικής αφίσας στην Ελλάδα, από το 1950 μέχρι σήμερα*
3. *Το θέατρο του Michael Meschke, ένα θέατρο που ξεπερνά τα σύνορα*
4. *Η πρόταση της Ελφρίντε Γέλινεκ για ένα «άλλο» θέατρο. Από τη θεωρία στην πράξη.*
5. *Η πρόσληψη της Μήδειας στο νεοελληνικό θέατρο*
6. *Η διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής για το θέατρο μετά τη μεταπολίτευση*
7. *Το ελεύθερο θέατρο στη Θεσσαλονίκη κατά το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα*
8. *Το θέατρο του Νότου*
9. *Η ηθοποιός Κυβέλη Αδριανού*
10. *Η μέθοδος Μάισνερ: Οι καταβολές και η εξέλιξη της στη μεθοδολογία του Ντέιβιντ Μάμετ*
11. *Σύγχρονη εικαστική αντιμετώπιση της Μπαρόκ Όπερας και η περίπτωση του Jean Pierre Ronnelle*
12. *Αστικές σκηνογραφίες-πρόσωπα και προσωπεία της πόλης μέσα από τον κινηματογραφικό φακό. Το παράδειγμα της Αθήνας (1970-2005)*

13. Η αναβίωση της αρχαιοελληνικής τραγωδίας στην Ελλάδα, από τον Διαφωτισμό μέχρι την ίδρυση του Εθνικού Θεάτρου (1930)
14. Η όψη του σύγχρονου θεάτρου στα τέλη του 20ου αιώνα
15. Θέατρο και πολιτική: Ο ρόλος του καλλιτέχνη στο σύγχρονο θέατρο
16. Η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πολιτική στο θέατρο και οι επιπτώσεις της στην Ελλάδα
17. Η οργάνωση της Χορογραφικής Σύνθεσης και οι δυνατότητες που παρέχονται από την Ψυχολογία της Αντίληψης και την Νευροαισθητική στην ενδυνάμωση του νοήματος και της έκφρασης της δημιουργικής πράξης
18. Η συμβολιστική δραματολογία του Πωλ Κλωντέλ και η Γέννηση της τραγωδίας
19. Το ελληνικό θέατρο στα μεταπολεμικά χρόνια (1949-1967)
20. Ξένοι θίασοι στη Θεσσαλονίκη 1950-2000
21. Ανυψωτικοί μηχανισμοί στο θέατρο και κατ' επέκταση στον Κινηματογράφο
22. Αναδημιουργώντας τον Σαίξπηρ: σύγχρονες σκηνοθετικές προσεγγίσεις στην όπερα
23. Η ευρωπαϊκή γυναικεία δραματολογία και η παρουσία της στην Ελλάδα

Π.Β.8 Μέλη ΔΕΠ Τμήματος Θεάτρου Α.Π.Θ

Α/α	ΟΝΟΜΑΤΕ ΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΑΔΑ	ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
1	Βίκτωρ Αρδίττης	Καθηγητής	Σκηνοθετικές προσεγγίσεις Σκηνοθεσία Ι – ΙV Δραματουργικές αναλύσεις: Κλασικά κείμενα: Τσέχωφ Δραματουργικές αναλύσεις – Κλασικά κείμενα: Κλάιστ Ζητήματα θεατρικής αισθητικής: ο χώρος, το αντικείμενο και το κοστούμι στο σύγχρονο ευρωπαϊκό θέατρο	«Σκηνοθεσία» ΦΕΚ 895/26-9-08 τ. Γ'
2	Δημήτρης Ναζίρης	Καθηγητής	Στοιχεία υποκριτικής Εισαγωγή στην υποκριτική Εισαγωγή στην Όπερα Υποκριτική Ι-ΧΙΙ	«Υποκριτική» ΦΕΚ. 280/10.3.2014, τ.Γ
3	Ιάκωβος Ποταμιάνος	Καθηγητής	Μορφές θεατρικών χώρων Ψυχολογία της αντίληψης στην Τέχνη Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης	«Υποκριτική» ΦΕΚ 882-6-11-07 τ.Γ'

			Ιστορία της Αρχιτεκτονικής και των Στυλ Σχεδιασμός με Η/Υ	
4	Έφη Σταμούλη	Καθηγητής	Υποκριτική Ι – ΧΙ Στοιχεία Υποκριτικής Εισαγωγή στην Υποκριτική	«Υποκριτική» ΦΕΚ 737/7-8- 08 τ.Γ'
5	Αντώνης Γλυτζουρής	Αναπληρω- τής Καθηγητής	Ιστορία παγκοσμίου θεάτρου ΙV Ιστορία νεοελληνικού θεάτρου ΙΙ Ειδικά ζητήματα δραματολογίας: Εισαγωγή στο θέατρο του Σαίξπηρ Ειδικά ζητήματα παγκόσμιου θεάτρου: Εισαγωγή στο Ρωσικό θέατρο Σκηνοθετικά ρεύματα στην Ευρώπη Ι Σκηνοθετικά ρεύματα στην Ευρώπη ΙΙ	«Θεατρολογία – Ιστορία Νεοελληνικού και Ευρωπαϊκού θεάτρου» ΦΕΚ 1066/12-12- 2011 τ.Γ'
6	Λίλα Καρακώστα,	Αναπληρω- τής Καθηγητής	Εισαγωγή στη σκηνογραφία- ενδυματολογία Γραμμικό σχέδιο Σκηνογραφικές επιλύσεις- κατασκευαστικό σχέδιο Μακέτα Σκηνογραφικές κατασκευές	«Σκηνογραφικ- ός Σχεδιασμός: Γραμμικό Σχέδιο- Πλαστική Μακέτα» ΦΕΚ 1108/1-10- 2013 τ.Γ'
7	Δαμιανός Κωνσταντινί- δης	Αναπληρω- τής Καθηγητής	Εισαγωγή στην υποκριτική Υποκριτική Ι – ΧΙ Σκηνοθεσία Ι – ΙV	«Σκηνοθεσία- Υποκριτική» ΦΕΚ 358/13- 5-2009 τ.Γ'
8	Ελένη Παπάζογλου,	Αναπληρω- τής Καθηγητής	Το θέατρο της αρχαιότητας Ι Το θέατρο της Αρχαιότητας ΙΙ Ειδικά ζητήματα αρχαίου δράματος Ι Ειδικά ζητήματα αρχαίου δράματος ΙΙ Συγκριτική δραματολογία: Πρόσληψη αρχαίου δράματος στην ευρωπαϊκή δραματοουργία (Διδακτική ομάδα) Ειδικά ζητήματα του παγκοσμίου θεάτρου: Γυναίκες και θέατρο (Διδακτική ομάδα) Ειδικά ζητήματα αρχαίου δράματος: Η πρόσληψη του αρχαίου δράματος τον 19ο αι. (Παπάζογλου/Καλτσούνας)	Το θέατρο της αρχαιότητας. ΦΕΚ 250/9.10.2003, τ. ΝΠΔΔ

9	Άννα Σταυρακοπούλου	Αναπληρωτής Καθηγητής	<p>Ιστορία του παγκοσμίου θεάτρου II</p> <p>Κείμενα θεωρίας θεάτρου I</p> <p>Η ευρωπαϊκή κωμωδία: από την πράξη στη θεωρία</p> <p>Θεωρία και πρακτική της θεατρικής μετάφρασης</p> <p>Συγκριτική δραματολογία: Πρόσληψη αρχαίου δράματος στην ευρωπαϊκή δραματολογία (διδασκτική ομάδα)</p> <p>Δραματουργικές αναλύσεις – κλασικά κείμενα: Οί κωμωδίες του Μολιέρου</p> <p>Δραματουργικές αναλύσεις – νεότερα κείμενα: Η δραματολογία του Ίψεν</p> <p>Ειδικά ζητήματα του παγκοσμίου θεάτρου: το γερμανόφωνο θέατρο (Σταυρακοπούλου/Δεμίρη)</p> <p>Ειδικά ζητήματα παγκοσμίου θεάτρου: Σύγχρονο γερμανόφωνο θέατρο (Σταυρακοπούλου/Δεμίρη)</p>	<p>Θεατρολογία-Ιστορία θεάτρου του 20ου αιώνα»</p> <p>ΦΕΚ 1209/30-11-15 τ. Γ΄</p>
10	Μαρία Αθανασοπούλου	Επίκουρος Καθηγητής	<p>Εισαγωγή στη νεοελληνική λογοτεχνία</p> <p>Ειδικά Ζητήματα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας I</p> <p>Ειδικά Ζητήματα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας II</p> <p>Σύγχρονες θεωρίες κειμένου και δράματος</p> <p>Ειδικά Ζητήματα Θεωρίας της Λογοτεχνίας I: Λογοτεχνία και εικαστικές τέχνες</p> <p>Ειδικά Ζητήματα Θεωρίας της Λογοτεχνίας II: Θεωρίες Κειμένου / Θεωρίες Δράματος: Αναγνώσεις από τον ύστερο 20ό αιώνα</p> <p>Ειδικά ζητήματα λογοτεχνίας: Τα σαιξπηρικά σονέτα</p> <p>Συγκριτική δραματολογία: Πρόσληψη αρχαίου δράματος στην ευρωπαϊκή δραματολογία</p> <p>Εισαγωγή στη γραπτή επιστημονική εργασία</p> <p>Κ. Π. Καβάφης, Τα 'θεατρικά' ποιήματα</p>	<p>Νεοελληνική Λογοτεχνία και Θεωρία της Λογοτεχνίας</p>
11	Αντρέας Δημητριάδης	Επίκουρος Καθηγητής	<p>Ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου I</p> <p>Ειδικά ζητήματα παγκοσμίου θεάτρου: Το ιρλανδικό θέατρο</p> <p>Κείμενα θεωρίας θεάτρου II</p> <p>Δραματολογία I</p>	<p>Θεατρολογία-Ιστορία Θεάτρου του 19ου αιώνα. ΦΕΚ.</p>

			Υποκριτική και θεατρικός χώρος Μεθοδολογία της έρευνας (Μεταπτυχιακό σεμινάριο) Ειδικά ζητήματα νεοελληνικού θεάτρου: η θεατρική δραστηριότητα στην Ελλάδα μετά τη δικτατορία (Δημητριάδης/Θεοδωράνου)	398/5.4.2013, τ. Γ' (Μονιμοποίησης)
12	Δήμητρα (Δηώ) Καγγελάρη	Επίκουρος Καθηγητής	Ανάγνωση θεατρικών παραστάσεων Το θέατρο για παιδιά και νέους Ιστορία Νεοελληνικού θεάτρου ΙΙΙ Δραματολογία ΙΙ Ιστορία του παγκοσμίου θεάτρου V Συγκριτική δραματολογία: Πρόσληψη αρχαίου δράματος στην ευρωπαϊκή δραματολογία (διδασκτική ομάδα) Ειδικά ζητήματα του παγκοσμίου θεάτρου: Γυναίκες και θέατρο (διδασκτική ομάδα)	Θεατρολογία- Παραστασιολο γία ΦΕΚ. 372/14.6.2011 τ.Γ'
13	Φιλαρέτη Μυστακίδου- Κομνηνού	Επίκουρος Καθηγητής	Υποκριτική Ι – ΧΙ	Υποκριτική. ΦΕΚ. 352/17.04.200 8 τ. Γ'
14	Χρύσα Μάντακα	Επίκουρος Καθηγητής	Ενδυματολογία Ι-Ανάλυση Ενδυματολογικές εφαρμογές Ενδυματολογία ΙΙ-Σύνθεση Εισαγωγή στο Θεατρικό κοστούμι Σεμινάριο ενδυματολογίας Στοιχεία σκηνογραφίας-ενδυματολογίας Εισαγωγή στη σκηνογραφία- ενδυματολογία	Σκηνογραφία- Ενδυματολογία με έμφαση στην Ενδυματολογία ΦΕΚ. 349/26.3.2013, τ. Γ
15	Μιχαήλ Μαρμαρινός	Επίκουρος Καθηγητής	Σκηνοθεσία ΙV Υποκριτική VΙΙΙ Υποκριτική Χ	Υποκριτική- Σκηνοθεσία ΦΕΚ.1066/12- 12.2011
16	Ελευθερία Ντεκώ	Επίκουρος Καθηγητής	Εισαγωγή στον θεατρικό φωτισμό Θεατρικός Φωτισμός Ι Θεατρικός Φωτισμός ΙΙ	Θεατρικός φωτισμός ΦΕΚ. 531/22.5.2013, τ. Γ'(Μονιμοποίησης)

17	Ιουλία Πιπινιά	Επίκουρος Καθηγητής	<p>Ιστορία του παγκόσμιου θεάτρου I Δραματολογία II Εισαγωγή στη γραπτή επιστημονική εργασία Ειδικά ζητήματα παγκόσμιου θεάτρου : ‘Λαϊκά’ θεάματα και είδη στο δυτικό θέατρο, 19ος αιώνας Ειδικά ζητήματα παγκοσμίου θεάτρου: Γυναίκες και θέατρο Ζητήματα θεατρικής αισθητικής: Ντανταϊσμός και θέατρο Θεωρίες θεάτρου και δράματος (μεταπτυχιακό)</p>	<p>Θεατρολογία-Ιστορία Θεάτρου. ΦΕΚ 1079/9-11-2010, τ. Γ’</p>
18	Κωνσταντίνα Ριτσάτου	Επίκουρος Καθηγητής	<p>Εισαγωγή στη γραπτή επιστημονική εργασία Εισαγωγή στην Ψυχολογία των ομάδων Ειδικά ζητήματα νεοελληνικού θεάτρου: Η ελληνική κωμωδία του 19ου αι. Ιστορία του παγκοσμίου θεάτρου III Οι τέχνες και το θέατρο του Ρομαντισμού Διασταυρώσεις: Το παραμύθι στην εμπύχωση των ομάδων Ειδικά ζητήματα του παγκοσμίου θεάτρου: Γυναίκες και θέατρο (Διδακτική ομάδα) Το θέατρο στην Ελλάδα της Μπελ Επόκ: Η λαϊκή παράδοση στο θέατρο του δημοτικισμού</p>	<p>Θεατρολογία-Ιστορία Θεάτρου. ΦΕΚ 372/14-6-2011, τ. Γ’</p>
19	Γλυκερία Κουκουρίκου (Καλαϊτζή)	Λέκτορας	<p>«Θέατρο και Ιστορία, από την Κατοχή στον Εμφύλιο, 1940-1950» Εισαγωγή στην τέχνη του θεάτρου Από το κείμενο στην θεατρική παράσταση Θεατρική διασκευή Σκηνοθεσία I – IV Σεμινάριο δημιουργικής γραφής Ειδικά ζητήματα του παγκοσμίου θεάτρου: Ελισαβετιανοί συγγραφείς Κριτική ανάλυση θεατρικών παραστάσεων I Συντακτική Επιμέλεια Θεατρικών Εντύπων</p>	<p>Θεατρολογία ΦΕΚ 202/26.8.2003, τ. ΝΠΔΔ</p>

**Π.Β.9. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΠΑΤΡΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2015-2016
ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ**

<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>	<u>ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ</u>
I. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	32
Αρχαίο Θέατρο (ΑΘ)	6
Παγκόσμιο Θέατρο (ΠΘ)	6
Νεοελληνικό Θέατρο (ΝΘ)	4
Θεωρία Θεάτρου και Δράματος (ΘΕ)	7
Γενική Κατάρτιση (ΓΚ)	4
Εργαστήρια (ΕΡΓ)	1
Σεμινάρια (ΣΕ)	4
II. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ	14
Αρχαίο Θέατρο (ΑΘ)	3
Παγκόσμιο Θέατρο (ΠΘ)	2
Νεοελληνικό Θέατρο (ΝΘ)	2
Θεωρία Θεάτρου και Δράματος (ΘΕ)	2
Γενική Κατάρτιση (ΓΚ)	3
Εργαστήρια (ΕΡΓ)	2
III. ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ	2
<u>Σύνολο</u>	48

**ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ: 2015-2016
ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΕΞΑΜΗΝΟ**

<u>Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ</u>	<u>Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Εισαγωγή στο αρχαίο θέατρο 2. Εισαγωγή στη θεατρολογία (Νεότερο θέατρο) 3. Σταθμοί της νεοελληνικής λογοτεχνίας 4. Εισαγωγή στη θεωρία και ιστορία του χορού 5. Εισαγωγή στις εικαστικές τέχνες 6. Επιλεγόμενο (Υποχρεωτικό/Ελεύθερο) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αναγεννησιακό και ελισαβετιανό θέατρο — Σαίξπηρ 2. Δραματουργική ανάλυση I: κείμενα της κλασικής δραματουργίας 3. Δραματουργική ανάλυση II: κείμενα της νεότερης δραματουργίας 4-6. Επιλεγόμενα (Υποχρεωτικά/Ελεύθερα)
<u>Γ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ</u>	<u>Δ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ</u>

<ol style="list-style-type: none"> 1. Αρχαία ελληνική τραγωδία II: Σοφοκλής 2. Το ευρωπαϊκό θέατρο από το 17^ο έως τον 19^ο αιώνα (από τον κλασικισμό μέχρι τον ρομαντισμό) 3. Ευρωπαϊκά ρεύματα και μετεπαναστατική ελληνική δραματουργία 4. Εισαγωγή στην ιστορία και θεωρία του κινηματογράφου 5. Μεγάλες θεωρίες της υποκριτικής 6. Επιλεγόμενο (Υποχρεωτικό/Ελεύθερο) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αρχαία ελληνική κωμωδία: Αριστοφάνης 2. Το νεοελληνικό θέατρο του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα 3. Σκηνοθετικά ρεύματα του 20^{ου} αιώνα 4. Το θέατρο του 19^{ου} αιώνα: ρεαλισμός, νατουραλισμός, ψυχολογικό δράμα 5. Εισαγωγή στην υποκριτική και τη σκηνοθεσία 6. <u>Επιλεγόμενο (Υποχρεωτικό/Ελεύθερο)</u>
<u>Ε΄ ΕΞΑΜΗΝΟ</u>	<u>ΣΤ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Αριστοτέλους Περί ποιητικής 2. Το ευρωπαϊκό θέατρο του 20^{ου} αιώνα (1900-1960) 3. Το κρητικό θέατρο 4. Σεμινάριο I (Αρχαίο Θέατρο): Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής εργασίας 5. Σημειωτική της παράστασης 6. Επιλεγόμενο (Υποχρεωτικό/Ελεύθερο) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αρχαία ελληνική τραγωδία III:Ευριπίδης 2. Το μεταπολεμικό νεοελληνικό θέατρο 3. Σκηνογραφία, θεατρική αρχιτεκτονική και ενδυματολογία στους νεότερους χρόνους 4. Σεμινάριο III (Νεότερο Θέατρο με έμφαση στο δράμα) <p><u>5-6. Επιλεγόμενα (Υποχρεωτικά/Ελεύθερα)</u></p>
<u>Ζ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ</u>	<u>Η΄ ΕΞΑΜΗΝΟ</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Θεωρία του θεάτρου και του δράματος στους νεότερους χρόνους 2. <u>Σεμινάριο II (Αρχαίο Θέατρο)</u> <p><u>3-6. Επιλεγόμενα (Υποχρεωτικά/Ελεύθερα)</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αρχαία Ελληνική Τραγωδία I: Αισχύλος 2. Σεμινάριο IV (Νεότερο θέατρο με έμφαση στην παράσταση) <p><u>3-6. Επιλεγόμενα (Υποχρεωτικά/Ελεύθερα)</u></p>

**ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2015-2016, ΤΘΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ : 1^{ου} ΚΑΙ 2^{ου} ΕΤΟΥΣ**

1. Ο Μένανδρος και η Νέα Κωμωδία
2. Μίμος και Παντόμιμος
3. Εισαγωγή στην αρχαιολογία του αρχαίου θεάτρου
4. Εισαγωγή στο ρωμαϊκό θέατρο
5. Ρωμαϊκή κωμωδία I: Τερέντιος

6. Σκηνικές προσεγγίσεις του αρχαίου δράματος στους νεότερους χρόνους: Παγκόσμιο θέατρο
7. Αρχιτεκτονική των αρχαίων θεάτρων
8. Το γαλλικό θέατρο του 17^{ου} αιώνα
9. Η κωμωδία στο νεότερο ευρωπαϊκό θέατρο
10. Το θέατρο της Ασίας και της Άπω Ανατολής
11. Αμερικανικό θέατρο I
12. Το λαϊκό παραδοσιακό θέατρο στην Ευρώπη
13. Νεοελληνικό θέατρο και Διαφωτισμός (~1750-1830)
14. Το επτανησιακό θέατρο
15. Είδη θεάτρου με μουσική στη νεοελληνική σκηνή (η οπερέτα, το κωμειδύλλιο, το δραματικό ειδύλλιο και η επιθεώρηση)
16. Το ελληνικό θέατρο σκιών
17. Η ελληνική κωμωδιογραφία στον 20^ο αιώνα
18. Προβλήματα και μέθοδοι ιστοριογραφίας του νεοελληνικού θεάτρου
19. Συγκριτική δραματολογία
20. Ανθρωπολογία του θεάτρου
21. Αναγνωστικές θεωρίες και θεωρία της πρόσληψης
22. Ζητήματα ποιητικής: Μορφολογική και θεματική ανάλυση του λογοτεχνικού κειμένου
23. Εισαγωγή στη θεωρία της λογοτεχνίας
24. Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας: πεζογραφία
25. Εισαγωγή στην αρχαία τέχνη
26. Ρεύματα στην τέχνη του 20^{ου} αιώνα
27. Ιστορία της ευρωπαϊκής μουσικής
28. Παιδαγωγική κατάρτιση I: Γνωστική ανάλυση της μάθησης στην εκπαίδευση
29. Παιδαγωγική κατάρτιση II: Εξελικτική ψυχολογία
30. Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας: ποίηση I (έως το 1930)
31. Ρεύματα της νεότερης ευρωπαϊκής λογοτεχνίας
32. Εισαγωγή στην υποκριτική [5 ώρες εβδομαδιαίως]
33. Όροι και συντελεστές της παράστασης I: Αυτοσχεδιασμός και επινόηση κειμένου [5 ώρες εβδομαδιαίως]

34. Όροι και συντελεστές της παράστασης II: Αυτοσχεδιασμός και επινόηση κειμένου [5 ώρες εβδομαδιαίως]
35. Εισαγωγή στη σκηνοθεσία [5 ώρες εβδομαδιαίως]
36. Χορολογία στο χορό και στο θέατρο με έμφαση στην παιδαγωγική διάσταση

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2015-2016 ΤΘΣ Πανεπιστημίου Πατρών
ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ : 3^ο ΚΑΙ 4^ο ΕΤΟΥΣ

1. Σατυρικό δράμα
2. Η μετακλασική τραγωδία
3. Αρχαία ελληνική μετρική
4. Ρωμαϊκή κωμωδία II: Πλαύτος
5. Οι τραγωδίες του Σενέκα
6. Αρχαία ελληνική τέχνη και θέατρο
7. Σκηνικές προσεγγίσεις του αρχαίου δράματος στους νεότερους χρόνους: Η Ελληνική Σκηνή
8. Οι πλατωνικές αντιλήψεις για την ποίηση και το δράμα
9. Αγγειογραφία και θέατρο
10. Ειδικά ζητήματα του σαιξπηρικού θεάτρου
11. Το θέατρο του Μολιέρου και η πρόσληψή του
12. Το γερμανόφωνο κλασικό θέατρο
13. Το ιταλικό κλασικό θέατρο
14. Το ισπανόφωνο κλασικό θέατρο
15. Ρωσικό – Σοβιετικό θέατρο
16. Το θέατρο του Μπρεχτ
17. Σύγχρονο ευρωπαϊκό θέατρο
18. Μορφές εμπορικού θεάτρου και θεάματος
19. Αρχαίος μύθος και τραγωδία στην παγκόσμια δραματουργία
20. Αρχαίος μύθος και τραγωδία στην όπερα
21. Ιστορία της όπερας του 20^{ου} αιώνα

22. Αμερικανικό θέατρο II
23. Εικαστικές τέχνες και θέατρο στον 20^ο αιώνα
24. Το σύγχρονο δυτικό χοροθέατρο
25. Ιστορία της ευρωπαϊκής όπερας του 19^{ου} αιώνα
26. Το θέατρο του Samuel Beckett
27. Ο Κάρολος Κουν και η νεοελληνική δραματουργία
28. Το θέατρο του Ιάκωβου Καμπανέλλη
29. Οι δραματικοί μονόλογοι του Γιάννη Ρίτσου
30. Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις του νεοελληνικού θεάτρου
31. Νεοελληνική δραματουργία και κινηματογράφος
32. Η σκηνοθεσία στην Ελλάδα: θεωρία και σκηνική πρακτική
33. Σκηνογραφικά ρεύματα στη σύγχρονη ελληνική σκηνή
34. Η υποκριτική τέχνη στη σύγχρονη Ελλάδα
35. Ο ρόλος της πρωτοπορίας στην ελληνική σκηνή και δραματική παραγωγή του Μεσοπολέμου
36. Σπύρος Μελάς: η συμβολή του στη διαμόρφωση του νεοελληνικού θεάτρου
37. Καβάφης και θέατρο
38. Παράλληλες δραματουργικές διαδρομές: Θεοτοκάς – Καζαντζάκης – Σικελιανός
39. Σύγχρονες θεωρίες του θεάτρου και του δράματος
40. Σημειωτική και διακειμενική ανάλυση του δράματος
41. Ιστορία και θεωρία της διαμόρφωσης του θεατρικού χώρου
42. Θεωρίες ταυτότητας: φεμινιστικό θέατρο και θέατρο των μειονοτήτων
43. Θεωρία της αφήγησης (Αφηγηματολογία)
44. Θέατρο και φωτογραφία
45. Ζητήματα μεθοδολογίας και αρχειακής έρευνας στη νεοελληνική γραμματεία
46. Φιλμική ανάλυση: Εθνικές Σχολές και κινηματογραφικά ρεύματα στη μεταπολεμική Ευρώπη

47. Αρχαίος μύθος στον παγκόσμιο κινηματογράφο
48. Νεοελληνική τέχνη
49. Σύγχρονες θεωρίες της τέχνης
50. Αρχαία ελληνική μουσική
51. Σημαντικές μουσικές επενδύσεις Ελλήνων συνθετών σε θεατρικές παραστάσεις
52. Ιστορία της μουσικής του 20^{ου} αιώνα
53. Θέατρο και επικοινωνία: υποδοχή του θεατρικού γεγονότος στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο
54. Θέατρο και πολιτισμική πολιτική
55. Καλλιτεχνική και εμπορική διεύθυνση θεατρικού οργανισμού – Θεατρικό μάρκετινγκ
56. Ευρωπαϊκός κινηματογράφος: Νεορεαλισμός, nouvelle vague, free cinema
57. Μεγάλες κινηματογραφίες: ρώσικος, κινέζικος και ιαπωνικός κινηματογράφος
58. Κινηματογράφος και κοινωνία: αλληλεπιδράσεις και επιρροές στην αισθητική και θεματική των ταινιών
59. Η μεταπολεμική τέχνη
60. Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας: ποίηση II (μετά το 1930)
61. Το θέατρο ως θέμα της νεότερης ποίησης
62. Μεταπολεμικός ελληνικός κινηματογράφος: Θεματολογικές τάσεις και αισθητικά ρεύματα
63. Κινηματογράφος και λογοτεχνία
64. Ο φωτισμός στο θέατρο
65. Διδακτική του θεάτρου I: Εισαγωγή στη Θεατρική Αγωγή (θεωρία και πρακτική)
66. Δημιουργική κίνηση και σύνθεση στη Θεατρική Αγωγή
67. Διδακτική του θεάτρου II: Το θέατρο και το δράμα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

68. Διδακτική του θεάτρου ΙΙΙ: Το θέατρο και το δράμα στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
69. Εργαστήριο συγγραφής θεατρικού έργου Ι
70. Εργαστήριο συγγραφής θεατρικού έργου ΙΙ
71. Εργαστήριο σκηνογραφίας
72. Χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη θεατρολογική έρευνα και στη θεατρική πράξη [ο βαθμός δεν υπολογίζεται για την εξαγωγή του μέσου όρου, αλλά αναγράφεται στο πιστοποιητικό σπουδών]
73. Εισαγωγή στη χορογραφία
74. Υποκριτική Ι [5 ώρες εβδομαδιαίως]
75. Ειδικό εργαστήριο υποκριτικής Ι [5 ώρες εβδομαδιαίως]
76. Ειδικό εργαστήριο υποκριτικής ΙΙ [5 ώρες εβδομαδιαίως]
77. Υποκριτική ΙΙ [5 ώρες εβδομαδιαίως]
78. Υποκριτική στο πλαίσιο του Θεάτρου στην Εκπαίδευση [5 ώρες εβδομαδιαίως]
79. Όροι και συντελεστές της παράστασης ΙΙΙ: Σκηνική απόδοση μη θεατρικών κειμένων στην εκπαίδευση [5 ώρες εβδομαδιαίως]
80. Πρακτική άσκηση φοιτητών

Π.Β.10. : Διδάκτορες και τίτλοι διδακτορικών διατριβών του ΤΘΣ του Πανεπιστημίου Πατρών

1. Προύσαλη Εύη: Ιδεολογική και αισθητική λειτουργία του θανάτου στη δραματουργία του Βασίλη Ζιώγα (2011)
2. Φανουράκη Κλειώ: Η διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων μέσω της θεατρικής αγωγής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (2012)
3. Κωστάρα Ευφροσύνη: Καβάφης και Αρχαίο Θέατρο

ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ Τ.Θ.Σ.

- 1) Ρενιέρη Μαρία: "Σκηνοθετικές ενδείξεις και σκηνικά προβλήματα στις 'Βάκχες' του Ευριπίδη".
- 2) Λιγνάδης Ιωάννης: "Ευριπίδης *οικείος*: Οικιακά και οικεία πράγματα στην ευριπίδεια δραματουργία".
- 3) Λυκουργιώτη Ασπασία: "Ο επαγγελματίας και ο ερασιτέχνης ηθοποιός στον νεοελληνικό κινηματογράφο".
- 4) Κούνα Ελένη: "Τα κινηματογραφικά επίκαιρα στην Ελλάδα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο".
- 5) Χατζής Απόστολος: "Τα σκηνικά αντικείμενα στην αρχαία ελληνική τραγωδία".
- 6) Κουλουμπής Φώτιος: "Πλούταρχος και αρχαίο θέατρο".
- 7) Μπιλιάνη Αδαμαντία: "Συμβολή στη μελέτη της μετακλασικής τραγωδίας".
- 8) Κατάρα Δήμητρα: "Ο Παντόμιμος στην αυτοκρατορική περίοδο: Μια λογοτεχνική συζήτηση ανάμεσα στον Αίλιο Αριστεΐδη, τον Λουκιανό και τον Λιβάνιο".
- 9) Λοτσάρη Ελένη: "Θέατρο και Οικονομία. Το ζήτημα του άκοπου πλουτισμού: ιδιαιτερότητες και παθογένειες της ελληνικής οικονομικής και κοινωνικής ζωής, μέσα από τη δραματουργία της περιόδου 1830-1914".
- 10) Τζωρτζάτος Ελευθέριος: "Κοινωνιολογική έρευνα του σύγχρονου θεατρικού κοινού στην υποβαθμισμένη περιοχή του κέντρου των Αθηνών".
- 11) Παναγιωτονάκου Μαρία: "Η εξέλιξη του θεατρικού οικοδομήματος στη Σικελία κατά την Ελληνιστική περίοδο".
- 12) Κολοβός Θωμάς: "Συμβολή στη μελέτη της μετακλασικής τραγωδίας. Ερμηνευτικό υπόμνημα στα αποσπάσματα του Διονυσίου του Α΄ και του Διογένη του Σινωπέα".
- 13) Καλύβα Μαριάνθη: "Η πρόσληψη του μύθου των Ατρείδων στη μεταπολεμική νεοελληνική δραματουργία".
- 14) Βλαχάκη Σοφία: "Η πρόσληψη του καλλιτεχνικού έργου του Πιέρ Πάολο Παζολίνι στην Ελλάδα".
- 15) Χάλκου Αικατερίνη: "Αρχαιόθεμη νεοελληνική δραματουργία και τεχνικές του θεάτρου εν θεάτρω από το 19ο αιώνα μέχρι τις μέρες μας".
- 16) Τάσσης Βασίλειος: "Διερεύνηση της δραματουργικής λειτουργίας της αισχρολογίας στις κωμωδίες του Αριστοφάνη".

- 17) Μπελέκος Ευθύμιος: "Σκηνικά ζητήματα στους "Όρνιθες" του Αριστοφάνη".
- 18) Κωστόπουλος Βασίλειος: "Η πρόσληψη του τραγικού μύθου στα αρχαιότεμα έργα του Δημήτρη Δημητριάδη".
- 19) Πουπάλου Δέσποινα: "Λογοτεχνία και σκηνή. Οι σκηνικές μεταγραφές του λογοτεχνικού έργου του Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι και η πρόσληψή τους στην Ελλάδα".
- 20) Τσίλλερ Αντώνιος: "Εκδοχές μεταμοντέρνου θεάτρου στην ελληνική σκηνή της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα".
- 21) Τούλιος Σπυρίδων: "Ο πατριωτισμός και οι μεταμορφώσεις του στις ηρωικές παραστάσεις του Καραγκιόζη. Όψεις της ιδεολογίας των θεατών".

Π.Β.11. : ΜΕΛΗ ΔΕΠ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

1. Τσιτσιρίδης Σταύρος, Καθηγητής, «Αρχαία Ελληνική Φιλολογία-Αρχαίο Θέατρο»
2. Τσατσούλης Δημήτριος, Καθηγητής, «Σημειωτική του Θεάτρου και Θεωρία της Επιτέλεσης»
3. Κυριακός Κωνσταντίνος, Αναπληρωτής Καθηγητής, «Ιστορία του θεάτρου και του ελληνικού κινηματογράφου»
4. Αρβανίτη Αικατερίνη, Επίκουρος Καθηγήτρια, «Θεατρολογία: Σκηνικές προσεγγίσεις του αρχαίου δράματος»
5. Βασιλείου Αρετή, Επίκουρος Καθηγήτρια, «Νεοελληνικό Θέατρο»
6. Κορώνη Αθηνά, Επίκουρος Καθηγήτρια, «Θεατρολογία»
7. Πανούσης Ιωάννης, Επίκουρος Καθηγητής, «Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο και Δράμα»
8. Παπαγεωργίου Ιωάννα, Επίκουρος Καθηγήτρια, «Θεατρολογία: Ευρωπαϊκό και Νεοελληνικό Θέατρο»
9. Ρόζη Αγγελική, Επίκουρος Καθηγήτρια, "Θεατρολογία"
10. Σαβράμη Αικατερίνη, Επίκουρος Καθηγήτρια, «Ιστορία και Θεωρία του Χορού»
11. Σαμπατακάκης Γεώργιος, Επίκουρος Καθηγητής, «Θεατρολογία»
12. Σωτηροπούλου Χρυσάνθη, Επίκουρος Καθηγήτρια, «Ιστορία και Θεωρία του Κινηματογράφου»
13. Καράμπελα Ελένη, Λέκτορας, "Αρχαίο Θέατρο»
14. Κουνάκη-Φιλιππίδη Αικατερίνη, Λέκτορας, «Αρχαίο Θέατρο»

Σημείωση: Κρέεμπ Μάρτιν, Αναπληρωτής Καθηγητής, «Αρχαιολογία του Αρχαίου Θεάτρου», (αφυπηρέτησε)

Ομότιμοι Καθηγητές: 1)Στεφανόπουλος Θεόδωρος, Καθηγητής, 2).Χάας Νταϊάνα, Καθηγήτρια

Ε.Ε.ΔΙ.Π. (Γμήμα Θεατρικών Σπουδών)

Γεωργακοπούλου Δέσποινα (“Υποκριτική”)

Ροϊλού – Παναγοδημητρακοπούλου Ιωάννα (“Όροι και συντελεστές της παράστασης”)

Σακελλάρη Βασιλική (“Υποκριτική”)

Ε.Ε.ΔΙ.Π. (Διδάσκαλοι Ξένων Γλωσσών)

Αικατερίνη Σπηλιοπούλου (Αγγλικά) Αργυροπούλου

Καλλιρρόη (Γαλλικά) Φρειδερίκη Σάββα (Γερμανικά) Ιωαννίδου Ν. (Ρωσικά)

Π.Β.12. Πρόγραμμα Σπουδών ΤΘΣ του Πανεπιστημίου

Πελοποννήσου: ΑΚΑΔΗΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2015-2016

1^ο –2^ο Έτος:

Μαθήματα Βασικής Θεατρικής Παιδείας

(28 μαθήματα, 120 μονάδες ECTS)

1ο Έτος (60 μονάδες ECTS)

ΑΑ	ΜΑΘΗΜΑ
1	Εισαγωγή στην Τέχνη του Θεάτρου
2	Ιστορία και Δραματολογία Νεοελληνικού Θεάτρου I: 16ος αιώνας – 1830
3	Ιστορία και Δραματολογία Παγκόσμιου Θεάτρου I: Μεσαίωνας και Αναγέννηση
4	Παιδαγωγική του Θεάτρου I: Η Διδακτική του Θεάτρου στην Εκπαίδευση
5	Εισαγωγή στον Χορό: Θεωρία και Πράξη

6	Εισαγωγή στην Υποκριτική: Θεωρία και Πράξη
7	Νεοελληνική Ιστορία και Θέατρο

1ο Έτος (60 μονάδες ECTS)

ΑΑ	ΜΑΘΗΜΑ
1	Ιστορία και Δραματολογία Νεοελληνικού Θεάτρου II: 19ος αιώνας- 1920
2	Ιστορία και Δραματολογία Αρχαίου Θεάτρου I: Αισχύλος-Σοφοκλής
3	Ιστορία και Δραματολογία Παγκόσμιου Θεάτρου II: 17ος-18ος αιώνας
4	Εισαγωγή στο Σωματικό Θέατρο: Πρακτικές Εφαρμογές ή
	Το Ένδυμα στις Παραστατικές Τέχνες: Εισαγωγικές Έννοιες ή
	Εισαγωγή στον Θεατρικό Φωτισμό: Πρακτικές Εφαρμογές
5	Μεθοδολογία της Έρευνας & Ζητήματα Γραφής και Επιμέλειας Κειμένου-Εργασίας
6	Γαλλική Γλώσσα και Ορολογία Θεάτρου I ή
	Ισπανική Γλώσσα και Ορολογία Θεάτρου I ή
7	Ρεύματα Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας: 18ος-20ος αιώνας

2ο Έτος (60 μονάδες ECTS)

ΑΑ	ΜΑΘΗΜΑ
1	Ιστορία και Δραματολογία Παγκόσμιου Θεάτρου III: 19ος αιώνας
2	Σκηνοθετικά Ρεύματα: Θεωρία και Εφαρμογές
3	Ιστορία και Δραματολογία Αρχαίου Θεάτρου II: Ευριπίδης έως και ρωμαϊκή τραγωδία
4	Εισαγωγή στη Σκηνοθεσία: Θεωρία και Πράξη
5	Θεωρία Θεάτρου
6	Γαλλική Γλώσσα και Ορολογία Θεάτρου II ή

	Ισπανική Γλώσσα και Ορολογία Θεάτρου II ή
	Ιταλική Γλώσσα και Ορολογία Θεάτρου II
7	Ιστορία Τέχνης: Ρομαντισμός-1945

2ο Έτος (60 μονάδες ECTS)

A	ΜΑΘΗΜΑ
1	Ιστορία και Δραματολογία Παγκόσμιου Θεάτρου IV: 20ος αιώνας
2	Ιστορία και Δραματολογία Αρχαίου Θεάτρου III: Αριστοφάνης-Μένανδρος-ρωμαϊκή κωμωδία
3	Λαϊκό Θέατρο
4	Υποκριτική: Οι Έξι Αισθήσεις στον Χώρο – υποχρεωτικό για την Κατεύθυνση Θεατρικής Πρακτικής και προαπαιτούμενο για το μάθημα Υποκριτική I ή Αρχαίο Θέατρο - υποχρεωτικό για την Κατεύθυνση Θεατρολογίας
5	Εισαγωγή στη Σκηνογραφία: Θεωρία και Πράξη
6	Ιστορία και Δραματολογία Νεοελληνικού Θεάτρου III: 1920-σήμερα
7	Εισαγωγή στον Κινηματογράφο

3ο –4ο Έτος:

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΙΑΣ

20 μαθήματα+πτυχιακή εργασία (120 μονάδες ECTS)

Κατά το 3^ο και 4^ο έτος των σπουδών του, ο φοιτητής επιλέγει έξι (6) από τα μαθήματα επιλογής κατεύθυνσης και δεκατέσσερα (14) μαθήματα ελεύθερης επιλογής (είτε από τη λίστα των μαθημάτων ελεύθερης επιλογής είτε από τα μαθήματα επιλογής της Κατεύθυνσης Θεατρικής Πρακτικής είτε από τα υπολειπόμενα μαθήματα επιλογής της δικής του κατεύθυνσης).

Κάθε φοιτητής λαμβάνει έξι (6) μαθήματα ανά εξάμηνο (30 μονάδες ECTS ανά εξάμηνο) κατά το Ε', Στ' και Ζ' εξάμηνο. Κατά το Η' εξάμηνο οι φοιτητές λαμβάνουν

δύο (2) μαθήματα συν πτυχιακή εργασία (ή αντ' αυτής, τέσσερα (4) επιπλέον μαθήματα ελεύθερης επιλογής).

Κατά τη διάρκεια του 3^{ου} έτους, οι φοιτητές λαμβάνουν τουλάχιστον τρία (3) και όχι περισσότερα από τέσσερα (4) μαθήματα επιλογής κατεύθυνσης.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΑ	ΜΑΘΗΜΑ
1	Ιστορία του Κινηματογράφου
2	Ζητήματα Πρόσληψης του Αρχαίου Δράματος
3	Κριτική Ανάλυση Παραστάσεων
4	Θέατρο και Λογοτεχνία: Η Πρακτική της Θεατρικής Μεταφοράς
5	Αρχαίο Θέατρο: Σκηνικός Χώρος και Σκηνογραφία
6	Τελετουργία και Θέατρο
7	Όψεις του Μοντερνισμού και του Μεταμοντερνισμού στο Νεοελληνικό Θέατρο

ΑΑ	ΜΑΘΗΜΑ
1	Νεότερη και Σύγχρονη Δραματολογία: Θέατρο του Παραλόγου έως το Μεταμοντέρνο
2	Θέματα Ιστορίας και Δραματολογίας του Νεοελληνικού Θεάτρου (λόγω εκπαιδευτικής αδειίας κατά το ακαδ. έτος 2016-17 θα διδαχθεί από διδάσκοντα μέσω ΕΣΠΑ)
3	Σκηνοθετικές Προσεγγίσεις στο Αρχαίο Δράμα
4	Θεατρική Κριτική
5	Τέχνη και Κοινωνία: Ζητήματα Πρόσληψης της Νεωτερικότητας από τους Καλλιτέχνες του Ρομαντισμού
6	Αισθητική/ Φιλοσοφία της Τέχνης
7	Η Αρχιτεκτονική του Αρχαίου Θεάτρου
8	Τελετουργία και Αρχαίο Δράμα

3ο –4ο Έτος:

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

20 μαθήματα+πτυχιακή εργασία (120 μονάδες ECTS)

Κατά το 3^ο και 4^ο έτος των σπουδών του, ο φοιτητής επιλέγει έξι (6) από τα μαθήματα επιλογής κατεύθυνσης και δεκατέσσερα (14) μαθήματα ελεύθερης επιλογής (είτε από τη λίστα των μαθημάτων ελεύθερης επιλογής είτε από τα μαθήματα επιλογής της Κατεύθυνσης Θεατρολογίας είτε από τα υπολειπόμενα μαθήματα επιλογής της δικής του κατεύθυνσης).

Κάθε φοιτητής λαμβάνει έξι (6) μαθήματα ανά εξάμηνο (30 μονάδες ECTS ανά εξάμηνο) κατά το Ε', Στ' και Ζ' εξάμηνο. Κατά το Η' εξάμηνο οι φοιτητές λαμβάνουν δύο (2) μαθήματα συν πτυχιακή εργασία (ή αντ' αυτής, τέσσερα (4) επιπλέον μαθήματα ελεύθερης επιλογής).

Κατά τη διάρκεια του 3^{ου} έτους, οι φοιτητές λαμβάνουν τουλάχιστον τρία (3) και όχι περισσότερα από τέσσερα (4) μαθήματα επιλογής κατεύθυνσης.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΑ	ΜΑΘΗΜΑ
1	Σκηνοθεσία Ι*
2	Σκηνογραφία Ι
3	Χορός Ι: Χορογραφία
4	Υποκριτική Ι*
5	Το Ένδυμα στις Παραστατικές Τέχνες Ι*
6	Μιμική Τέχνη Ι*
7	Τα Πολυμέσα στις Παραστατικές Τέχνες Ι: Φως και Εικόνα

Α Α	ΜΑΘΗΜΑ
1	Σκηνοθεσία ΙΙ

2	Υποκριτική II
3	Χορός II: Μέθοδοι Εκπαίδευσης Σώματος
4	Σκηνογραφία II
5	Το Ένδυμα στις Παραστατικές Τέχνες II
6	Μιμική Τέχνη II
7	Θεατρική Παραγωγή
8	Θεατρικός Φωτισμός

*Τα μαθήματα Σκηνοθεσία I, Υποκριτική I, Το Ένδυμα στις Παραστατικές Τέχνες I και Μιμική Τέχνη I, είναι προαπαιτούμενα για τη λήψη των αντίστοιχων μαθημάτων με τον αριθμό II.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

*Για τη λήψη πτυχίου οι φοιτητές υποχρεούνται να λάβουν τα μαθήματα:

Παιδαγωγική του Θεάτρου IV: Η Διδασκαλία της Θεατρικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και

Παιδαγωγική του θεάτρου V: Η Ψυχοπαιδαγωγική της Διδακτικής του Θεάτρου στην Εκπαίδευση

Α Α	ΜΑΘΗΜΑ
1	Αρχαία Ιστορία και Θέατρο
2	Διαθεματικές Προσεγγίσεις: Θέατρο και Κινηματογράφος
3	Σκηνοθεσία III
4	Εργαστήριο Σκηνικής Τέχνης Ισπανικού Θεάτρου
5	Η Σκευή (Προσωπεία και Κοστούμια) του Αρχαίου Θεάτρου
6	Νεοελληνική Τέχνη I: από τη μεταβυζαντινή περίοδο ως τα τέλη του 19 ^{ου} αιώνα
7	Μορφολογία-Η Διαδοχή των Στυλ: Από την Αρχιτεκτονική στο Έπιπλο

8	Κουκλοθέατρο: Πολυπολιτισμικές Παραδόσεις
9	Παιδαγωγική του θεάτρου IV: Η διδασκαλία της θεατρικής αγωγής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση
10	Σωματικό Θέατρο I
11	Παιδαγωγική του Θεάτρου III: Θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα σε κοινωνικούς χώρους & φορείς
12	Εισαγωγή στο Ηλεκτρονικό Σχέδιο για Φωτισμό και Σκηνογραφία
13	Υποκριτική και Κοινωνία I: Το Θέατρο του Καταπιεσμένου
14	Σύγχρονο θέατρο του Κόσμου I (Γαλλόφωνη Μέση Ανατολή, Μαγκρέμπ, Βαλκάνια, Ευρώπη)
15	Αρχαία και Σύγχρονα Ηθικά Ζητήματα
16	Ηθική και Πολιτική στην Αρχαία Τραγωδία (Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης)
17	Ερμηνεύοντας τα Κείμενα: Σύγχρονες Θεωρίες της Λογοτεχνίας και του Δράματος
18	Η Αρχαία Τραγωδία στη Νεότερη και Σύγχρονη Σκηνή
19	Γυναικείες Παρουσίες/Απουσίες στις Πρωτοπορίες (*θα διδαχθεί το ακαδ. έτος 2017-18, καθώς θα διδάσκεται εκ περιτροπής με το μάθημα <i>Θεωρία και Κριτική της Θεατρικής Μετάφρασης</i>)
20	Θεωρία και Κριτική της Θεατρικής Μετάφρασης (*δεν θα διδαχθεί κατά το χειμ. εξάμηνο 2016-17 λόγω εκπαιδευτικής άδειας)
21	Αγγλική Γλώσσα και Ορολογία Θεάτρου I
22	Αγγλική Γλώσσα και Ορολογία Θεάτρου III

ΑΑ	ΜΑΘΗΜΑ
1	Αισθητική και Θεωρία του Κινηματογράφου: από το 1945 έως σήμερα
2	Σύγχρονο θέατρο του Κόσμου II (Γαλλόφωνη Αφρική, Καραϊβική, Ινδικός Ωκεανός, Καναδάς)
3	Σωματικό Θέατρο II
4	Υποκριτική και Κοινωνία II: Το Εθνόδραμα και το Θέατρο-Ντοκουμέντο
5	Ιστορία του Ισπανικού και Λατινοαμερικανικού Θεάτρου
6	Χορός III: Σύνθεση-Αυτοσχεδιασμός

7	Ιστορία Ευρωπαϊκού Πολιτισμού
8	Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης
9	Ιστορία και Ρεμπέτικο
10	Παιδαγωγική του Θεάτρου II: Αναπτυξιακές Μορφές της Διδασκαλίας του Θεάτρου στην Εκπαίδευση
11	Υποκριτική III
12	Παιδαγωγική του θεάτρου V: Η Ψυχοπαιδαγωγική της Διδακτικής του Θεάτρου στην Εκπαίδευση
13	Αρχαία και Σύγχρονη Πολιτική Φιλοσοφία
14	Μορφές Σύγχρονου Θεάτρου
15	Αγγλική Γλώσσα και Ορολογία Θεάτρου II
16	Αγγλική Γλώσσα και Ορολογία Θεάτρου IV
17	Χορός: Σύγχρονες και Μεταμοντέρνες Πρακτικές στον Χορό
18	Ευρωπαϊκό Θέατρο: 16 ^{ος} -18 ^{ος} αιώνας

Π.Β.13. : Διδάκτορες και τίτλοι διδακτορικών διατριβών ΤΘΣ του ΠΑΠΕΛ

Τ.Θ.Σ. Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Έχουν ανακηρυχθεί πέντε διδάκτορες του Τμήματος με τους κάτωθι τίτλους διδακτορικών διατριβών :

1. Μαργαρίτη Αλεξία: Χοροθεραπεία - Πρωτόγονη έκφραση. Αξιολόγηση βιοματικής εμπειρίας σε ομάδα ατόμων με ψυχικές διαταραχές. (2012)
2. Νταρακλίτσα Ελένη: Η πρόσληψη της νεώτερης Ιταλικής Δραματουργίας στον ελληνικό χώρο 1900-1944. (2014)
3. Βίτσου Μαγδαληνή: Το κουκλοθέατρο ως διαπολιτισμικό και επικοινωνιακό εργαλείο στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας . Μια μελέτη περίπτωσης στους μαθητές προσχολικής ηλικίας των τμημάτων εκμάθησης ελληνικής γλώσσας στην Στοκχόλμη. (2016)

4. Κωστή Αικατερίνη: Η Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση ως μέσο για την καλλιέργεια ιστορικής ενσυναίσθησης σε μαθητές Γυμνασίου. (2016)

Εκπονούν επίσης διδακτορική διατριβή δέκα έξι υποψήφιοι διδάκτορες, σε θεωρητικά ή καλλιτεχνικά αντικείμενα, με τους κάτωθι τίτλους:

1. Καρέλη Δέσποινα: Το μοτίβο της ικεσίας και της ασυλίας στην αρχαία ελληνική τραγωδία και η αποτύπωσή του στην τέχνη της κλασικής αρχαιότητας
2. Νίκας Σταύρος: Το θρησκευτικό στοιχείο στη Νεοελληνική δραματουργία (1850-1950) (υπό ανακήρυξη)
3. Παπαδοπούλου Σοφία: Σωματοποιημένη μάθηση. Μια πρόταση για ένα δημιουργικά βιωματικό - σωματικό - κινητικό σχολείο
4. Κανακάκη Ειρήνη: Το στοιχείο της βίας στο θέατρο και γενικότερα στις παραστατικές τέχνες (από τους Ρωμαϊκούς χρόνους μέχρι τη σύγχρονη εποχή)
5. Καϊάφα Έλενα: Ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και η αξιολόγηση ενός ερευνητικού μοντέλου εργασίας στηριγμένο στη δραματική τέχνη στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση με στόχο την πρόληψη της σχολικής βίας
6. Ζέρβα Γεωργία: Η σχέση των δύο φύλων στο μυθιστορηματικό και θεατρικό έργο του Γρηγορίου Ξενόπουλου
7. Θεοδώρατου Αικατερίνη: Ζήτημα του έρωτα στη νεοελληνική δραματουργία, από το 1950 έως σήμερα
8. Νάσαινα Ευρυδίκη: Οι αναπαραστάσεις της πατρίδας στο θεατρικό και λογοτεχνικό έργο του Bertolt Brecht υπό το πρίσμα των θεωριών του
9. Παγούνη Βασιλική: Το εκπαιδευτικό δράμα ως μέσο ενίσχυσης της αυτοαξιολόγησης των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου (προσωρινό)
10. Υφαντή Μαρία: Η λειτουργία του εκτός πεδίου χώρου στο κινηματογραφικό έργο του Ίνγκμαρ Μπέργκμαν και του Θόδωρου Αγγελόπουλου
11. Ματσιμάνη Νικολέττα: Η θεατρική κριτική στον ελληνικό τύπο (1811 - 1920)
12. Βατικιώτη Μιράντα: Αναζητώντας την ταυτότητα του χορευτικού σώματος στην Ελλάδα από την δεκαετία του '80 έως το τέλος του 20ου αιώνα
13. Ντασκαγιάννη Ευθυμία: Η παραστατικότητα της παραλογής. Παράδοση και νεωτερικότητα

14. Αντωνοπούλου Αλίκη: Κοινωνία, Ιστορία, και Θέατρο: η αποτύπωση των κοινωνικών εξεγέρσεων στο Νεοελληνικό Θέατρο
15. Θεοδοροπούλου Βενετία: Τα παιδιά θαύματα του ελληνικού θεάτρου. Ιστορική επισκόπηση
16. Βλάσση Ελένη: Η ελληνική μυθολογία στη "Σκηνή του Μπαρόκ"

Π.Β.14. : Μέλη ΔΕΠ/ΕΕΠ/ΕΔΙΠ του ΤΘΣ του Πανεπιστημίου

Πελοποννήσου

α. Μέλη Δ.Ε.Π.

1. Μπαρμπούση Βασιλική, Καθηγήτρια, *Ιστορία, Θεωρία και Διδακτική του Σύγχρονου Χορού*
2. Καρδαράς Χρήστος, Καθηγητής, *Ιστορία του Ελληνισμού [19ος – 20^{ος} αιώνας]: Πολιτική, Θεσμοί, πολιτισμός*
3. Βελιώτη Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, *Ανθρωπολογία – Τελετουργία – Δρώμενα*
4. Τσιάρας Αστέριος, Αναπληρωτής Καθηγητής, *Θεατρική Αγωγή και Θεατρικό Παιχνίδι*
5. Λεοντάρης Γιάννης, Αναπληρωτής Καθηγητής, *Σκηνοθεσία Θεάτρου και Κινηματογράφου*
6. Κοτζαμάνη Μαρίνα, Επίκουρος Καθηγήτρια (μόνιμη), *Ευρωπαϊκό Θέατρο: 20^{ος} αιώνας ή Σύγχρονο Ευρωπαϊκό Θέατρο.*
7. Καραμάνου Ιωάννα, Επίκουρος Καθηγήτρια (επί θητεία), *Αρχαία Ελληνική Τραγωδία*
8. Μπλέσιος Αθανάσιος, Επίκουρος Καθηγητής (μόνιμος), *Νεοελληνική και Συγκριτική Δραματολογία σε σύνδεση με τη Λογοτεχνία*
9. Γεωργοπούλου Βαρβάρα, Επίκουρος Καθηγήτρια (επί θητεία), *Νεοελληνικό Θέατρο και Θεατρική Κριτική.*
10. Καλούδη Κωσούλα, Επίκουρος Καθηγήτρια (επί θητεία), *Κινηματογράφος, Ιστορία, Κοινωνία*
11. Μερτύρη Αντωνία, Επίκουρος Καθηγήτρια (επί θητεία), *Ιστορία της Τέχνης και Κοινωνία κατά τους νεότερους χρόνους*

12. Μικεδάκη Μαρία, Επίκουρος Καθηγήτρια (επί θητεία), Αρχαίο Ελληνικό θέατρο:
Αρχιτεκτονική και Σκηνογραφία
 13. Σπυροπούλου Αγγελική, Επίκουρος Καθηγήτρια (επί θητεία), *Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία (19^{ος}-20^{ος} αιώνας) Θεωρία και Νεωτερικότητα*
 14. Βουδούρη Σοφία, Λέκτορας, *Αρχαία και Σύγχρονη Ηθική και Πολιτική Φιλοσοφία*
 15. Παπαλεξίου Ελένη, Λέκτορας, Σύγχρονες Τάσεις στη Σκηνοθεσία
- Άλκηστις Κοντογιάννη, Καθηγήτρια, *Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική και Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση*, (αφυπηρέτησε 31.08.2016)

β. Μέλη Ε.Ε.Π. Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του ΠΑΠΕΛ

1. Βασιλάκου Αντωνία, *Γαλλικό Θέατρο και Μιμική Τέχνη*
 2. Βογιατζάκη-Κρουκόβσκι Εμμανουέλα, *Σκηνογραφία-Ενδυματολογία*
 3. Δημητρουλοπούλου Ασημίνα: *Σκηνογραφία και Αρχιτεκτονική του Σκηνικού Χώρου*
 4. Ζώνιου Χριστίνα, *Υποκριτική*
 5. Οικονομοπούλου Χριστίνα, *Γαλλόφωνο Θέατρο, Γαλλική Γλώσσα και Γαλλική Θεατρική Ορολογία*
 6. Ροδαρέλης Στυλιανός, *Ισπανικό Θέατρο, Ισπανική Γλώσσα και Ορολογία Θεάτρου*
 7. Σπυριδοπούλου Μαρία, *Ξενόγλωσση Θεατρική Ορολογία και Μετάφραση*
 8. Τσίχλη Άννα, *Σκηνοθεσία και Θεατρική Πρακτική*
- Μέλος Ε.ΔΙ.Π.: Γουναράς Άγγελος, *Σχεδιασμός Φωτισμού*